

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sermones quadragesimales de peccatis, etc

Caracciolo, Roberto

[Offenburg], 5. Jan. 1496

Sermo I - Sermo X

[urn:nbn:de:bsz:31-311716](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-311716)

In nomine domini Jesu christi Inci-
pit quadragesimale de peccatis sibi fra-
trem Robertū caracholū de licio ordi-
minoy ep̄m liciensem. Et primo dñica
septuagesime de numero damnatoꝝ p̄
p̄ter eoz peccata.

Sermo primus

Multi enī

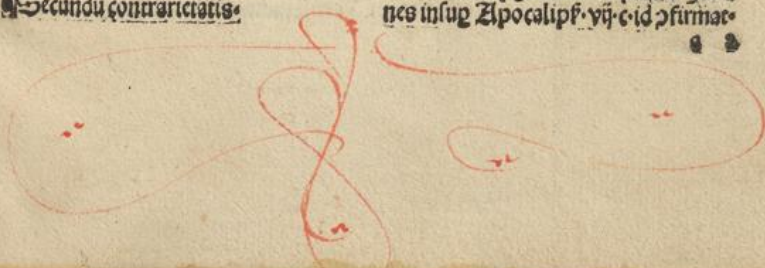
sunt vocati pauci vero electi. Scribūt hec v̄ba
Mar. x. c. et in euāge-
lio p̄ntis dñice. **Dñ**
dit nobis ap̄tissime grauitatē pecc̄i multi-
tudo maxima dānatoꝝ. Nā demonib⁹
obmissis q̄ ob sup̄bia suā e celo ciec̄i ad
tartara tandē derudent eternis suppli-
cijs cruciadi. tot ac tāti ex hoib⁹ p̄bunt
vt vir mens pusilloꝝ id credere velit.
Arbitrāt siq̄dem pleriq̄ tantā esse tāq̄
immēsam pietatē sūmi dei q̄ neminē peri-
re sinet sed oēs ad celeste regnū deduce-
ros tñ a sua falsa opinōe retrahere dñe
infallibilia v̄ba saluatoris n̄i iesu xpi. q̄
et si in pleriq̄ euāgelioꝝ loc̄ dure cō-
minet obstinatis et incorrigibilib⁹ pecc̄o-
ribus. asseratq̄ firmissime reprobos et/
naliter puniēdos. tñ in lectōe euāgelica
hodierna id plēssime referauit. Refert
q̄ppe paucos futuros electos. Deu q̄
formidabilis ista snia ore xpi filij dei p̄co-
nizata. Neq̄ em̄ alia causa dari p̄t cur
iusticia dei i reprobos ita desuet. nisi i g-
nominia pecc̄oꝝ suoz. que nec p̄ p̄nias vo-
lūt delere. Quia de re cū de pecc̄oꝝ deesta-
tione in h̄ ope tractaturū sum⁹. de dānato-
rum numero aliq̄ p̄mittent⁹. vt sic vnus
q̄sq̄ p̄cip̄ valeat pecc̄i nocuentū dānū
irregabilēq̄ iacurā. Proponem⁹ aurez
in h̄ p̄mōe tria mysteria declarāda.

- Primum dicit veritatis
- Secundū contrarietatis.

Tercū claritas

Quinto p̄les ex hoib⁹ erūt dānandi
q̄ saluandi. p̄ter illoꝝ peccata. tālū nu-
mer⁹ electoꝝ erit ḡndis absolute sed exi-
guus et paru⁹ respectiue. **Laplin p̄mū.**

Primū mysteriū declarādū d̄ nu-
mero dānatoꝝ d̄ vitatis. In q̄
de asserim⁹ q̄ ex hoib⁹ m̄to plu-
res dānabūt q̄ saluabūt. Hoc reuult ip̄
se de⁹ p̄ hoib⁹ incarnatus. **Mat. vi. c.**
Intrate inq̄ p̄ āgustā portā. q̄ lata por-
ta et spaciōsa via q̄ ducit ad p̄ditōem. et
multi sunt q̄ intrāt p̄ eam. et in euāgelio
hodierno. Et itez **Mar. xxi. c.** ingem̄
uit tandē sniam. s. q̄ pauci sūt electi. **Sz**
mirant̄ qdā de his q̄ dicimus. p̄terea q̄
mystice et in figura multitudo saluādoꝝ
abrahe p̄t̄arche promissa fuit et postēsa.
Uñ Gen. xij. c. d. q̄ dixit dñs ad abra-
ham postq̄ diuisus ē loth ab eo. **Leua**
oculos tuos. et vide a loco in q̄ nunc es
ad aqlonē et ad meridiē. ad orientem et ad
occidentē. **Omne** terrā quā cōspicis da-
bo tibi et semini tuo vsq̄ in sempiternū.
faciāq̄ semē tuū sicut puluerē terre. **Sicq̄**
p̄t̄ hoim numerare puluerē semē q̄ tuū
numerare poterit. **Et Gen. xv. c.** dixit de-
us ad abrahā. **Suspice** celū et nūera stel-
las si potes sic erit semen tuū. **Et Gen.**
xxij. Vocauit angelus dñi abrahā de
celo dicēs. **Per** memetip̄m iurauit dixit
dñs. quia fecisti rem hanc. et nō pepcisti
filio tuo ymgenito. **p̄ter** me. **Bñdicam**
tibi et multiplicabo semen tuū sic stellas
celi et velut arenā q̄ est in litore maris.
In q̄bus promissioibus dicebat abrahe
multiplicatio saluādoꝝ fīeda p̄ xpm de-
ei genere descensuz. **Unde** apl̄s ad gal.
viij. c. ait. **Abrahe** dicte sunt promissio-
nes et semini eius. **Non** dicit et semini/
bus quasi in multis. sed quasi in vno et
semini tuo qui est christus. **Erit** ergo nu-
merus electoꝝ grandis s̄m p̄dicta. **Johā**
nes insup **Apocalip̄. viij. c. id.** p̄firmat.

Nā postq̄ descripsit numerū signatorū
s̄m spūale significatū duodecim tribu-
um addidit. Post hec vidi turbā magnā
quā dinūerare nō pot̄at ex oibus genti-
bus tribub⁹ ⁊ linguis. Quare videt eē q̄
dam repugnātia inter verba xp̄i ⁊ iobis
cū xp̄s asserat paucos fore saluādos. ⁊ iobis
hānes referat se vidisse turbā innumera-
bilem. Qui aut̄ recte intelligit null̄ am-
inter xp̄m ⁊ iobannē ac ecclesiā veter̄ te-
stamētī figurā inuenit ⁊ traditiōnē naz-
eleorū numerus in se cōsiderat⁹ ⁊ abso-
lute copiosissim⁹ erit. in comparatiōe hō
ad ip̄os dānatos ⁊ respectiue sars̄ erigu-
us. Hoc aut̄ satis constare potest q̄ plu-
res hoies erit dānati q̄ saluati trina rōe.
¶ Primo rōne infidelitatis.
¶ Secundo rōne vitiositatis.
¶ Tertio rōne vanitatis.
¶ Primo rōne infidelitatis. Nullus q̄
dem infidelis in sua infidelitate decedēs
potest ad vitā puenire beatā. neq̄ vera ē
imo falsa ⁊ reprobāissima illoz opinio
qui dicūt vnūquēq̄ i sua secula ⁊ erronea
religione saluari. Inq̄t em̄ Ap̄ls ad he-
breos. vi. c. Sine fide impossibile est pla-
cere deo. Et idē ad ephesios. v. c. Un⁹ de-
us vna fides. Et in. c. j. de sūma tri. ⁊ si-
de carb. di. vna est fidelit̄ vn̄iuerſal̄ ec-
clesia extra quā null⁹ oīno saluaf. Idē cō-
firmat in glo. in. c. j. extra de heretic. Et
xxiij. di. c. Dñ̄ ep̄s. Et xxiiij. q. j. c. Apre-
Et in. c. Quia ex sola. xxiiij. q. j. vbi habe-
tur. **¶** Q̄ in figurā q̄ null⁹ ē eccliam sal-
uat. oēs q̄ repti sūt extra archā noe perie-
rūt in diluuiō. Sed ip̄e iesus v̄tras ⁊ v̄-
ta Marci vlt. c. dixit. Qui crediderit et
baptisatus fuerit salu⁹ erit. Qui hō non
crediderit ⁊ dānabit. Quis enumeret isti-
deliū torvarietates tantāq̄ multitudinē
idolatrariū. videlicet colentiū ethera. co-
lentiū elemēta. colentiū hoies. colentiū
statuas. colentiū bestias ⁊ serpentes. Ju-
deoz xp̄m eis promissū ⁊ ad eos venien-

tē psequentiū vsq̄ in diē hodiernū. Sā-
racenoz ⁊ aliarū gentiū ac populoz se-
quentiū spurciā Nabumeti. hereticoz
qui cōtra fidē tor p̄nitiosos et cogitarūt
errores. Hi oēs q̄ equor fuerūt a p̄ncipio
mūdi vsq̄ nūc ⁊ quor sequētur ⁊ demna-
būtur a iusto deo. vt in eternū habitent in
inferno. **¶** Secōdo ostare pot̄. **¶** Q̄ plures
homines dānabūtur q̄ saluabūtur rōne
vitiositatis. **¶** xp̄iani vitios oēs vitios at-
q̄ peccis dedit in peccō mortali suā vitam
finētes quoz grandis est nūerus salua-
ri minime poterūt. Hoc xp̄s exp̄ssit dum
dixit Math. xiiij. c. Simile est regnū ce-
loz s̄ agene misse in mare ⁊ ex oīm genere
piscū greganti. Quā cū impleta esset
educētes ⁊ secus litus sedētes elegerūt
bonos in vasa sua. malos aut̄ foras mi-
serūt. Sic erit in s̄lūmariōe seculi. erubūt
angeli ⁊ sepabūt malos de medio iustoz
⁊ mittent eos in caminū ignis. **¶** Nichie-
ronymus in eplā ad filiā mauriciū de cō-
mendatiōe virginitatis inquit. Nemo te
circūueniat. Nemo sermone seducat. nō
nisi sanctos ⁊ simplices celestis aula su-
scipiet. Nullū apud deū habet malicia lo-
cū. Ab oīm dolo ⁊ nequitia mundū cē ne-
cesse est q̄ cupit regnare cū xp̄o. Et Augu-
li. de fide ad petrū ait. firmissime tene et
nullaten⁹ dubites nō oēs q̄ intra eccliaz
catholicā baptisati accepturos ē vitā
eternā. sed eos q̄ p̄cepto baptisimatis recte
viuūt. Regnū em̄ celoz sic heretici iudet
infideles ⁊ scismatice nō habūt. ita ⁊ caroli-
ci criminosi possidere nō poterūt. Nec
est mirandū q̄ xp̄iani mali dānabūt. qm̄
vt diē Amb. xiiij. q. v. c. Lauere f̄res. La-
uere f̄res mendaciū. qz oēs q̄ amāt mēda-
ciū filij sūt diabali. Nō solū aut̄ in v̄bis
sed simularis opib⁹ mendaciū consistit.
Mendaciū nāq̄ est xp̄ianū se dicere. et
opa xp̄i nō facere. Dicite mihi o xp̄iani.
Quid sonat h̄ dignū nomē. qd̄ ve signifi-
cat. Audite obsecro ⁊ intelligite. ca. Lūye

hisset. extra de sacra vinctioe vbi sic habe-
tur. A ppo xpiani dicunt tanq̄ vincti de-
riuent ab vincto. vt omnes currant in odo-
rem vnguentorū illius cuius nomen ole-
um est effusum. Ad idē inquit Augusti-
li. iij. de doctrina xpiana. Ex sacramento
vinctiois xpianorū omnium vocabulum
descendit et nomen. qd̄ nomen ille frustra
sortitur qui christū minime imitat. Sed
vnde nomen istud aut quando sumpsit
initū. Cur cōmuni nobilitatis spūalis
vocabulo christiani nominantur. Et ad
hoc ita rēdet Eusebius lib. ij. historie ec-
clesiastice. Cum passim per gentiliū po-
pulos diuina cōfunderetur dignatio. pri-
mū Cornelius apud cesaream palestine
verbes maximā cum omni domo sua. ad fi-
dem christi petro ministrante perducit.
Iam de q̄ plurimi et alij ex gentib⁹ apud
antiochiam ad fidē venerunt eorū predi-
catione pertracit. Per quos et Antiochia
ebie florentissima congregatur ecclesia.
In qua etiam erant propheticū ordinis
viri q̄ plurimi cum quibus et barnabas
et paulus. Quibus omnibus pariter i gra-
tia dei et vnanimitate degentibus. Ibi p̄-
mium discipuli velut e perenni fonte sū-
pto vocabulo appellati sunt christiani.
Idem ponitur in actibus apostolorum
ca. xj. Si igitur xpiani nuncupari gloria-
mur. Cur non erubescimus omni dei timo-
re postposito in tot facinorosa ruere. Cur
non concordant sacra cum nomie. debet
enim nomen esse consequens rei vt scri-
bitur. xxi. di. c. Cleros. Et de prebendis
et dignitatibus. c. Cum scriui. Et institu-
ta de donationibus. §. Est. Heu heu im-
pletū conspicimus dictū Pauli ad titū
ij. c. Constitentur scilicet christiani se no-
sce deum factis autem negant. Audire au-
ribus cordis vocē domini nostri iesu xpi
dicentis Mathei. vij. c. Non omnis qui
mihi dicit domine dñe intrabit in regnū
celorum. Sed qui fecerit voluntate pa-

tris mei qui in celis est ipse intrabit in reg-
nū celorum. Quis est hic et laudabim⁹
eum quando vt videmus paucissimi re-
periuntur in quolibet statu i quolibet gra-
du in quouis exercitio in qualibet etate
vel sexu qui recte viuāt. qui virtutes am-
plectantur detestenturq̄ vitia. Rara in-
quit Hieronimus aduersus vigilantiū
virtus est nec a pluribus appetitur. Et
Quidius li. ij. de ponto. Nec facile mult-
tis inuenies milibus vnū virtutem pre-
cū qui putet eē sui. Quotquot igitur abs-
q̄ penitētia post cōmissa peccata mori-
tur damnatorum consortio deputari cer-
tissimum est. Tertio constare potest q̄
plures homines damnabūtur q̄ salua-
buntur ratione vanitatis. Sunt inf̄ chri-
stianos q̄ plurimi qui vitam pudicam
rectam sanctāq̄ preterentes deficiunt
a debito fine scilicet ip̄o deo ad quem sūt
omnia opera bona dirigenda. Hi sūt qui
venero vane glorie tumefacti omnia opera
sua faciunt vt videantur ab hominibus. de
quibus iam diximus in sermone de va-
na gloria in quadragesimali de penitētia.
¶ Qd̄ dānatio reproborū non repugnat
bonitati nec charitati neq̄ voluntati sū-
mi dei. Sicut quidam falso conati sunt
persuadere. ¶ Cap. scōm.

¶ Secundū mysteriū declarandum de
numero damnatorū dicitur cōtra
rietas. Sū em̄ nonnulli qui con-
trarium veritatis iam dicte impobe-
rent. Asseruntq̄ cū Dugene q̄ non so-
lum non damnabūtur multi imnio q̄ n̄
lus erit perpetuo damnandus. Et ad
hoc inducunt tres rationes.

¶ Prima de bonitate.

¶ Secunda charitatis.

¶ Tertia voluntatis.

¶ Prima ratio istoz dicitur bonitatis.
Arguunt quippe sic. Nihil est aut tenē-
dum vel asserendum qd̄ repugnet diuise
bonitati et eo q̄ deus bonus ē. Et vt ait

Diomitus in li. de diuinis noib. A su-
mo bono non egredit nisi bonum. Et Die-
ronimus ad paulinum. Bonum est deus et omnia
quaeque facit bona sunt necesse est. Sed dāna-
tio tota milia milium hominum repugnat diuine
bonitati. quoniam pena dānationis mala est
et pessima. Sed deus nullum dānabit sed om-
nibus tribuet eternam salutem. Hoc est quod
scribit Lactantius li. de ira dei in principio.
Aduertite inquit sepe dānate id existima-
re plurimos quod nonnulli phosum putauerunt
non irasci deum quod beneficia sunt tantummodo natu-
ra diuina nec nocere cuiquam potestissime at-
que optime congruat potestati. Insup argu-
unt predicti. Quia iniquum videtur ut inaequalis et
qualiter deus. Deus autem bonitas equeles sunt
et secundum naturam et secundum peccatum originale. igitur
bonitas dei non debuit alios predestinare et
alios reprobare. Ad hec respondet Tho. 2. p.
ma. p. q. 11. ar. 1. in responsione ad tertium.
Quod ex ipsa bonitate diuina ratio sumi potest pre-
destinationis aliorum et reprobationis aliorum.
Sic enim deus de omnia propter suam bonitatem
fecisse ut in rebus diuina bonitas representet.
Necesse est autem quod diuina bonitas quae in se
est una et simplex multiformis representet
in rebus propter hoc quod res creata ad simplici-
tatem diuinam attingere non potest. Et inde est quod
ad completionem vniuersi requirit diuersi-
tatem. Quare quedam alia quaedam infirmis
locum tenent in vniuerso. Et ut multiformi-
tas graduum consuet in rebus deus permittit alia
qua mala fieri ne multa bona impediatur.
Si ergo consideremus totum hominum genus sic tota-
rum vniuersitatem. voluit deus in hominibus quae-
dam ad alios quos predestinat suam bonitatem
representare pro modo diuinae misericordiae parcedo.
Et quantum ad alios quos reprobat pro mo-
do iustitiae puniendo. dānare itaque repro-
bos facit ad bonitatem dei quod dānatio cum sit
malum pene est malum sed quod et bonum simpli-
ter ut idem Tho. ait. 1. q. 11. ar. 1. Et 1. q. 11.
Deus enim iuste dānat et punit reprobos.
quod sua voluntate delinquit. quod ut dicit au-

gust. 1. q. 11. c. Nabuchodonosor. Cla-
sus ire non debet redderet interitum si non spem
tamen inueniret homo habere peccatum. Et si
diceret. cur deus voluntatem illam homini de-
dit quam prouidebat deficere. Respondet Aug.
li. 1. de ciuitate dei. c. 1. v. dicitur. Deus sic na-
turam bonarum optimam creator est ita ma-
larum voluntatum iustis unum ordinato. ut
cum male ille videtur naturam bonis. ipse etiam
boni videtur voluntatem malis. Et rursus si
aliter interrogaret. Quare deus quibusdam co-
piosiora dona concessit quam alijs. Respondet
Aug. sup. Joāne dicitur. Si quis quare hunc
trabat illum non trabat noli iudicare se si non
vis errare. hunc ille. Nec propea iuste agit deus
quia in his quae ex gratia dantur alijs pro libito
suo dare cui vult plus vel minus dumo-
do nulli sberabat debitum. Et hoc est quod di-
xit pro familias Math. 1. c. Tolle quod tu-
um est et vade. An non licet mihi quod volo
facere. Propterea inquit Aug. tra p. la-
gu. Inscrutabilia et incoprehensibilia no-
lo ut interroges. quod quod lego credo et vene-
ror. Non autem discuto. Quis est autem homo qui
rudeat deo. Numquid dicitur figuram ei qui se fin-
xit. Quare me sic fecisti. habet enim potesta-
tem figulus luti et eadem massa aliud quod
vas facere in honore aliud in contumeliam.
Et Grego. 1. li. moralium. c. 1. ar. mul-
tos videmus quotidie qui iusticie luce re-
splendent et tamen ad finem suum nequicie obscu-
ritate tendunt. Et multos cernimus pec-
catorum tenebris obuolutos. Et tamen iuxta vi-
re sue terminus repente reddi iusticie sue
liberos. Multos enim nouimus semel
inuentam viam iusticie illibate usque ad o-
bitum tenuisse. Et plerosque consperimus
usque ad obitum cepta semel criminata sine ces-
satione cumulasse. Quis ergo inter ista
occultorum iudiciorum nubila mentis sue radium
mittat ut aliquid considerat discernat. vel quod
pudat in malo vel quod perseueret in bono vel
quod ab infimis auertat ad summa. vel quis re-
uertat a sumis ad infima latent bec sen-

sus hominē nec quicquid de cuiuslibet sine cognoſcit. q̄ diuinorū iudiciorū abyſſ⁹ hūa-
 nemētis oculo nullaten⁹ penetrat. U-
 demus nanq̄ q̄ dei a diuersa gentilitas iu-
 ſticie luce p̄ſa eſt. Et iudea dudū dile-
 cta p̄fidie eſt nocte cecata. Scim⁹ etiā q̄
 latro de paribulo trāſit ad regnū Judae
 de apoſtolat⁹ gl̄ia eſt lapſus in tartarū.
 Et infra video Paulū ex illa p̄ſecutiōis
 ſenicia ad grām apoſtolatus vocatū. Et
 tñ ſic inter iudicia occultā formidari vt re-
 probari ſe etiā poſſit vocat⁹ eſt timeat.
 Aut em̄ caſtigo corpus meum ⁊ ſeruituri
 ſubjeto. ne forte alijs p̄dicās ipſe repro-
 bus efficiar. ¶ Secunda ratio iſtorū qui
 tenent q̄ nullus erit p̄petuo damnāndus
 dicitur charitatis. Aut em̄ q̄ deus ex ca-
 ritate miſit in mundū filiū ſuum vnige-
 nitum non vt iudicet mundū ſed vt ſal-
 uetur mundus per ipſm. vt dicit Joban-
 nis. iij. c. fuit aut̄ filiū dei meritū infinitū
 p̄pter perſonālē vnionē de quo ſic ait bo-
 nauentura in. iij. di. rii. q. ij. in reſponſio-
 ne ad tertū. Meritū xp̄i eſt infinitū. In-
 finitas autē illa conſurgit ex vnione illi-
 us anime ad perſonā diuinā. Ob quam
 vnionē nō tantū homo ſed etiā deus mo-
 ri dicitur. In corpore vero queſtiōis ira
 dicit. Propter hoc q̄ ille homo erat dei
 filius meritū illius p̄ſatur ſz dignitatē
 illius perſone a qua erit opus. Et p̄pter
 ea meritū paſſionis ſue in infinitū exce-
 dit merita paſſionum noſtrarum. Et ob
 hoc q̄ deus erat mors eius penſata fuit
 tantū quātus erat ille qui moriebatur. ⁊
 ideo quantum ad ſufficientiam ſi infini-
 ta mil. a hominū eſſent reatu originalis
 aſſicta. poruiſſent per illius paſſionis
 effectum eſſe liberata. Et ideo Leo papa
 in ſermone de natiuitate inquit. Domi-
 nus noſter ieſus chriſtus mortis peccati
 q̄ destructor. ſicut nullam a reatu liberū
 reperit ira liberandis omnibus venit. Er-
 go omnes homines merito xp̄i ſaluā

di erunt. Reſponder Bonauentura di-
 xit. tertij. Q̄ merito xp̄i liberemur ab oī
 culpa ⁊ pena eterna ſufficienter ſed non
 efficienter. Quia decreuit piſſimus deus
 in quolibet ſtatu hominē ſaluare ipſo vo-
 lente. Quare dicit Auguſt. in libro de li-
 bero arbitrio. Qui fecit te ſine te. nō ſal-
 uabit te ſine te. Et ſi argueretur q̄ idem
 Aug. ait virtutē deus in nobis ſine nob
 operatur. Igitur deus opatur noſtra ſa-
 lutē abſq̄ noſtro conſenſu. Reſponder
 Alexander in. iij. ſumme q̄ Aug. nō cō-
 tradicit ſibi ipſi. qm̄ de⁹ nō ſaluat te ſine te
 cōſentiente q̄ fecit te ſine te efficiente. Et
 ſic deus opatur virtutē in nobis ſcientiā/
 bus ſine nobis efficientib⁹. Sicut igitur
 lumē ſolis ſufficienter p̄tū in ſeē diffun-
 dit ⁊ cōicat oibus. ſi tñ aliq̄ in domo ſe re-
 cludat ⁊ fenestras vlt oſtia claudat illis
 ſe ſtrabit. Ita ⁊ meritū xp̄i cōicabile eſt
 oib⁹. ſz nō oib⁹ cōicat. q̄ nolūt apire por-
 tas cordiū ſuoz q̄ merito diuina vltiōe fe-
 riēdi erūt. ¶ Tertia rō eoz q̄ tenēt q̄ nul-
 lus erit p̄petuo dānand⁹ ſed q̄ omēs ho-
 mines erūt ſalvi dicit volūtatis. Dāna-
 tio inquit reprobōz eſt vta dei volun-
 tatem. ergo nullus damnabitur. probat
 conſequens q̄ illud qd̄ ſcribitur in p̄. ⁊
 de con. di. ij. c. Diuina. Via quecuq̄ vo-
 luit dñs fecit in celo ⁊ in terra in mari et
 in oib⁹ abyſſis. Antecedēs autē manifeſtū
 eſt. q̄ Ezech. xvij. c. dicit de⁹. Nolo mor-
 tē peccōr. Et iter ibi. Nō volūtatis mee
 eſt mors impj. Et Paulus. j. ad Timo-
 theū. ij. ca. ait. Vult deus oēs homines ſal-
 uos fieri. Et Petrus. j. ſua canonica. c.
 ij. Deus patēter agit p̄pter nos. nolens
 aliq̄ perire. ¶ Sed his rōz Damasc.
 Q̄ deus vult omēs homines ſaluos eſſe
 volūtate abſoluta ⁊ antecedēte nō aut̄ vol-
 lūtate ſeq̄nte ⁊ dditionata ſic plene po-
 ſuimus in quadageſimali noſtro de pe-
 nitentia in ſermone de amore di ad aiām
 rationalē. Quod vnq̄ nil aliud eſt. niſi

q: deus disposuit ita omnes. q: si volunt
saluari possunt. et quia non omnes salua
ri volunt. ideo non omnes deus saluabit.
¶ Sed rursus p̄supposere requiritur quare
deus sic voluit. quare deus voluit facere celū
et terrā. quare deus voluit multa que voluit
et noluit alia. Quib⁹ sc̄tus Tho. prima
p̄te. q. xix. ita dicit. Q: non p̄t assignari
cā voluntatis diuine. Cū licz debeam⁹ si
volum⁹ scire effect⁹ inquirere causas il
lor⁹. q: vt dicit p̄mo posterior⁹. Scire ē
rem p̄ causam cognoscere. Et quorū sunt
causē. s. efficiēs. material. formalis et fi
nalis vt ponit ibidē p̄s. et vna p̄ alterā
demonstret. vt dicit idē in. ij. de anti
cepta cā finali. n̄ vltra illas causas cū
q̄rim⁹ de fine quare sic est talis finis nul
lā cām habem⁹ p̄ter diuinā voluntatez
q̄ sic statuit. ¶ Et si vltim⁹ q̄rim⁹ quare
deus sic voluit. nulla est alia cā nisi sua p
pria volūtas. q: s. sic placuit. et sic placu
it. q: sic voluit. et sic voluit q: sic placuit
¶ Hinc Aug. libro. lxxij. questionū in
quit. Qui q̄rit quare deus voluit mūdum
facere causam q̄rit volūtatē dei. Dis an
tem causa efficiēs maior est eo qd̄ efficiē
¶ Nihil autē mai⁹ est volūtatē dei. nō ergo
causa q̄reda ē. Et idē Aug. 5. manicheos
li. j. ait. Si q̄ dixerim⁹ qd̄. id ē cur placu
it deo facere celū et terrā. R̄ndendū est
eis qd̄ volūtatē dei desiderāt nosce causas
et volūtatē dei scire q̄rit q: volūtas dei
omniū q̄ sunt ipsa sit cā. Si enī hz causas
volūtatē est aliqd̄ qd̄ antecedat volūtatē
dei qd̄ nefas ē credere. Qui ergo dicit. q
re deus fecit celū et terrā. R̄ndendū ē qz
voluit. volūtas enī dei causa ē celi et terre
Et ideo maior est volūtas dei q̄ celus et
terra. Qui autē dicit. Quare voluit de⁹ fa
cere celū et terrā mai⁹ aliqd̄ q̄rit q̄ est vo
lūtas dei. Nihil autē mai⁹ inueniri p̄t.
Cōpescat ergo se hūana temeritas et id
qd̄ nō est q̄rat ne id qd̄ est non inueniat.
hec ille. Idē in sn̄ia refert mgr̄ in p̄mo

di. rly. q: qd̄ cām volūtatē diuine q̄rit ali
qd̄ mai⁹ eo querit. cū nil mai⁹ ipsa sit
¶ Q: sol⁹ de⁹ cognoscit numer⁹ electoz
et assumēdis ad ordines angeloz.
Capitulū terciū
Erciū mysteriū declarandū de
numero damnatoz d̄ claritatē
In q̄t d̄re liber. An dānatoz et electo
rū nūc⁹ determinate cognosci possit. q̄
scz hoies dānabunt et q̄ saluabunt. Ad
qd̄ referim⁹ illud qd̄ Gregori⁹ posuit in
qdā collecta. s. q: soli deo cognit⁹ est nu
mer⁹ electoz in sugna ciuitate locand⁹.
¶ Nouit itaqz deus solus quorū p̄destina
uit electoz suoz nūcero computandos et
quorū reprobaui ignis eternibus decoqn
dos. Et de hoc loquit Aug. in li. de cor
reptione et gratia. vbi ait. Certus est p̄e
destinatoz numerus qui nec augeri p̄t
nec minui. fuerūt tamē quidā qui hz ho
mā. j. p̄te. q. xxiij. falso dixerunt q: nūme
rus ille est certus et cognitus deo forma
liter. sed nō materialiter. vt puta si dice
rem⁹ certū esse q: centū vel mille saluē
tur. nō autē bi vel illi. Tamē deo numer⁹
ille rā formaliter q̄ materialiter cognitū
esse constat sine cuius volūtatē nec boni
p̄miū nec mali et reprobi penā erūt ac
cepturi qui om̄ia nouit ante qz fiant. De
hoibus ho cū hoc naturalē cognitionem
excedat nullus potest h̄ nosce vt proprie
nature et naturalis intellectus neqz alicui
reuelauit deus h̄ singulare secretū. ¶ In
uenti sūt et alij qui licet d̄terminare diffi
nire nō sint ausi numerū electoz in p̄ca
lari. n̄ in generali varia sūt opiati. Qui
dā enī dixerunt q: tot hoibus ex saluabunt
quorū angeli ceciderūt. Quidāz alij q: tot
saluabunt quorū angeli remanserūt. Alij
ho q: tot quorū fuerūt angeli p̄mo cōditi.
et qui remāserūt et q̄ ceciderūt. ¶ Primi as
serētēs q: tot homies saluabunt q̄ angeli
cecidērūt. mori sūt ad sic tenendū qm̄ an
geloz ruine p̄ hoies saluandos restaura

batur. Hoc asserit Magr in q. di. se. et
 probat p illud qd dicitur in Ps. cir. Iudica-
 bit in nationibus implebit ruinas. Et de h
 etiā est glo. sup illud Ps. Constitues eos
 pncipes. dicens. Elegit paupes vt exal-
 taret ad ordines celi qd sūt ex hoibus et an-
 gelis. Et ad idē sic scribit Aug. in enchy-
 ridion. Supna hierusalē nra ciuitas
 dei nulla ciuū suoz nūerositate fraudat
 bit. Aut vberiore etiā copia fortasse co-
 pia regnabit. Nec em̄ numerū aut scōz
 hoim̄ aut imundoz spiritū nouim̄. in
 quoz locū succedēs fidei catholice ma-
 tris qd sterilis apparebat in terris in ea pa-
 re de qua illi cecidere sine vllō ipis fūmo
 pmanebūt. Dec ille. Aduertendū n̄ in
 Bonauē. di. ix. scōi libri. Qd angeli qd ce-
 ciderūt nō fuerūt in ordine simplr. s; fm̄
 qd. nā ad pfectionē ordinis duo concurrūt
 natura tanq; fundamentū et dispositō et
 gr̄a vt cōplementū et pfectio. Et qd aliqd
 tūc dicitur esse fm̄ qd qm̄ est in sola dispositō
 ne. tūc esse simpliciter qm̄ est in sua pfecti-
 one cū demones et angeli in naturalib;
 pueniāt dī aliqñ demōes fuisse de diuer-
 sis ordinibus angeloz q̄suis nunq; ple-
 ne fuerūt in aliq; ordine. vñ hoc intelli-
 git fm̄ qd non simplr. Quia hō homines
 pnt ad eminentiā gr̄e et gl̄ie in qua sunt
 angeli eleuari pōt ex hoibus et angelis
 idē ordo p̄stari. Et si diceret qd maior ē
 vntas in supna hierusalē q; in ecclesia
 militante. Sed nūc in via ordo hominū
 nō admittit intra sui vntatē diuersū in
 natura. Ergo videt qd cū hō differat spe-
 cie ab angelo qd ex angelis et hoibus vn̄
 ordo. Rūder Bonauē. qd nō est sile qd hō
 nullū aīal inuenire pōt simile sibi in con-
 formitate rōnis. Hō aut et angelus in p-
 ricipatiōe rōnis pueniūt. Et qd plus est
 in deformitate gl̄ie. Et ideo pnt in eandē
 societate et eiusdē societatis ordinē cōue-
 nire. Ex hac itaq; ordinū celestū pfectio-
 ne qd p̄stet ex angelis et hoib; moti sunt il-

li qd dixerūt qd tot hoies saluabūtur quoz
 angeli ceciderūt. Sed Anselm; in li. cur
 deus hō probare conat plures esse futu-
 ros hoies saluādos q; fuerūt angeli qui
 ceciderūt. Et huic opinioni p̄cordat Bo-
 nauē. asserēs qd adhuc sup nouē ordines
 angeloz addet ordo decim; ex his qui in
 vita ista nō pueniūt ad tantā meritorū
 excellentiā vt exalten; ad ordines ange-
 loz. Sed meritis xp̄i saluari decimus rei-
 nent gradū. Et hec positio satis videt p-
 babilis nō solū. ppter impfectionē meri-
 toz quā hnt multi in via. sed etiā. ppter
 pfectionē electoz quā ad numerū que-
 rit in hierusalē supna. qm̄ pfectio maria-
 ma in numero denario p̄stet qd in illo
 est pfectio et status numeri. Et hoc vide-
 tur mystice designari Luc. xv. c. in pabo-
 la de muliere amittente vnā dragmā qd de-
 cem habebat et accensa lucerna euerit do-
 mū et diligēter illā q̄sui; donec inuenit. et
 illa inuēta cōuocauit vicinas dicens. cō-
 gratulamini mihi qd inueni dragmā quā p-
 diderā p quā dragmā p̄tiores penitētes
 intelligunt qd sola penitētia saluari pnt.
 Dragmā fm̄ glo. numus est habens im-
 pressam regis figuram. Quare videt qd
 multo plures ex hoibus saluabunt q; fu-
 erūt angeli p̄uaticatores. Si aut erūt tot
 quoz angeli remāserūt. Aut qd remāserūt
 et qd ceciderūt. temerariū est asserere et pre-
 sumptuosū qd vt Hiero. inqt ad pauli-
 nū. Qd de scriptur; sanctis auctam nō ha-
 bet eadē facilitate. tēnūt qd probat. Ideo
 relinquamus hec secreta inscrutabilia ei
 cui nihil absconditū est. Nos hō scrutē-
 mus diligēter ita nos gratos efficere dō
 viuēt vt p̄tā dēte stantes p̄cipes sc̄ri-
 mereamur gr̄e sue p quā assequimur here-
 ditatē celestis regni. in quo viuūt dō om-
 nipotens p̄ in secula seclōz Amen.
 ¶ Dñica qd̄ragēsimē. De trib; nocuē-
 tis p̄tī morales. ppter qd merito vnus qd
 q; p̄tā vitare d;.

¶ Ser. se. cū d; g.

Enit diabo

Quod tollit vobis de corde eorum
ne credentes saluti suae verba
se redemptoris nostri. Lu. vii. c. et in euangelio
hodie. Quidam sumus inest picalum
aiabus peccatorum dum suadere diabolo sit
status miseriam non agnoscunt. Id est de do-
losus ille serpens calliditate nostra sugge-
rit illis quos ad peccata precipitavit ut non exi-
stiment maculam reformationis potestatem et dam-
num peccati. Quia de re plerique sic execrati
negligunt dum tempus habent et facultas datur
vires sua mala corrigere et in melius refor-
mare. Cum enim laboraret gravissima infirmi-
tate peccati arbitrantur se sanos. Et ut au-
gustinus refert super psalmum. Nemo est in sa-
nabilior eo qui sibi sanus videtur. Propterea
Sene ad Lucillum inquit. Non est ex riu-
secus malum nostrum intra nos est in visceri-
bus ipsa sedet. Ideo difficulter ad sani-
tatem venimus quia nos egrotare nescimus.
Uti et malicia diaboli confundat et pec-
catores recurtant ad deum. In presenti sermo-
ne de nocumens peccati mortalitatem dicituri
erimus. Notabimus autem tria nocumenta
ipsi dano summa quae diabolo abscederent
tunc et a mentibus tollere peccatorum.

Quod primum nocumens dicitur voluntas depravata

Quod secundum rationis peruersio.

Quod tertium libertatis subugatio.

Quod peccatum facit hominis voluntatem ma-
lignam quae a deo data est homini bona licet sit
ad bonum et malum veritabilis. Et quod licet omne
peccatum est voluntarium. **Cap. i.**

Primum nocumens peccati dicitur
voluntatis depravatio. facit namque
quod voluntatem quam deus dedit homini
bonam pravam atque malignam. Nam ut inquit
Augustinus in libro de duabus aiabus. Peccatum est vo-
luntas retinenda vel sequenda quod iusticia ve-
tat. Et ut idem ait. xv. q. i. c. i. Voluntas est
animi motus ad aliquid vel non imitandum vel
adipiscendum. Et secundum Alexandrum in. ii. su-

me in praedictis verbis Augustinus accipit iusticia
am non prout est virtus specialis sed pro iusti-
cia generali quae idem est quod omnis virtus. scilicet
quod importat rectitudinem voluntatis quae arte-
dit finem omnem virtutem. Cur? dicitur pres-
sum Augustinus declinare a malo et facere bo-
num. Et de hac dicit saluator noster. Mat. vi.
c. Primum quod regnum dei et iusticia eius.
Ubi glo. ait. Iusticia regni est omnia quae christus
docuit observare. Cum autem in hac ob-
servantia redit voluntas bona est non solum
bonitate naturae sed etiam bonitate virtutis
et motus. De qua sic scribit Aristoteles in. ii. ethi-
corum. Virtus est quae bonum facit habere et bonum
opus eius reddit. Sed pro clarioribus huius-
modi noticia tria dubia proponemus.

Quod primum virtutem omnium hominum voluntas
sit naturaliter bona

Quod secundum virtutem deus debuit dare boni
voluntatem ad malum veritabilem

Quod tertium virtutem de peccato sit voluntarium.

**Ad primum dubium respondemus secundum verita-
tatem quod omnis voluntas est naturaliter bona quod
probat tripliciter.**

Quod primo ratione dei naturam ordinantis.

Quod secundo ratione obiecti movens.

Quod tertio ratione viciu trinitatis.

**Primo probatur quod omnium voluntas sit
naturaliter bona ex eo quod deus creator et au-
ctor naturae omnia bona fecit. Uti dicitur namque circa
quod fecerat et erant valde bona. ut scribitur
Gene. i. c. Inter cetera autem suorum operum
instituta animam rationalem produxit potentiam
multiplicem varietate decoratam ut Aristoteles
docet in. ii. de anima. Et licet plures sint potentie
licet quibus quod omnes ab anima habent principium. ut
refert Thomas prima secundae. q. lxxvii. in ipsa
anima ut in subiecto sunt intellectus et voluntas.
Et hoc necesse est remanere etiam destruc-
to corpore. cum subiectum carnis. id est anima remane-
at immortale. Alie vero potentie sunt nutritiva
sensitiva et motiva sunt in subiecto ut in
subiecto. Et quia destructo subiecto non poterunt ac-
cidens remanere. Ideo corrupto subiecto.**

VI

Id est homine non remanet ille potentie actu
 sed in virtute sicut in principio et in radice.
 Et si obijciat quod Augustinus libro de spiritu et omnia
 dicit quod anima recedit a corpore trabes secum sen-
 sum et imaginatorem rationem et intellectum
 irascibilitatem et concupiscibilitatem. Rndet
 Tho. quod liber ille non habet autem quod falso
 ascribitur Augustino. Et si adhuc instet
 quod Luce. xvi. fuit dicitur diuiti. Recordare
 quod recepisti bona in vita tua. Memoria autem est potentia sensitiva. Rndz ad
 huc Tho. quod memoria ibi accipit eo modo
 quod Augustinus ponit memoriam in mente prout est
 pars intellectiva non prout est potentia
 parvis sensitiva. Sed apud eruditos vi-
 ros magna est difficultas an intellectus
 sit nobilior potentia voluntate. Quidam di-
 cunt quod sic. Nam ut ait Tho. prima pre-
 lxxij. Illa potentia altior et nobilior est
 cuius obiectum est abstractum. Sed obiectum in-
 tellectus est abstractum obiecto voluntatis.
 Quia obiectum intellectus secundum eodem modum
 loquendi est obiectum voluntatis est bonum.
 Sed bonum in omnibus rebus reperitur. Verum autem so-
 lum in anima ergo obiectum intellectus est abstractum.
 Ideo. vi. metaphisice Aristoteles ait.
 Bonum et malum sunt in rebus. Verum et falsum
 sunt in anima. Preterea motus est nobilior
 motu et agens perfectius passio ex. iij. de anima.
 Sed intellectus mouet voluntatem quod non
 potest ferri in bonum nisi cognitum per intellectum.
 ergo intellectus nobilior est potentia quam
 voluntas. Insuper Aristoteles in. p. ethico. vni
 ponit intellectum altissimam potentiam anime.
 Alii vero dicunt quod voluntas est nobilior Intel-
 lectu ex eo quod informat nobilior habitum
 Nam voluntas charitate. intellectus vero info-
 mat fide. Caritas autem nobilior est fide.
 Igitur voluntas nobilior est intellectu. Con-
 firmat hec opinio auctoritatibus. Nam
 Bernardus in libro de libero arbitrio asserit quod
 modo rationem esse pedisequam voluntatis. Et
 Anselmus in libro de conceptu virginis et domi-
 niu totius regni anime attribuit voluntati. Et

Aristoteles in. vii. politice inquit. Potentia que
 eliguntur principatus est. Richardus adhuc
 in quarto de. xlix. inter alias rationes habet asse-
 rit fore principum. quia voluntas summi obij-
 ctum respicit sub ratione nobilitatis. Bonum autem
 est obiectum voluntatis. Ens obiectum in-
 tellectus. Ratio autem boni est perfectior quam sit
 ratio ens. Hoc videtur acceptare aliquid modo
 sanctus Thomas asserens quod licet absolute in-
 tellectus sit perfectior quam voluntas. in voluntate
 est nobilior secundum quod co. quod obiectum volun-
 tatis in altiori reperitur. Ad istam opinionem
 non concordia quidam non incongrue dicunt.
 Quod si quis has duas potentias conside-
 ret philosophice intellectus est instantior
 voluntate. Sed theologicè loquendo vbi
 merita et demerita considerantur volun-
 tatis altior est quam intellectus. quoniam secundum vo-
 luntatem imputat meritum et demeritum.
 vnde ad imperium voluntatis intellectus
 et omnes anime vires. et ipsa etiam anima tota
 saluantur et damnantur. Non enim damnantur
 quis ex eo quia malum intelligit. Aut sal-
 uatur quia bonum discernit. Sed ideo da-
 natur. quia voluit malum. et saluatur quia
 voluit bonum. Unde Augustinus. xxxij. q.
 v. c. Sicut enim ait. Sicut enim peccatus
 opus sine voluntate non facit. ita et ius-
 titia ex opere non consummat nisi volun-
 tatis fuerit. Ratio est quod illi imputat pec-
 catum quod auctori et motori est principalis ad
 mouendum ad culpam. Sed voluntas est
 huiusmodi. quare illi est imputandum. Quali-
 ter autem voluntas mouet inquit ipse Tho-
 mas prima. ij. q. xvi. quod voluntas est respec-
 tu finis et omnia membra et vires corporis
 et res exteriores ad opus applicat proprie
 finem. vnde intellectus ad intelligendum
 oculum ad videndum per voluntatem applica-
 mus. id est cum volumus. Similiter et
 res exteriores ut aquam cementum are-
 nam ad edificationem domus et sic de alijs.
 Et subdit Tho. quod si ratio applicauerit
 ad opus antedicta hoc erit. vi. dirigens

non ut principalemouens. Similiter si
alio v. res et anime potentie antedicta ap-
plicand ad opus hoc faciunt ut imperium
exequant voluntatis ad quam comparan-
tur sicut instrumenta ad principale agens
Et ideo quia actio attribuitur principa-
li agenti et non instrumentis. Ideo ope-
ra nostra dicuntur bona vel mala propter
voluntates. Videtur mihi quod ex his diebus
a beato Thoma hoc loco ultimo negari
posset quod dictum est paulo ante quod intel-
lectus moueat voluntatem. Sed dimittam
ista scolasticis disciplinis. Secundo
probat quod voluntas omnium sit natu-
raliter bona ratione obiecti mouentis ut
enim inquit Thoma. i. q. ix. Illud quod ap-
prehenditur sub ratione boni et conuenien-
tis mouet voluntatem per modum obiecti.
Ideo Dionysius in libro de diuinis no-
minibus dicit. Malum est preter volun-
tatem eo quod omnia appetunt bonum. Et ut re-
fert Thoma. i. q. viii. voluntas est appe-
titus rationalis. omnis autem appetitus
non est nisi boni. Illud autem bonum aliquando
est verum bonum. Aliquando apparens
bonum. Ideo Aristoteles tertio de anima inquit
Quod est notum appetitus non refert
vtrum sit bonum vel apparens bonum. Et
secundo philosophorum. finis est bonum vel ap-
parens bonum. Sed querunt aliqui. si
voluntas tendit in malum quia apparens
bonum quare peccatum imputatur sibi. Ad
quod dico quod non. Propterea quis cre-
ditur quoniam cum voluntas in toto re-
gno anime sit domina ut est predictum ipsa
intellectui mandare debet ut rimetur an
illud peccatum vel malum quod diabolus
offert vel sensualitas ipsa sit verum bonum vel ap-
parens cum ad id cognoscendum interuenit
et lumine diuine gratie vel os scripturarum san-
ctarum et ipsa ratio naturalis in multis. Unde
glossa in. c. j. de summa trinitate. ait. Non excusat
Adam quia consilio diaboli peccauit.
quia debuit explorare apud semetipsum

an expediret et tale consilium. ff. mandati vel
contra. l. ij. Tertio probat quod voluntas om-
ni homini sit naturaliter bona ratione vici
et rariantis. Dicit enim virtutum et peccatorum
contrarietas nature. Sed viciu malum est quod natu-
ra bona. vñ Aug. de ciuitate dei. c. xv. Na-
turale nullum est omnino peccatum. Et in. c. xvij.
Viciu ita contra naturam est ut non possit nisi
si nocere nature. Et eodem. c. vbi est viciu
malicie natura non viciata peccat. Qua-
re cum voluntas sit potentia anime rationalis que
a deo ad bonum est ordinata et ab ipso semper
ad bonum mouet et fieri cogimur volunta-
tem omnium naturaliter fore bonam. Sed rur-
sus plerumque nos interrogant si mouet vo-
luntas a deo sicut a motore primo cum ipse sit
omnipotens quod voluntas ferri potest in malum
Ad quod respondet sanctus Thoma. i. q. x. art.
iij. sequendo Dionysium. Quod ad prouidentiam
diuinam non pertinet corrumpere naturam rerum
sed seruire vñ mouere omnia finem eorum ad
tationem. Ita quod ex causis necessariis quod moti-
one diuina sequuntur effectus necessarii
ex necessitate. Ex causis autem contingenti-
bus sequitur effectus contingens. Quia igitur vo-
luntas est actiuum principium non determinatum
ad vnum sed indifferenter se habens ad multa
sicut et ipsam mouere quod non ex necessitate de-
terminat ad vnum sed remanet motus qui
contingens et non necessarius nisi in his ad
quod naturaliter mouet ut ad volendum bo-
num in communi et vltimum finem seu beatitudi-
nem et quod ueniunt alijs potentijs ut cogniti-
one veritatis que semper uenit intellectui et esse
et viuere et alia homini que respiciunt persistentiam
animam naturalem. Ad aliam mouet voluntas
contingenter et non naturaliter. Cum ergo mo-
uet hominis voluntatem ad bonum ita mouet ut
ipsa voluntarie eligat bonum et tendat in illud
quod si noluit non est ab ipso motore cogenda.
Rursum quidam scire cupiunt. Si vo-
luntas est naturaliter bona que est causa ut
fiat mala. Audiatur isti Augustinus dicens li. xij.
de ciuitate dei. c. vij. Nemo querat efficiens

causam male volūtaris. Nō est efficiens sed deficiens. Et ita causas defectorū cū efficientes non sunt sed deficientes velle inuenire tale est ac si quis velle videre tenebras v' audire silentiū. **¶** Secūndū dubiū fuit vtrū deus debuit homini dare voluntarē ad malū sicut ad bonū veritabilē. Ad quod ita respondet Bonauentura disti. xxiij. scđi. Qd licet diuina operatio non indigeat approbatione quia vt Hieronim' ad Pauliniū ait. Bonus est deus et omnia quecūq; facit bona sunt necesse est. Tamen ad excitandā deuotionē in mente fidelium et compefcendā rabiem iniquoz et blasphemantium deū in operibus suis triplex conueniens ratio potest assignari.

¶ Prima dī diuine potentie.

¶ Secūda diuine sapientie.

¶ Tertia diuine clementie.

¶ Prima ratio est diuine potentie manifestande. Voluit em̄ deus ostendere hominū q' sicut sine eo fact' non fuerat ita nec sine ipso persistere poterat. vt ergo cognosceret q' diuinū posse non solū est om̄is potentie causatiuū. sed etiam om̄is potentie conseruatiuū. et q' ille solus est indefectibilis et inueribilis. Ideo voluit et sibi placuit creaturā rationabilem facere veritabilem. nec ipsam confirmare in bono quousq; illi constaret q' ipse sol' deus est in quo non cadit non posse. Unde August. de pe. di. ij. s. vlt. ait. Solus ille omnipotens vocat' qui hoc non potest scilicet peccare. quia om̄ia potest q' posse est aliquid posse. vtrū autē deus possit facere voluntarē creatū impeccabile per naturā diximus in tractatu de timore iudicioz dei in sermone de iudicio dei cōtra hominē lapsū. **¶** Secūda ratio quare deus dedit homini voluntarē veritabilem est diuine sapientie. Scire em̄ bona cum malis ordinare ac ex eis malis bona eligere maioris est sapientie q' ordinare bo-

na cū bonis. Et ideo cū non diceret nec possibile esset deū facere mala debuit talē facere creaturā que posset in operando deficere et malū comittere vt deus mala illa ordinando in bonū suā sapientiam declararet. Manifestat in hoc etiam sapientia summi dei. dum iuste retribuit vnicui q' fm̄ opera sua. Que retributio non fuisset nisi deus hominem in statu veritabilis condidisset. Quia non meret' aliquid nisi nec demeretur. et per consequēs nō premiatur nec punitur nisi per hoc q' est dñs suoz actiū per liberā voluntatem. Ideo Hiero. de pe. di. ij. c. Si enim at. tibi necessitas. s. benefaciendi tibi nec rationa. s. daberetur. Accedit et hoc ad maiorem hominis gloriam et laudem abstinere a malo quod facere posset et sic ex meritis gloriā obtinere. quia vt Lactātius ait libro. vij. Nulla laus est non facere quod facere non possis. Et de hoc ē dictū Hieronimi ad demetriadem virginē. Dicit vtiq; tam prouidendū est te. vt in sermone pmo in alio quadragesimali. **¶** Tertia ratio quare deus conuenienter condidit hominē cū voluntate veritabili dicit' diuine clementie. Hanc deus agre mox stravit cū filium suūz vni genitum misit. vt homini lapsō succurreret. Unde Hieronius. xij. q. ij. c. Luz redemptor ait. Redemptor noster totius conditor creature ad hoc propiciatus humanā carnē voluit assumere vt diuinitatis sue gratia quod tenebamur captiui vinculo seruitutis. i. peccati pūstine nos restitueret libertati. Quot idē adhuc diffundit' erga humanum genus largitas bonitatis dei cū merito vni geniti filij sui tot peccatoribus veniam prebet. **¶** Tertū dubiū fuit vtrum om̄e peccatū sit voluntariū. Et ad hoc respondet Bonauentura disti. xli. scđi libri.

¶ Q' voluntariū pot' dici aliqd' triplex.

¶ Primo voluntate aliena.

¶ Secūdo p̄m voluntate p̄na p̄t aliena.

Tertio voluntate propria

Primo dicit aliquod peccatū voluntariū voluntate aliena. Illud est peccatum originale quod sine consensu cōtrahitur. vt dicitur in ca. **Maiores**. Extra de baptismo. Illud namq; voluntariū est sed non voluntate eius in quo est. sed voluntate eius a quo est. scilicet. **Adam** enim voluntaria transgressione corrupit se et eorū posteritatem. **Secundo** dicit peccatū voluntariū partim voluntate propria. partim aliena. Illud est peccatū veniale et potissime illud quod cōsurgit ex repugnancia carnis ad spiritū. voluntarium autē dicitur per cōgationē ad voluntatē adē. quia **Adam** deliberatiue voluit peccare. vnde et corruptio sēcūta ē ex qua oriūtur in nobis motus inordinati. q̄ dicitur esse peccata venialia. voluntariū autē voluntate propria siue peccantis non est omne peccatū veniale simpliciter. s; s; quid. Illud em̄ est voluntariū simpliciter quod est a voluntate p̄ambula et mouēte. Illud autē quod oritur voluntate cōcomitante et non prohibente vel p̄cauente dum possit prohibere vel p̄cauere dicitur voluntariū quodāmodo vel inter p̄teritiue pro eo q̄ talis deordinatio voluntati impuratur. Et hoc modo saltem omne peccatum veniale dicitur voluntarium. Quia nemo peccat venialiter nisi cū habet voluntatis vsū. Nemo etiaz venialiter peccat in eo qd̄ nullo mō pōt prohibere nec etiam potuit p̄cauere. venialia em̄ peccata et si oia nō possint p̄cauari nec prohiberi. nullū tamen est singulariter peccatū quod non possit prohiberi vel quod non potuerit saltem p̄cauari. Licet em̄ aliquis sit status in quo necesse est aliquē cadere in aliqd̄ peccatū determinatū. illud tamen statū potuit q̄ p̄cauere. Et ideo si tunc peccauit voluntati eius impurat. Quis tunc illud prohibere non possit. **Tertio** aliquod pecca-

tam est voluntariū voluntate propria. et illud est omne peccatū actuale mortale. Sicut patet in auctoritatibus allegatis in p̄mo sermone quadragesimalis de penitentia in p̄ma p̄te. Quid igit conuenit peccatores de iusto deo illis et naz penas cōminante. Cur potius cum in potestate eorū sit deo vocanti cor exhibere ad penitentia non reuertitur. Quid agis infelix anima peccatrix. Excitare et euigilla. a somno mortis. non t̄erit tibi pater misericordiarū si tu volueris peccata deponere que sunt in tua voluntate. praua fudata. Si tu volueris deo adiutore saluaberis. si tu nolueris impurabitur tibi. Et pro tuis sceleribus p̄petuo dēnaberis.

¶ Peccatum peruerit hominis rationem et rationalem creaturā vilificat factis similes bestijs. et de multiplici rationis consideratione.

¶ Cap. sc̄m.

Ecundum nomen peccati dicitur rationis peruersio. Per peccatum quidē ordo rationis peruertitur in homine. quoniam cum homo rationalis sit s̄m rationis regulam viuere debet que insuper diuine regule merito debet subdi. Cum vero homo labit in peccatum regulam rationis p̄mittit. S; pro intelligentia plenior tria sunt i bae p̄te de ratioe consideranda.

¶ Primū dicitur diffinitio.

¶ Sc̄m diffinitio.

¶ Tertiu ligatio.

¶ Quid est ratio. et quomodo in solis hominibus reperitur. **¶** Primū qd̄ est de rōne considerandū dicitur diffinitio. Diffinitur namq; ab **Alex.** in tertio sūme sic. Rō est v̄rus collatiua vnius ab alio. Tibi notande sūt aliquę theologice positiones. **¶** Prima est q̄ ratio non est alia potentia ab intellectu s̄m **Lbo. i. p̄te. q. lxxix. naz** vt **Aug.** dicit. iij. sup **Gen.** ad **lras.** Illud q̄ homo irratioabilib; aialib; aſcclit est ratio vel mens vel intelligentia vel si quo

VIII

Alio vocabulo commodi⁹ appellat. s; intelligere e' h'itate intelligibile app'he-
 re simplr. Ratiocinari aut est pcedere d'
 vno intellecto ad aliud. ad h'itate intelli-
 gibile cognoscenda. Scda ppositio q'ro
 no repit. pprie in agelis et eo q' ipsi pfecte
 possidet fm modu' sue nature cognitioe
 intelligibilib' h'itat' r no h'it' nece pcede
 re de vno in aliud. S; simplr r absq; dis-
 cursu h'itate rei app'hendit. Et to dicunt
 intelligetie seu intellectuales s'btat'ie ho-
 mines ho ad intelligibile h'itate cognosceri
 da pueniunt pcededo de vno in aliud. Ido
 dicunt racionales. etq; rocinari copat ad in-
 telligere. sic moueri ad h'elcere. sicut acq;
 rere ad h're. qz vnu est pfecti aliud ipsecti.
 Manifestu' e' aut q' h'elcere r moueri no
 reducunt ad diuersas potencias. s; ad vna
 r eandem etia in reb' materialib'. q; p eandem
 materia aliqd mouet ad locu' r h'elcit i lo-
 co. Multomag' q' p eandem potencia intel-
 ligim' r rocinamur. Tertia ppositio. q'
 intelligetia no e' alia potencia ab intellectu
 Na h' nome intelligetia pprie significat
 ipm actu intellect' q' est intelligere. vñ in
 q'busda' libr' de arabico trãstatis s'btat'ie
 separe intelligetie vocant. pp' h' q; h'moi
 s'be sp' actu in: elligunt. Apd grecos m di-
 cunt ipsi ageli intellect' seu m'eres Sic q'
 intelligetia ab intellectu no distiguit sic
 potencia a potencia. s; sic actus a potentia
 Quarta pp' q' ro no repit in aialib' bru-
 tis. qm no agunt iudicio libero ex pfecta
 cognitioe finis cu' deliberatõe. vt em in q'
 Tho. j. ij. q. vj. Cognitio finis actõis in
 brut' e' imperfecta. q; sine app'hedat sine h'
 q' cog'scat rone finis r pportione act' ad
 finem. Et h' cognitio in brut' iuenit p sen-
 su r exaratione naturalẽ. vñ aial brutu' ap-
 p'hedes finem no deliberat s; s'bito mouet i
 ipm. Perfecta aut cognitio finis e' no so-
 lu' qn app'hendit res q' est finis. s; etia cu'
 cog'scat rone finis r pportioe ei' qd' ordinat
 ad ipm finem. r talis cognitio pfecta cope-

tit sol' ronal' nature. Et q' ronal' ho ab ip-
 sis brutis p rone distiguit. qd' ad ei' ma-
 xima dignitate accedit. Ob h'acere Lice-
 in li. de natura deoz ait Quid e' p' in rez
 natura boie meli' in eo em solo e' ro. q' ni-
 hil pot' e' p' h'at' r idẽ in li. de legib'. aial
 h' puidu' sagax acutu' plenu' ronis r silq;
 que boiez dicim' p'clara q'da' r ditoe a su-
 mo deo asserim' generari. Et in eodẽ li.
 Quid eno' dica' in boie s; neq; i celo atq;
 in fra rone diuini. r i. j. de officijs In' ho-
 mine r belua r. Scdm ronis g' iudiciu' re-
 ctu' coponedi s'nt hoim mores actusq; ire-
 riores ac certiores dirigedi. Dic Lice. in
 q'omb' tusculanis ait. Min' ai e' rone h'ni
 vti. r itez ibi. h'ni adhibitarõ cernit qd' op-
 timu' sit. neglecta ho mult' iplecat errori-
 bus. Nihil sine rone recte fieri p't. r Sen-
 ad lu. Si vis oia s'bcere tibi s'bcere te rõs

De scda rone supiori. s. r inferiori.

Scdm qd' est r' sideradu' de rone d' disti-
 ctio. Distiguit q'ppe in rone supioze r in-
 ferioze. Rõ supior vt colligitur ex dict'
 Tho. in. j. pre. r in q'omb' disputat' de
 h'itate e' act' intellect' pur' r plectat' supi-
 ora r etna. Rõ inferior est act' intellect' p-
 ur ista inferiora r' siderat. Et he rones non
 s'nt diuerse potencie. s; vna q' fm diuersa
 officia r diuersos act' q's h'z geminat' et
 distiguit. Sic eadẽ potencia sensitua scz
 vis'. supiora vt corpa celestia solẽ lunaz
 r h'moi. r corpa terrestria. metalla aialia r
 alia inferiora cernim' r videm'. q' multo
 magis eadẽ potencia intellectiua q' rõ dicitur
 supior vt inferior etna r tpalia irue-
 ri vñ Aug. li. xij. de tri. ait Rõ supior
 e' q' itendit reb' etnis aspiciendis vt r' sulẽ-
 dis. Et ipis etnis inspicendis intendit
 sicut obiecto fm q' eterna in seipis rõ su-
 perior r' templat. Sed rebus eternis co-
 sequendis intendit tanq; medio fm q' ex
 eternis ratio superior accipit regulas a-
 gendoz vel fm q' eterna applicat ad di-

rigendā voluntatē ⁊ actionem. verbigrā
tia. Cum aliquis per iudiciū rationis de
liberat de agendis ex hoc q̄ aliquid ē deo
acceptum vel diuina lege preceptum. y
prohibitū. tunc tale iudiciū rationis at
tribuitur rationi superiori. Sed cum ali
quis per iudiciū rationis considerat de
agendis p̄ causas inferiores. vtpote fur
tū adulterium vel aliud peccatū non est
faciendū considerando actus turpitudi
nem rationis dignitatem. offensam ho
minum. ⁊ quantum peccatū sit. damnosus
⁊ in bonestum. tunc tale iudiciū attribui
tur rationi inferiori. Et principū vel ha
bitus cui ratio superior attribuitur est sa
pientia. Principium vero vel habitus
cui ratio inferior attribuitur est scientia.
His vero duobus sapientie ⁊ scientie di
recte opponuntur stulticia ⁊ ignorantia.
Stulticia sapientie. Ignorantia scientie
Scdm̄ vero vtrāq̄ rationem superio
rem ⁊ inferiorem homo peccare potest. nā
peccatum cuiuslibet potentie consistit in
actu eius. Ratio autem habet duplicem
actum. cognituum scilicet ⁊ directiuum.
Ratio enim prima est cognitua veri. et
nunquam ratio in cōmuni errat respectu
veri. Et similiter voluntas nunquā er
rat respectu appetitus boni in cōmuni.
Et sic nunquā in eis est peccatum sed in
particulari sic. Defectus autem rationis
in cognoscendo verum causatur ex trib⁹
ex omissione. ex electione. ex passioe. Ex
omissione. primo quando videlicet quis
habet circa veritatem ignorantiam y
errorem. ex eo q̄ omittit scire vel cognosce
re aliquid quod potest ⁊ debet scire. ⁊ tūc
est peccatum defectus talis rationis. yn
de Augustinus. xxxvii. di. c. vltimo ait.
Non omnis ignorans immunis est a cul
pa. Sed ille ignorans potest excusari a
pena eterna. qui que disceret non inue
nit. Illis autem hoc cognosci non poterit
qui habentes a quo discerent operā nō

dedere. Nec ille. Secundo causatur defe
ctus rationis in cognoscendo veritatem
ex electione. quādo quis affectat ⁊ eligit
nescire quod debet. ⁊ potest scire vt libe
rius peccet. ⁊ talis defectus rationis ag
grauat peccatum. vnde in Psalmo dici
tur de sic eligente. Noluit intelligere vt
bene ageret. Tertio defectus rationis cir
ca cognitionē veri causatur ex passione.
Sed aduertendum q̄ passio non absor
bet rationem in vniuersali sed in particu
lari. vnde quia voluntas sequitur iudi
cium rationis. Sicut ratio peccat ex ali
qua passione iudicando hoc esse bonum
quod non est bonum. Ita voluntas pec
cat in eligendo quando scilicet volūtas
ex defectu rationis bonū aliquod eligit
quod non debet. verbigratia. Accipian
tur ⁊ proponantur tria. duo vniuersalia ⁊
vnu particulare. Et primū est istud. nul
la fornicatio est committenda. iudiciū ratō
nis in vniuersali est perfectū eo q̄ in vni
uersali nunquā errat. Secundo propo
natur alia vniuersalis delectabilis.
fornicatio est delectabilis. In hoc certam
est perfectum iudiciū rationis. Tertio
ex his duabus propositionibus accipiat
vna particularis scilicet hec. Accedere
ad hanc mulierē est fornicatio. Tūc enī
si ratio fuerit adeo fortis. vt nec etiā in p
ticulari vincatur passione erit recta ele
ctio conclusionis. tunc enim continens
eligit istam conclusionem negatiuā par
ticularem verā scilicet fornicationē non
committere. Sed si rō fuerit debilis. adeo
vt a passione vincatur. erit perversa con
clusionis electio. pura dicit in continens
fornicationē delectabilem. Et ideo ad hāc
mulierē accedere. ⁊ sic erit peccatū in rōe.
Terciuū considerandū de rōne dī ligatio
Requirit qdē i multis rō ligata. qd̄ trigare
pōt ex q̄nq̄. Primo ex naturā sic liga
tur in illis q̄ nascunt amēres. ⁊ p̄ totā vi
tam nunquā habent lucida intervalla.

Et his nihil imputat ad meritum vlt de
 meritis qdqd illud sit qd opant siue de
 genere bonoz siue de genere maloz. Et
 his pot vult dari baptisim? et chrisma
 sed no alia sacra. Secdo ligat raris ex i
 firmitate supuecti. vt mania. furia. fre
 nesi et hmoi. Et si tal infirmitas impe
 diat iudiciu rōis fm omne tēpus ita q
 nunq habeat lucida inrualla. Si ip
 sa infirmitas accidit sine vlla sua culpa
 pcedenti. tūc excusat oīno in his q facit
 de genere maloz. etiā et a pena tempali.
 Argu. ad h. xv. q. i. c. aliquos. Sed si
 no impedit infirmitas iudiciu rōis fm
 oīmetps quin habeat lucida inrualla nō
 excusat. imo graui? inculpat in malis
 si in illa infirmitate incidit culpa sua. s3
 si sine culpa sua tūc excusat. Tercio
 causat ligatio rōis et dormitōe. Et ido
 qdquid accidat in somno. siue pollutio
 siue aliqd aliud de se nō est pecc. qz ibi
 est ligatu iudiciu rōis et arbitriu volun
 tatis. Et si obijeret de salomōe qui
 dormiens impetrauit a deo donū sapien
 tie. vt dicitur. Regū. iij. c. ergo dormiens
 pot mereri et demereri. Rūndendū est q
 salomō nō meruit in dormiēdo sapiam.
 sed q sibi dormiēti dederit sapiam deus
 fuit signū pcedētis desiderij. vt dicit Au
 gust. xij. sup Gen. ad lras. et Tho. ij. ij.
 q. clūij. arti. y. Quarto causat ligatio
 rōis ex turbatōe seu stupore. Sic fuit i
 Loth qn turbat? de scelere sodomitraz
 qd pperare volebāt in hospites suos
 voluit flagitiū flagitio cōmutare. offe
 rēdo filias. vt patz Gen. xix. Ubi notā
 dū q i Loth fuit duplex volūtas. vna
 rōis vel deliberatōis q voluit hospites
 ab iniuria liberare. et hec est cōmendā
 da et imitāda. Alia fuit prurbarōis. qz
 filias crūmīni voluit exponere. et hec ē
 aliqualit excusanda sed non imitanda.
 Utz aut moral? peccant vide i traca
 tu de timore iudicioz dei in sedo de iudi

cio dei cōtra sodomā. Quinto causat
 ligatio rōis ex ebrietate. de q suo loco
 dicem? Sed quā excusatōes hie pnt il
 li in qbus ratio nō est ligata. et ad tāta
 facinora sese immergunt. An nō est dure
 exprobrāda eoz neqcia. aut ingritudo
 nō acris condēnanda. Dedit illis benignus
 deus rōis donū excellentissimū vt
 rōis lumie p viā incederēt virtuosam.
 Ipsi ho rōnem puerctes brutoz more p
 uas passioēs et malas cōcupisctias se
 crant. N cōfusio. o vilitas. o deniq be
 stialitas hoim peccōū. De qb? Aristot.
 inq. i. ethic. Nulci quidē oīno bestia
 les vna esse pecudū vitā eligētes. Ad
 hos loq? Lucreti? vt refert Lactanti?
 li. ij. diu. insti. N curue i terras anime
 et celestū inanes. celū port? intuemini
 ad cui? spectaculū vos excitauit ille ar
 tifer vester de? Ille vobis vultuz blī
 mē dedit. vos ad terrā curuam. vos al
 ras mētes et cū corpibus suis ad suum
 penit? erectas ad inferiora depmitis. tā
 qz vos peniteat nō qdrupedes esse na
 tos. hec ille. D igit aīa peccatrix cur nō
 inspicis qnta est dignitas tua quā tibi
 dignarius est largiri summ? ille artifex
 de?. Nō te pduxit lignū aut lapidē. nō
 piscē vl aūc aut aīal brutū. sed rōnalem
 et mente pditā. sed dū in peccō iaces pe
 ior efficeris et deterior omni bestia. Cū
 in ps. scriptū est. Nō cū in honore essz
 nō intellexit cōparat? ē iumētis insipi
 entib? et silis fac? est illis. Que vba sic
 exponit Lbrif. in ome. ascētōis. Pecc?
 est cōparari qz nati. Naturaliter non
 habere rōem rolerabilec. hominē ho ra
 tione decoratus irrōnabili nature cōpa
 rari volūtatē criminē est. Et Aristot. de
 hoc sic loq?ur in. vij. ethic. Noies di
 cunt sicut dū ppter virtutis excellentiā.
 hō aut prauus deterior est bestia. Et in
 poli. Sicut optimū oīm aīalū hō. ita
 a lege et iusticia separū pessimū oīmū
 b

Ex his Boetius libro .iiij. de consola-
tione assimilat auaros lupo. biligues
et linguosos cani. delosos duplices et
astutos vulpi. iracundos frementes leo-
ni. timidos in via dñi ceruo. incōstan-
tes et leues auibus. pigros asino. luxu-
riosos porco. et iracundos furore deu-
eros imanissimis beluis.

¶ Quod peccatū facit hominē seruū. qm̄
vera libertas est viuere fm̄ virtutes. et
qm̄ libertas ē magnificienda precipue
libertas animi **¶** Cap. iij.

¶ Eratū nocuentū peccati dicitur
libertatis sibiugatio. facit enim
hominem seruū. priuatusq; vera
libertate. Ad qd̄ clarū habendū notare
debem⁹ fm̄ magistrū in scdo. di. .xxv. q.
triplex est libertas.

¶ Prima a miseria.

¶ Secunda a necessitate.

¶ Tercia a peccato.

¶ Prima libertas est a miseria. et hec
est libertas plena atq; pfecta. s. libras
glie que erit i patria. De hac sic loquitur
ap̄tus ad Ro. viij. c. Ipa creatura liba-
bitur a fuiture corruptiois in libertatez
glie filioz dei. Et h̄ erit q; nihil erit ibi
inclinās ad malū. nihil op̄mēs q; ibi
erit libertas a culpa et a pena. Et d̄ hac
ap̄l's ad Gal. iij. c. ait. Illa q̄ sursum ē
biatim q̄ est mater nostra libera est. Li-
bertas itaq; plena atq; pfecta erit quā-
do nulle erūt inimicitie. qm̄ inimica no-
uissima mors destruetur. Iō qd̄a deuo-
tus ait. Quid hac vita beati⁹ vbi nō est
paupertatis metus. nō egritudinis imbeci-
litas. nemo ibi leditur. nō irascit. inui-
det nō. cupiditas nulla exardescit. nul-
lū ibi desiderū. nullū ibi diaboli met⁹.
inuidie nulle. Terror gehēne. paul. mors
neq; corpis neq; aie. sed immortalitas
munere vita i cūda.

¶ Secūda libertas est a necessitate. qm̄
aliqd̄ a nullo simpliciter cogi pōt. et h̄

modo liberū arbitriū dicitur liberū rās
ante pacē q̄ post ita in bonis sicut in
malis. **¶** Tercia est libertas a peccō de
q̄ scribit. ij. ad L. hom. iij. c. et extra de
regula. c. licz. et. xix. q. ij. c. Duc sūt. vbi
spūs dñi ibi libertas. Et de hac Hiero-
nym⁹ ad cellantā ait. Sola apud deū
libertas est nō seruire peccat⁹. Et i epi-
stola ad paulinū de platone ita reulit.
Lū lras toto q̄si o. be fugientes p̄scd̄
captus a piratis et venūdatus tyranno
crudelissimo paruit captiuus vir et
seruus. in quia plus maior emente se
fuit hic ibi d̄. Plato maior. Dionysio.
q; ipse plus excolbar vites. tyrannus
sō dionysius vicis s̄debat. Ambro-
in epla ad simplicianū ait. Non natu-
ra seruū facit sed insipientia. Nō manu-
missio libez sed disciplina. Et Boe. li-
bro. j. de cōsolatōe. Obreperare iusticie
sūma libertas est. Et Aug. in li. iij. de
ciui. dei. c. iij. Bonus si seruiat liber est
Malus autē etiā si regnet seruus est
nec vni⁹ hoīs s̄ qd̄ graui⁹ est tor demo-
niorum quor vicioz. **¶** Et Seneca ad
Lucillū. Philosophie seruias vt tibi
cōingat vera libertas. Et Lic. in rbe-
ro. Is liber est existimādus q̄ nullitur
puidim seruit. Et idē in padoris. Di-
ctū ē ab eruditissimis nemine nisi sapi-
entē liberū esse. Et itez ibi. Dis sapiēs
liber. dñs stultus seruus. Qui libere im-
perabit q̄ nō pōt suis cupiditat. b̄ im-
perare. Et post multa concludit. Quis
neget oēs leues. oēs deniq; improbos
esse seruos. Et h̄ scribit in historia trās
marina. q; bragmani scribentes alexan-
dro magno dixerūt inter cetera. Tu ho-
stes exteriores expolias. vt interiores
nutrias. Tu hoīes tue futuri subieis
et in⁹ tuis interiorib⁹ seruis. **¶** Quātū
sō hec libertas que in animo mūdo re-
sident magnificēda sit cōsiderem⁹ qm̄
libertate a corpali fuiture iuris cōsulit.

X

comendat et tollit futuram ipam as
gnant. Scribit enim ff. de re. iur. l. libras.
Et insti. qui et ex qui. cau. manu. n. pos.
§. Sed cum liberras. Libras inestima
bilis res est. et oib. reb. fauorabilior. et
ff. de fideicō. lib. l. paz. Nō restat aliqd
grati. librate. Et ff. de ybo. obli. l. liber
bō. Et ff. de his q. deie. vl. effuderunt. l.
si. liber bō estimatōez nō recipit. Et ff.
de re. iur. l. fuiturē. Seruitus morti eq.
paratur. Idē in aut. de nup. §. Si vero.
Pro ista libertate tuēda fugiēdaq. fuit
ture romani tāra pegerunt digna laude
de qbus ita refert Aug. li. v. de cui. di.
e. xvij. Nec sunt duo illa liberras et cu
piditas laudis hūane q. ad facta cōpule
re mirāda romanos. Ipi etiā gētiles se
pissime vt iugū futuris declinaret sibi
ipis morē intulerūt. Narrat Paulus
horosius lib. v. q. anno ab vrbē cōditā
sexcesimo. xvij. Quitus marci con
sul galloz gentē sradice alpiū sitā. id
est in pede montiū bello aggressus est.
Qui cū seromanis corpīs circūseptos
viderēt belloz ipares fore intelligēt.
occisis cōiugib. ac liberis i flāmas sese
piecerēt. Nonnulli insup ferro. aliū suspē
dio. aliū abnegato cibo sese cōsumpserūt.
Nullusq. oīno vl. paruul. sup fuit qui
fuituris cōditōem vrbē amore toleraret.
Sic et hās drubalis vxor vt Valer. scri
bit in Rubri. de fortitudine capta carta
gine. et tā flāma succēsa in culmē palaci
amio se cōscēdit. vbi postq. sua et suoz
fara deploz. aut tā vndiq. dñante flāma
in incendiū profiliuit. Escolapij etiā sa
crū fugitiuū et trās fuge occupabāt. q. r.
ps vltro se flāmis intecit. Et gōim sa
piētū iudicio libras animi bñ rectez vi
uētis lōge sit pstantior librate corpīs. ita
et fuitus pcti gūissima ē cēsenda. ipaq.
fugiēda. Quare vt etiā Quidi. refert li
bro. i. de remedio amoris. Utile. ppositū
seuas extinguerē flāmas. Nec fuū vicij

pecc. habere suū. **¶** Ego sic esse ita. **¶** Ita
peccatū et cōsidera q. vltis facta es mī
mis. q. ingra deo q. terōis munere dora
uit. volūtatez dedit liberā. **¶** ad bonuz
inclinatā. q. r. ve sit miseria fuiturē tue
Que si voluer. p. pniam resurgere mor.
a nocumētis practis liberaberis obrine
bisq. parā et oblatā tibi grām. et tandē
glām sempiternam. Amen.

¶ Dñica qnquagesime de penis tpali
bus sepissime aduenientib. **¶** p. pctā
Sermo tertius

Respice. Verba sūt re
deprois nri
originaliter Luce. xvij. c. 2 in
euāgelio hodierno. Si vllō vnq. tpe ce
ci facti sunt pctōes. h. maxime dicibus
istis euēnisse. **¶** spiciam. nā vidim. chri
stianos p. plos iā diu i hac italia nra cō
cussos terrorib. guerraz. pestilētiaruz.
inual. oīs q. infidelū thurcorū. et m. pau
cissimi repiunt q. hec oīs ascribāt rectis
sime iusticie dei vindicātis pctā maloz.
Quinimo post vniuersales pestē q. cui
tates plimas pene euacuauit q. remāse
rūt. nel. cum. q. dei iudicio et nō sunt extin
cti cū alijs. de teriores effecti sunt et ad q.
liber enormia vicia ardent. q. p. bus se i
mergūt. nulla ē vniuersal. facta i forma
tio. nulla emēdatio pctōrū. **¶** Proprerea
in h. vnde statui dicere de nocumēto pe
ne tpalis quā. de. oī potēs irrogat sepe
nūero popul. obstinat. **¶** Possum. ei di
cere vnicuiq. p. plo. vnicuiq. cūtrari. re
spice. q. p. inq. tarē boim mltiplicare
sūt tribulātōes vre q. s. de. etiā in p. nri se
culo multoties punire disposuit. **¶** De
m. q. de ista tpali pena et puniōne. de q.
tria mysteria erūt contēplanda
¶ Primū dicitur verificatōis
¶ Secōm dilatōis **¶** Tercū inflicōis
¶ Q. p. pene rēgales. s. pestilētie. guer
re. fames. terremot. et silia immittunt
b. 2

in iusto deo propter iniquitates et scelera populoꝝ.

Capitulum primum

Primū mysteriū declarandū de speciali punitione peccatorū dicitur verificationis. In quo cōfiranda ē infidelis opinio illorū q̄ dicūt mala rpa lia nō propter peccata sed propter astroꝝ influentia aut alia aliqua latentē causā naturaliter euenire. Quib⁹ ostendēdū est q̄ plepe agustie fames. guerre et peccatū silentie r̄ hmoi pueniūt a deo iusto iudice propter scelera et peccata hoim punienda. Hoc pbat auctoritatib⁹ et exēplis scripturę scē. Sicut patz Levit. xvj. c. et Amos. v. c. et xlvi. di. decretorū. c. sed illud. r. rix. di. c. anastasi. r. lyj. di. ca. Si gens angloꝝ. r. xxij. q. iij. c. Si ca. r. xxij. q. ij. c. nō turbat. r. j. q. iij. c. Ecclētiar. s. his ita. r. vij. q. j. c. Salsitris. r. xv. q. j. c. necbis. r. c. Illa. r. xvj. q. j. c. reuertimini. c. Et rēponis qlitas. r. xxij. q. iij. c. guillifari. r. de pe. di. j. c. Mensura. r. xxij. q. iij. c. Si quos. r. xxij. q. v. c. ad fide. et. c. qd ergo. Et xxij. q. vij. c. flagitia. Et in auctērico Ut nō luxurient contra naturā. Et Bonauentura in scdo. di. xxxvj. ait. Quis pena aliquo mō respicit culpaz. vt posuim⁹ plene in qd. agelimali de pnia in smone de ira dei. S; hec oia confirmāt exēpla innūera vt sic dicā. ex qbus h lo co aliq̄ inducem⁹. ¶ Primum exēplū est i primis pentib⁹ quorū peccō inducere sūt in hūanū gen⁹ tot penalitates. tot calamitates. tot erūne. tot labores. tot gemitus. r. terribilissima oim inūmica mors a q̄b⁹ oēs filij adā essent exēpti si ipse nō peccass; Propter peccatū itaqz dictū fuit sibi Gen. ij. c. Maledicta terra i ope tuo. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Et eue. Multiplicabo erūnas tuas r. cocept⁹ tuos. In dolore paries filios tuos. ¶ Scdm̄ exēplū fuit in illis q̄ perierunt in diluuiō tpe noe. de

quib⁹ dicitur in tractatu de timōre iudicioꝝ dei. Dixit em̄ de⁹ ad noe. vt scribit Gen. vij. ca. finis vniuersę carnis veniet corā me. Repleta est terra iniquitate a facie eoz r. ego dispdam eos cū terra. ¶ Terciu⁹ exēplū est de egyptijs decem plagis percussis propter crudelitatem quā exercebāt in populū dei. vt patz Exo. ix. r. xi. r. xij. c. r. j. q. iij. s. Tre peccato. ¶ Quartū exēplū ē de sodomis q̄ perierūt igne d' celo misso in eos. propter nefandū illō vicij. vt patz Gene. xix. ca. ¶ Quintuz exēplū ē de egyptijs psequētib⁹ filios israel in mari rubro q̄ submersi sunt in bono deo q̄ si plumbū in aquis vehemētib⁹. vt ponit Exo. xiiij. et. xv. caplis. ¶ Sextū exēplū ē de amalechitis impediētib⁹ filios isrl. de q̄b⁹ dicit dñs ad moysen. Delebo memorā amalechitarū de sbelo. Exo. xvij. c. ¶ Septimuz exēplū est de filijs isrl quos percussit dominus prece:u vituli. vt scribit Exo. xxxij. c. r. ceciderunt vna die viginti tria milia. ¶ Octauū exēplū est de ipis ad huc filijs israel qñ propter peccatū accensus ignis deuorauit extremā partē castrorū. vt habet Num. ij. c. ¶ Nonū exēpluz de eis dē qñ adhuc carnes crāt in dentib⁹ eoz. r. ecce furo: dñi cōcitat⁹ in populū percussit cū plaga magna nimis. vocatus est hoc ille sepulchra cōcupiscentie. ibi em̄ sepeliere pplim q̄ desiderauerat carnes. ¶ Decimū exēplū ē d' murmurantib⁹ cōtra moysen r. aaron quando egressus ignis deuorauit pplim. fuerunt percussit tredecim milia r. octoginta. Num. xvj. c. ¶ Undecimū exēpluz de murmurantib⁹ de deo qñ misit dñs in populū spentes ignitos. Num. xxxj. c. ¶ Duodecimū exēplū Judicij. iij. ca. qñ filij israel propter peccatū fuerūt traditi in manu regis mesopotamic oero ānis. ¶ Tredecimū exēplū ibidē qñ propter peccatū fuerūt traditi regi moab r. c. oero

annis. Decimū q̄rtū Judicā. iij. c. q̄n
 p̄ter peccatū traditi sunt in manu regis
 chanaan. xx. annis. Decimū q̄ntū exē
 plū Judicā. vj. c. q̄n p̄ter peccatū dari fu
 erūt in manu regis madian. vij. ānis. Se
 decimū Judicā. x. c. q̄n p̄teris veteribus
 sūgentes noua tradidit eos de^o in manū
 philistinorū ānis decē et octo. Decimū
 septimū exemplū ē de peccō clarōnis da
 uid q̄n nūcrauit populū. yr. h. ij. Reg.
 vlti. c. r. j. palipo. xxx. c. r. j. q. viij. s. his
 tra. r. de pe. di. ij. c. fugerat. Propter illō
 nāq̄ peccatū pierūt ex peste a deo imissa
 septuaginta milia viroz. Decimū octa
 uū exemplū ē de sennacherib. iij. Regū
 xix. c. p̄ter cur^o peccatū angel^o dñi per
 cussit in castris assirorū r interfecit cētū
 octoginta q̄nq̄ milia viroz. Decimū
 nonū exemplū ē de populo iudaico. quem
 p̄ter peccā dedit de^o in manu nabucho. lo.
 noloz capta ciuitate sc̄ta r cōbusta rēplo
 q̄ destructo. iij. Re. vl. c. r. ij. palip. xxx.
 vj. c. Decimū exemplū ē de antiocho
 diuina v̄tute flagellato. p̄ter supbiā r cru
 delitate ei. ij. Macha. ix. c. Decimū
 p̄mū exemplū de q̄draginta duob^o pueris la
 ceras ab v̄ris p̄ter peccatū q̄ illuserāt heli
 seo dicētes. ascēde calue. iij. Regū. ij. ca.
 Decimū s̄cōm exemplū ē de dauid. cui
 dictū fuit a nathan. Quia blasphemare
 fecisti nomē dñi idcirco moniet fil^o tu^o.
 q̄. s. nat^o fuerat ex bersabee. r sic factū est
 ij. Reg. xij. c. Decimū tērtiū exemplū
 est de esebia rege iuda q̄ egrorauit vsq̄
 ad mortē. yr. norat. Isa. xxxvij. c. Et hoc
 p̄ter peccatū ingratitudis vel supbie de vi
 co. ia habita seu libatōe ab exercitu sen
 nacherib. Decimū q̄rtū exemplū ē de
 maria sorore aaron q̄ punita fuit sep̄ p̄
 p̄ter murmurationem factā c̄tra moysen.
 Num. xij. c. Sūt r alia exēpla in sc̄ptu
 ris diuis q̄ cā breuitatē missa facimus.
 Ex q̄bus oibus apparet luculētē q̄ p̄
 p̄ter peccā sepissime flagellant homines a

deo. Sic etiā de corpali infirmitate dicit
 de pe. r. re. c. ai infirmitas. q̄ nōnunq̄ p
 uenit ex peccō.

¶ Deus non semp punit in hac vita
 peccātes. r q̄ iuste illis tribuit r rōnabi
 liter sua dona r bñficia. Cap. ij.

¶ Secundū mysteriū declarandū
 de spali puniōe peccōz dicit dilati
 onis. In q̄ q̄rere plerūq̄ solent.
 Cur de^o bñdictus nō sp punit peccōtes i
 p̄senti vita q̄nimo r sua illis largit bñfi
 cia. r licet inscrutabilia sunt opa dei. tamē
 nō desunt q̄ dicāt cū Dier. rj. ca. Quare
 de^o dñe via impiorū p̄spat. r bñ est his q̄
 opant malū. r cū Abacuc. j. c. Quare nō
 respicias sup iniq̄ agentes r taces deo. rā
 te impio iustiorē se. nā yr. Boc. inq̄t in. j.
 de. sol. Quāras rez lubrica vsat forma
 vices. p̄mit in fontes debita sceleri nota
 pena. At pueri r cōidēt cella mores so
 lio sc̄tāq̄ calcant later obscuris cōditat^o
 tus clara tenebris. Et in. iij. de. sol. Im
 pante et florēte neq̄na virt^o nō solū pre
 mīs caret. veniētā sceleratoz pedibus
 calcat. Pro hui^o dubitātā amorē di
 cere possum^o q̄ p̄ssum^o p̄r de^o nō sp in
 hac vita punit peccātes r eos lōganimū
 ter tolerat p̄cipue. p̄ter tria.

¶ Primo p̄ter remuneratōem

¶ Secōdo p̄ter ostensionem.

¶ Tercio p̄ter reseruationem.

¶ Primo deus non punit semp in hac
 vita peccātes s̄ sua illis impartit bona
 p̄ter remuneratōem. nā mali faciūt q̄daz
 opa de genere bonoz q̄ de^o irremūerata nō
 vult relinq̄re. r potissimū cū ipse cogit car
 mltos peccōtes p̄ter suā impeniētā et
 obstinatōez fore dānādos. Hinc Bre. s̄
 pe. di. ij. s̄. h̄quā ait. Laudū nobis est
 yr si forte aliqd bonū agunt in p̄senti sc̄do
 remuneratōez accipiant. ne forte dicat
 nobis. Receperūt mercedē suā. nisi em̄
 diues epulo aliqd bonū egisset vnde in p̄
 senti sc̄culo remuneratōez accepisset. neq̄

b 3

q̄ abraā ei diceret. recepisti bona i vita
tua. hec ille. Sicut itaq; sunt bona o-
pera q̄ peccōes exerēt. sic retribuit q̄nq;
illis deus. Si eleosynas faciūt. ceclias ⁊
psuprima loca visitāt. diuitias eis de-
donat. Si ieiunāt et corp⁹ affligūt deus
in recōpensatōez sanitatē sibi ⁊ familie
largit. et sic de alijs. Pro q̄bus dicere
possum⁹ illud Matib. vj. ca. Amē di-
co vobis receperunt mercedē suā. Et h
rimēda ē pspitas nimia ab his q̄ pecca-
re nō desistūt. q; vt d; in glo. xij. q. ij. ca.
Si q̄libet. Prosperitatē habēs in hac vi-
ta spem pdit in eterna. Et Hiero. i suo
trālitu ait. Signū manifeste dñanatiōis
est qm̄ malo oīa p̄sa accidūt. Et Greg.
vj. moral. Successio bonoz t̄paliū sig-
nū est reprobatiōis. Talib⁹ em̄ bonis tē-
paliibus merent ⁊ sepe decipi p̄ sua mali-
cia peccōes. vt Aug. refert. xx. li. de ciuit.
dei. c. ij. Propterea idē Aug. sup̄ ps. dic
Nemo granulec̄ boi q̄ p̄spat in via sua.
cur⁹ peccis dēst vltor. et adest laudator.
Maio; hec ira dñi est. Irritauit enim
dñm peccō; vt ista patiat. i. vt correctiōis
flagella nō pariat. Et Prosper inquit.
Qui se peccis gaudet feliciter vti infelix
nimis ē pspitare sua. Hec oīa dicta s̄
qm̄ dū sic in pspitare p̄senti viuūt mali-
signū est q̄nq; q̄ priuandi erūt gaudijs
p̄diti. S̄cō nō punit statim de⁹ peccō-
res p̄pter ostensionē. vt. sic oñdat beni-
gnitatē suā q̄ rāta est vt etiā inimic⁹ su-
is peccōib⁹ bñfacere velit. Sūt ipi peccō-
res inimici dei. vt Aug. dicit de pe. di. ij.
c. Sūt plures. ⁊ in. xij. li. de ciuit. dei. c. iij.
Et nihilomin⁹ vt eos ad p̄niam alli-
ciat. vt si viderit impetūtes i h̄ sua re-
luceat bonitas oīm suaz creaturaz im-
partitur obsequia. ⁊ pluit sup̄ iustos et
iniustos. Matib. v. c. Tercio de h̄ hac
vita peccōes tolerat. p̄pter refuatiōez. q̄-
niā alia pena ḡuio; q̄ p̄sena ⁊ durior ē
illis refuata. Ideo Lbr̄is. de pe. di. ij. s̄.

q̄nq;. dicit. Nemo vidēs malignos p̄spi-
tatē habere turbet. Nō est hic retributiō
malignitatis neq; v̄ritis. ac si aliqñ cō-
tingat vt aliq̄ sit retributio vel malicie
vl' virtutis. nō in fin q̄ dignū ē s̄z simpli-
citer. veluti qdā gust⁹ iudicij vt q̄ resur-
rectiōem nō credūt talib⁹ de ceant. Nō ita
q; videm⁹ malignū direfere nō subrua
mur. ⁊ qñ videm⁹ bonū mala pati n̄ tur-
bemur. h̄ co. ona illic supplicia. hec ibi.
Et Aug. li. j. de ci. dei. c. vij. Placuit di-
uine puidētie p̄pare in postez bona iu-
stis q̄bus nō fruct⁹ iniusti. ⁊ mala impi-
is q̄bus nō exeruatibunt boni. Ista s̄o
t̄palia bona ⁊ mala voluit de⁹ vt̄isq; eē
cōia vt nec bona cupidi⁹ appetant que
⁊ mali quoq; habere cernūt. nec mala
turpiter euent. in q̄b⁹ ⁊ boni plerunq;
afficiunt. Interest autē p̄simū qualis sit
v̄sus vel eaz rez que p̄spe. vel eaz q̄ di-
cunt aduersē. Nā bonus t̄pali⁹ nec bo-
nis c̄rollit nec malis frangit. Malus
sūt huiusmodi infelicitate punit. q; fe-
licitate corrupit. Dñidit in deus sepe in
his distribuēdis euidēt⁹ oparōez suam.
Nā si nūc om̄ne peccm̄ manifesta p̄lecterz
pena nihil vltimo iudicio suari putaret
Rursus si nullū peccm̄ ap̄re punitet et⁹
diuitas nulla esse puidētia diuina crede-
ret. Silt in reb⁹ scōis si nō cas de⁹ q̄bus
dā peccantib⁹ euidentissima largitate cō-
cederet nō ad eū ista p̄tinere diceremus.
Itēq; si oib⁹ ea peccantib⁹ daret nō nisi p̄-
pter talia f̄mia seruēdū illi esse arbitra-
ret. nec pios nos faceret talis fuit⁹ sed
poti⁹ cupidos ⁊ auaros. hec ille. Et. vj.
q. j. c. si oīa scribit. Si oīa in h̄ seculo vi-
dicanda essent. locū diuina iudicia non
haberent.

¶ Quare deus dñ. p̄pter peccā t̄pales pe-
nas immitte. ⁊ etiā quare p̄sep̄ suos a-
micos et suos affligit. ⁊ nō semp̄ bona
largit bona in vita p̄senti.

Capitulū ter cium.

Quarta mysterium cōreplandū dicitur infirmitas in quo inuestigandū est quare p̄ssim⁹ deus has penas t̄pales infligit etiā bonis et amicis suis. Ad qd̄ m̄dere possim⁹ q̄ de⁹ id cōuenientissime facit triplici ratione.

¶ Primo ratione medicationis.

¶ Secundo ratione illuminationis.

¶ Tercio ratione glorificationis.

¶ Primo de⁹ penis t̄palib⁹ afficit etiā illos q̄ iuste viuūt p̄ medicationē. Talent q̄ppe tales pene et tribulaciones p̄sentis vite ad medicinā aie siue purgatiuā siue sanatiuā siue p̄seruatiuā. Sūt p̄mo aie medicina purgatiua. Nemo ei est q̄ de cōlege saltim in aliq̄ pctā veni alia nō labat. Un̄ Bre. in pastoralibus ait. Nō est q̄ ita bñ viuat vt aliq̄renus nō delinq̄. Et Lactā. li. vi. Nō pōt esse tā cire. is p̄ccet tā prudens q̄ non alii qn̄ labat. Et Paul⁹ Ro. vii. c. Nō nolo malū h̄ ago. video aliā legē in mēbris meis repugnantē legi mēris mee. Et Jo hānes p̄ma canonica. c. j. Si dixerimus qz peccatū nō habem⁹ ipi nos seducim⁹. et vitas in nob̄ nō est. Et in aurē. de monachis. s̄. triennū. Hūana natura labit ad delicia. Ob id de⁹ ad pctōz illoz purgationē sepe suos q̄s diligit visitat et flagellat. et licz h̄ eueniat qn̄qz dū puniant mali. illd̄ tñ qd̄ mal⁹ et reis inferit ad vindictā et p̄vntōem ipis bonis accedit ad purgatiōem. Un̄ Aug⁹. li. j. de ci. dei. vbi s̄. inq̄t. Boni et mali p̄ter afflicti sūt. nec ideo distincti nō sunt. qz distinctū nō est qd̄ veri⁹ p̄pessi sunt. Manet em̄ dissimilitudo passōz etiā in similitudie passionū. Et h̄ s̄ eodē cōmēto nō est idē vire⁹ et viciū. Nā sicut s̄ vno igne auz ruti lat palea fumar. et s̄ eadē triturā stipule cōmūunt frumēta purgant. ita vna eademqz vis irrucēs bonos p̄bat purificat eliquet. malos dānat vastat et extermīnat. hec ille. ¶ Sūt sc̄do afflictōes et

t̄pales pene aie medicina sanatiua. Solent q̄ppe euenire plerūqz vt m̄lti spiritū p̄m̄pū habeant ad dei volūtatē explendā. s̄ carnē infirmā. q̄ a deo gūissimis tēparatōib⁹ qn̄qz verat. vt nulla alia via eis meli⁹ possit s̄bueniri q̄ p̄ infirmitas tribulaciones iusto et pio iudicio dei. sicut exemplū est notabile. qd̄ Hiero. cōmētoz in eplā ad Rusticū monachū d̄ illo greco adolesecēte q̄ nō poterat vlla abstinentia flāmā carnis extinguerē. de q̄ vide in s̄mone n̄ro de patientia. tractatu de timore iudicioz dei. ¶ Sūt adhuc pene p̄fate sicut medicina p̄uariua q̄b⁹ aie s̄buenit ne in pctā labat. qd̄ fieri solet p̄ nimie p̄spiratis abūdantiā. nā Boe. ait. li. ij. d̄ cōsola. Ego p̄ hoib⁹ reoz aduersam q̄ p̄ sperā p̄desse fortunā. Illa sp̄ sp̄z felicitatē blāda mērit. hec sp̄ba est. illa fallit. hec instruit. Postreō felix a vero bono blādumēris deutos ducit. aduersa plerūqz ad vera bona reducens ilico retrahit. hec ille. Prop̄tea cū de⁹ flagellat iustos et amicos suos p̄ vtilitatē illoz signū ē paternē dilectōis. Un̄ sapiēs p̄uer. iij. c. ait. Disciplinā dñi ne abijcias nec deficias cū ab eo corripes. Quē ei diligit domin⁹ corripit. et q̄si p̄ in filio cōplacet sibi. et Eccl. xxx. c. Infirmitas quis sobriam facit aiaz. Et apls Heb. xij. c. Quē diligit de⁹ castigat. flagellat aut̄ oēs filii que recipit. ¶ Facit ad h̄ exēplū bñ frāci sci q̄ a deo infirmitate corporali p̄cussus sanitate cōsecue⁹ ē mē. s̄. de q̄ sic scribit Bonauē. Igrabat adhuc adolesecēs cur⁹ terrenus implicite⁹ celestē allocutōis archanū donec facta manu dñi sup̄ euz et castigatus fuit exteri⁹ pliri lāguoz s̄uedine et clarifica⁹ interius sc̄al p̄s vinctōne. Sc̄do de⁹ afficit t̄palib⁹ afflictōib⁹ eos q̄ iuste viuūt et ipos adhuc ipios. p̄ illuminiatōem. Talz nāqz aduersitas h̄ seculi et hōis et mal⁹ ad illuminatōz̄ intellect⁹. q̄ quidē bonis cedit ad meritū et lerticiā.

malis ho ad confusionē atq; mesticiā. qm̄
p̄ tribulatiōes inducūt triplex cognitio.

¶ Prima dei.

¶ Secunda sui.

¶ Tertia mundi.

¶ Prima est cognitio dei q̄ sepe nūero
obtenebrat in mēte ex fumo tp̄alis p̄spe
ritatis. Ob qd̄ Lactantius li. ij. diuinaz
īstītiōnū ait Lū marie de^o ex memoria
hoīm elabit eū beneficijs e^o fruētes ho
noze diuīe indulgētie dare debēt. At ho
si qua necessitas q̄uis p̄sserit. tūc deum
recondant. Si belli terror infrenuit. Si
morboz pestifera vis incubit. Si alimē
ta frugibus lōga siccitas denegauit. Si
seua rēpestas. Si grādo ingruit ad deū
p̄fugit. a deo penit auxiliū. de^o vt sbueni
at oratur. Si q̄s in mari vēto seuiēte ia
ctat. hūc iuo car. Si q̄s aliq̄ vi afflictat
hūc port^o implorat. Si q̄s ad extremaz
mēdicādi necessitatē deduc^o victū p̄eb^o
erposcit. hūc solū obrestat p̄ e^o diuinuz
atq; vnicū nomē hoīm sibi misericordiā
querit. hec ille. ¶ Secunda est cognitio
sui. Multi enī ex p̄spirare nimia scīpos
deificāt. Sed in tribulatiōe adueniēte co
gnoscūt infirmitatē moralitatē sue. Sic
Antioch^o supbus. vt dī. ij. Mach. ix. c.
flagellatus a deo cognouit suā p̄uitatē
z dixit. Iustū est sbditiū eē deo z morale
nō paria sentire dō do. z Herodes agrip
pa vt narrat Iosephus in spectaculis z
ludis vbi vocab^o vulgi de^o appellabat.
ip̄ouiso dolore p̄cussus dum sui defere
bant eū nō valentē p̄ se cedere suspirās
z gemēs dicebat. En ego vester deus du
co ad mortē. ¶ Tertia est cognitio mū
di. facit aduersitas vt cognoscāt huius
vitē miseria neq; grātur eius bōa q̄si fe
licitātia. ¶ Jo Aug. li. de s̄bis dñi ait.
Idcirco de^o felicitatib^o hui^o seculi ama
ritudinē misce. vt alia q̄rarur felicitas
cuius dulcedo nō est fallax. Tercio de
us affligit bonos z iustos p̄pter glorifi

cationē. facit enī aduersitas ad gl̄iam iu
stoz q̄ illam equo animo ferunt quoniā
augentur in ipsis tria.

¶ Primū est digna laudatio.

¶ Secundū diuina associatio.

¶ Tertū eterna p̄miatio.

¶ Primo auget in amicis dei tribulati
digna laudatio. qz iudicio oīm sapientū
s̄tus animi in sufferētia rez aduersaruz
magnificat. Un̄ Lico. in li. d. oratoze ait
Magna laus z admirabilis videri solz
tulisse casus pariter aduersos non fra
ctū eē fortūa retinuisse in rebus as̄peris
dignitatē. Et idē in scdo de offi. Nō iu
stus eē potest q̄ morē q̄ dolorē vel egesta
tē timer. Aut ea q̄ bis tria sūt eq̄rati an
teponit. ¶ Secdo auget in amicis dei tri
bulatis diuina associatio z mirāda cōfor
tatio. vñ in ps. cxxij. David Iux̄ inquit
est dñs his q̄ tribulato sūt corde. In af
flictione posito stephano leuite oñdit ce
los ap̄ros z vidit iesū stantē a dextris vir
tutis dei. Sanctā hatherinā cōfortauit
visitatiōe angelica. Sanctā agnerā defē
dit a corrupcionib^o z liberauit a flammis
Sanctā lucia rāto pōdere fixit atq; fir
mauit vt nec boies nec trahentes boues
pouerint illā mouere. z sic de reliquis.

¶ Tercio auget in amicis dei tribulatis
eterna p̄miatio. Duo enī gūionib^o hie pe
nis exercētur copiosi p̄miū b̄ritudis eēt
accepturi. Impū ho vt in plurib^o a deo
flagellis celi z de ip̄o desperāt z i sua ma
licia obstinati deteriorēs fiūt. Et post rē
poralē in eos illatā vindictā ad eternas
penas destinant. Respice igit o pecca
trix aīa qz peccatū displicet deo nro. p̄ q̄
ille q̄ natura misericors ē z clemens ira
scit z indignat. Illuminare cum ceco z re
uertere ad patrē misericordiaz q̄ patissi
mus est suā grām tibi dare z demū gl̄iaz
sempiternā Amen.

¶ Tercia quarta cinerū De tribus nocu
mentis peccati. p̄pter q̄ vnus q̄s in pec

caro existēs ad pñiam reuerri debet.

Sermo quartus

Q^ueruertimi

mi ad me pijsimi patris dei
uiuētis s̄ba sūt ista origina
liter Joelis. ij. c. r. in epistola hodierna.

Differūt de die in die peccōres ifelices
reuerri ad dñm. illos benigne uocantes
qm̄ q̄ dicta sūt de nocumētis peccati aut no
lūt credere aut pua r minima putāt. S̄
reuera q̄uis quissima sint r merito pon
derāda n̄ p̄ illa uindicta alia se offerūt q̄
bus apparet q̄ piculosus ē stat⁹ illorū
q̄ letant̄ in malis r gloriāt̄ i malicia sua
Di sūt q̄ dei patris loganimitatē rcm
nū. misericordiāq̄ ei⁹ i finitā exhorrent
hos ad pñiam iuitat̄ i s̄bis. p̄be. Duos
r nos horari debem⁹ vt id p̄mpre faci
ant r expedire. qm̄ nil hōi cuiuscūq̄ formi
dabili⁹ ē debet q̄ in peccō obdurate per
sistere. Ea p̄p̄ in pñia fmōe d̄ trib⁹ alijs
nocumētis peccati dicemus.

Primū dicitur separatio.

Secundum in facuatio.

Tertū contristatio.

¶ Q̄ p̄ peccati aia sepat̄ a dō nō solū p̄p̄
mūta. sed etiā p̄pter vnū mortale. et q̄
grauē dānū sūt ista separatio.

Capitulum primū.

Primū nocumētū peccati d̄: separatio
¶ Quis nō q̄ q̄s moraliter pec
cat sepat̄ r elogat̄ a deo sumo et
pamādo bono. Tbi p̄telligētia plenio
re tria erūt dubia declarāda.

Primū vtz possit quis per peccatuz
separari a deo.

Secundum vtrum per vnum actum
peccati perdat̄ caritas dei.

Tertū vtz sit gñe dānū separari a dō

¶ Ad p̄mū dubiū r̄ndet̄ scriptura sacra.
vñ deuto. xxxij. ca. d̄. Derelict̄ sc̄z ania
peccatuz d̄i factorē suū. r recessit a deo
salutari suo. Et itez ibidē Deum q̄ te ge

nuit derelict̄ et oblit⁹ es dñi creatoris
tui. Et Josue. xxij. Cur derelict̄stis dñm
deū israel edificātes altare sacrilegū r a
cultu illi⁹ recedētes. Et Judicū. x. c. De
relict̄stis me r coluistis deos alienos Et
Esa. lix. c. Iniquitates v̄re diuiserūt inter
vos r deū v̄m. Et Hierē. ij. c. Quid in
uenerūt in me patres v̄ri iniquitat̄. qz elō
gaucūt se a me. Et itez ibi. Derelict̄rūt
me fontē aq̄ uiue r foderūt sibi cisternas
dissiparas. Et luce. xy. c. in euāgelio si/
lūp̄digi. Adolescēs fili⁹ q̄ peccōre signifi
cat p̄gre p̄fecer⁹ ē in regione logināq̄ Jḡit
peccō. relinquit deum. r sic sepat̄ ab illo.

S̄z p̄tra objicit̄. qz fm̄ oīm sanctoruz
doctrinā vt inq̄r̄tho. j. p̄c. q. viij. Deus
est in oib⁹ reb⁹ etiā r in demōib⁹ dās eis
ēē r v̄tatē r opationē r in oī loco dās s̄
tutē locatiuā. vñ in. j. dist. xxxvij. ait idē
in. c. Cū natura diuina. r in. c. f̄areamur
Quō q̄ p̄ peccati aia p̄r a deo sepat̄ v̄le/
longari. Sic in demōib⁹ d̄. ḡ ē in qlib⁹
aia peccatrice. In sup̄ Dauid in ps̄. i. q̄
Duo ibo a spū tuo r q̄ a facie tua fugiā
Si ascēdero in celū tu illic es. Si descē
dero in infernū ades. Si s̄p̄sero p̄nal
meas diluculo r hitauro i extremis ma
ris. Et em̄ illuc man⁹ tua deducet me. et
tenebit me dextera tua. ¶ Ad hec r̄ndet̄
Hierō. in epl̄a ad damasū papā d̄ filio
prodigo dices. Si d̄t̄neret celū palmo
r terrā pugillo. Et Hierē. diē. De ap
propinquās nō delongināq̄. p̄ Dauid q̄z
qz null⁹ absq̄z co lo⁹ sit p̄dicat̄ quō fili⁹
adolescēs p̄gre p̄fecer⁹ est in regionē lon
ginquā. Sciendū ē igit̄ nō locoꝝ spacijs
s̄z affectu aut nos ēē cū dō aut ab eo rece
dere. beuille. Per peccati itaq̄ sepat̄ hō r
discedit a deo nō loco. s̄z amore cū sp̄e/
ro deo aia imberet cōmutabilib⁹ bōis. vt
em̄ ait Aug. in li. de libero arbitrio. Pec
catū ē sp̄ero incōmutabili bono bōis cō
mutabilib⁹ adherere. De demōib⁹ hō in/
quit̄tho. j. p̄c. q. viij. arti. j. ¶ Q̄ in ipsiis

b f

considerat natura que a deo et deformitas
culpe que non est a deo. Jo non est absolute cor
cedere deo. qd sit in demob. sz cu hac ad
ditioe inqru sunt res qda. vñ fm Greg.
sup can. et Aug. li. de pñtia dei. Alii ds e
in seipo p nulli rei pñtia. Alr in om
nib reb et vbiq p essentia p potētia p
pñtia. Alr in iustis familiari mo p gra
tia. Est in oib p potētia inqru ei pñtia
oia sbiunt. vt dic tho. vbi. s. Est in om
nib p pñtia inqru oia nuda et apra sūt
oculis ei. Est in oib p eētia inqru ad
est oib vt cā cēndi. Et hic triplex mod
cēndi general. Bñra vñ p quā dē e in iu
stis facit singularē modū cēndi deū in re
bus. Quare peccō: a do sepaf. qz a do se a
uerit p puerfione ad bonū cōmutabile.
in qua auerfioe sbito et sil puar dē aiā
suā gra. **S**edm dubiū fuit vñ p vñū
actū peccō: mortalis pdat caritas dei et
aiā puef gra. Et posset ds arguēdo dice
re qnō. Nazleo papa in fmōe de passi
one alloquēs petru ait. Uidit in te deus
nō fidē fierā / nō dilectionē auerfā. sz cō
stātia fuisse turbatā. abūdauit fier⁹ vbi
vō defecit affect⁹ caritat⁹ lauit vba for
midinis. Sed petrus negando cristum
peccauit mortaliter. ergo e caritas nō a
micit p vñū solū peccm mortale. Rñder
tho. rxi. q. xxiij. **Q**x vñū pñtia p aliū
supuentēs tollit. Quilibet aut ac⁹ peccō
mortal⁹ pñtia caritati fm pñtia rōnez
q pñtia i b q ds dilicat sup oia. et q bō
ei totalr selbiciat oia sua referēdo i ipm
Est g de rōe caritat⁹ vt si ds dilicat deū
q in oib velut se ei sbicere et pceptoz ei⁹
regulā in oib seq. Quicqd em pñtia
pcept⁹ ei⁹ mēifeste pñtia caritati. vñ
de se bz q caritatē excludere possit. In su
per p peccm mortale fit bō dign⁹ morte.
etna sz illd ad rom. vi. c. Stipēdia pcc
cati mors ē. Per caritatē vō bō meref vi
tā etnā iur cap. Jobis. xiiij. Si ds dili
git me diliget a pñte meo et ego diligā cū

et mēifestabo ei mēipm in q mēifestatio
ne vita brā pñtia. vñ Jobis. xviij. Nec
ē vita etna vt cogitāt te vez deū et quez
mēifesti iesū xpm filiu tuū. Null⁹ aut pot
eē dign⁹ vita etna et morte etna. Quare
p vno solo peccō mortali amittit caritas
et aiā puef gra et a deo bono sepaf. **A**d
autētem Leōis pape dicēdū. **Q**x caritas
amittit dupliciter. vno mō directe p acu
alē pñtia. et h mō peccō caritatē nō ami
sit. Alio mō indirecte qñ ds cōmittit a
liqd frū caritati. pñtia aliquā passionem
p cupiscētie vel tior⁹. Et h mō peccō ca
ritatē amittit facies pñtia caritatē. sz cā
cito penitēs recupauit. **T**ertū dubiū
vñ sit gūe dānū p peccm separi a do. Ad
qd dico qñ gūe ē vt nil sup. Braui⁹ nā
qz ē separi a deo qz pari qñqz dāna rerū
qñqz illata et exqñta supplicia qñcunqz
inauditas et horribiles penas. **H**inc
aug. xxiij. q. v. c. Ita ne ait. **P**ot⁹ debz
ds mala qlibet tollerare qñ malo. s. culpe
pñtia. Et idē aug. faret nō eē peccādū eri
am p pñtia salute hoim. rxi. q. ij. in. c. fa
ciar. Et eē de bz q vi merusue cā fūit. c.
sact⁹ dī. **P**ro nullo metu dz ds peccat
rū mortale icurrere. Idē pñtia et d vñ
ris. c. Sup eo. c. De genus. c. Si ds. Et
sic nō ē peccm mortale cōmittēdū p aliq i
cōmodo. ita nec p qlibet cōmodo vt ide
seq⁹ qdāqz bonū. Jo ē regula doctoris
gē. nū ad rom. iij. c. **Q**x nō sūt faciēda ma
la vt ide veniāt bōa. **E**t h pñtia in
glo. eē de sumōia in. c. Ad aplicā. q. s. pñtia
tertu pietat⁹ nō ē pietas cōmittēda. Et
i. q. i. c. Nō ē. Et rxi. q. i. c. forte. et. c. ne
qz. Et. rxi. q. i. c. Nolce. Et. rxi. q. v. c.
c. Nō solū dī. Nō licet facere rapinā et
furū vt siā elemosine. Dimō cauere qñ
qz sibi dz a pñtia peccō. Ad qd euitan
dū leni et amci dei passi sunt tot labores.
tot pegrinatōes. tot exilia. tot carceres.
tot vicula. tot insup violentissimos cruci
atus vñqz ad mortē. In pñtia sūfānā

de qua scribitur Danielis. xij. ca. q. a se
 nibus prius requisita de turpi confesio
 dum proponere q. si peccato no acqui
 esceret eam falso criminatam. cum igno
 muntia mori pro curarent. **D** femina con
 stans. o mulier timens deū. ā gustie inq̄
 mibi sunt yndiqz. si cū hoc egero mors
 mibi est. si autem non egero no effugiam
 manus vestras. sed melius est mibi inci
 dere in manus vestras q̄ peccare in cō
 spectu dei mei. **N**one 2 abrahā innocentem
 filiū voluit imolare. priuareqz sua iocū
 da 2 gras p̄ntia ne dū p̄deret q̄ h̄ mādabar
 Ge. xij. c. 2. xij. q. ij. s. q̄nqz. 2. c. n. ā. vbi
 ait Amb. in li. d. p̄tarchus. **N**o cōvole
 bar d̄s imolari a p̄re filiū suū nec ipleri
 h̄ mun⁹ volebar q̄ ouēp̄ filio imolandā
 obrulit **S**3 tēbar affectū si dei p̄cepta p̄
 ferret filio. **E**t ista seq̄t̄ Amb. **N**o imie
 ras manū inq̄t̄ i puez neqz facias ei q̄cūqz
 affectū tuū inq̄t̄. ut. non factū eregi. **E**
 tauī mētē tuā si etiā filio tuo dilectissio
 nō peccis p̄p̄ me. **E**t de h̄ aug. li. i. de ciui
 tate dei. c. xij. inq̄t̄. **A**brahā nō solū nō est
 culpa? crudelitas? crinie verūctiaz lau
 dar⁹ ē noie pietatis q̄ voluit filiū neq̄qz
 scelerare s3 obedienter occidere. hec ille.
Sūt 2 alia inūera setōz exēpla q̄ p̄lege
 re moni p̄s q̄ peccādo dei gras amittere
 q̄ nos p̄erim⁹. **A**ffirmam⁹ tñ q̄ talis est
 mala d̄ditō p̄ci q̄ aīa sepat̄ a d̄o. **O**x an
 sel. li. d. silitudinib⁹ d̄. **S**i hic iferni hor
 rore 2 illic cernerē p̄ci pudorē 2 vni eoz
 necessario deberē imergi. prius in ifernū
 me mergerē q̄ i me p̄cīm dimittere. mal
 lē em pur⁹ 2 ino cēs gebēnā ītrare q̄ sor
 de pollui⁹ 2 sordē idur⁹ celestia regna te
 nere. **H**eu q̄ mortif. scata sūt 2 arida sa
 cra corda multoz q̄ multiplicib⁹ 2 enoz
 missimis p̄cīs irretiti nō dāt opaz vt se
 emēdēt. vitāqz mutēt in meli⁹. **S**icī q̄s
 p̄didisset vl̄ vestē vl̄ pecūias vl̄ q̄qd̄ ali
 ud eēt sollicit⁹ discurreret. interrogaret. re
 q̄reret si q̄ nō rē p̄ditā iuenire valeret. si

ifirmitatē oculoꝝ aurū lingue 2 cuius
 cūqz mūi mēbrū scurrisset medicos cura
 ret cōsulere 2 q̄dū duraret infirmitas
 pavidus doleret 2 plangeret. **D** pecca
 trix anima quid perdidisti. **L**ogira quia
 deum tuum quia gratiam eius. 2 cū **D**a
 uid lacrimas funde dicens fuerūt mibi
 lacrimę mee panes die ac nocte dum di
 citur mibi quotidie. vbi est deus tuus.
D quot inueniuntur in vtroqz sexu q̄bus
 possemus dicere vbi est de⁹ tuus. **A**udi
 infelix anima vbi est deus tuus. **Q**uis
 est iste deus. omne bonū summū bonū
 amabile bonū. bonum sine quo nullum
 bonū. bonū quod dereliquisti. **D** anima
 dura. **Q**uis est iste deus. **N**onne tuus.
Tuus quia te creauit. **T**uus quia tot
 annis beneficijs suis te sustētauit. **T**u⁹
 qui tibi vitam beatāz p̄mittit. **T**uus
 qui filium ynigenitum ad te misit. vt te
 redimeret. **T**uus qui te expectat. te inui
 tat vt reuerteris ad illum. **Q**uid agis o
 ferrea creatura. **D**efine ab inq̄tate tua.
Da finem vitijs tuis. effunde lacrimas 2
 cum filio pro d̄go reuertere dicēs. **S**ur
 gam 2 ibo ad patrem meū. meum creato
 rem quē p̄didi. p̄pter culpā meāz si ad eū
 rediero 2 dicam ei. pater peccauit in ce
 lū 2 corā te. **N**oli differre o aīa noli diu
 tius immorari. qz recipiet te blāde. 2 re
 mittere p̄cā benigne.
¶ **Q** peccatus facit hominem fatuū. 2 q̄
 stulticia triplex ē.
¶ **C**apitulum secundum
¶ **E**cādū no cumētū p̄ci d̄r ifatua
¶ **S**tio. fac q̄dē aīam fatuā a deo vt
 q̄cūqz sit ille qui mortaliter pec
 cat 2 in peccato persistit. merito stultus
 2 fatuus appellari possit. **S**ed aduertē
 dū q̄ triplex stulticia inuēit̄
¶ **P**rima dicitur excusabilis 2 naturalis
¶ **S**ecūda sanca et spiritualis
¶ **T**ercia viciosa 2 criminalis.
¶ **D**e stulticia naturali

Prima stulticia est illa q̄ puenit ex defectu nature. et ab hac nullus potest immunis euadere. Quare dicitur Ecclesi. i. c. Stultorum infinitus est numerus. Et Seneca ad Lucillum ait. Si quis quod fatuo ridere volo non est mihi loqui quodendum me rideo. Tertium alii qui sunt fatui a natiuitate quod nunquam sanantur. Alii et si non a natiuitate tamen a succedente re infatuantur. Deinde de communi lege stulti sunt in infantia et puericia quod ante annos pubertatis cogitant furiosus. ff. de acq. pos. l. i. De quibus dicitur puer. xxij. Stulticia ligata est in corde pueri. sed heu diu discipline fugabit illam. Quid naturaliter sunt puerorum saltus. cursus. querulantes. motus. gestus. verba ut in pluribus nisi quodam stulticia. Quidam etiam voluntarie infatuantur in adolescentia et iuuentute. Sicut illi qui specie et forma mulierum illicent multa faciunt in conspectu hominum velut insensati. et licet in adolescentibus et iuuentibus talis stulticia excusari non debeat. tamen in senibus diuoluntaria est satis apparet exprobanda. unde sapiens Ecclesi. xxv. c. ait. Tres species ostendit anima mea. et aggrauor valde anime illo rum. pauperem superbium. diuitem mendacem. senem fatuum et insensatum. De huiusmodi genere sunt senes illi qui domum totam infestant. familiam turbant. clamant. blasphemant. contendunt. litigant sine causa. Sicut illi qui vacant libidini. adulteria colunt. auaricia sectantur. inhiant lucris. laborant sine necessitate. et absque charitate ut thesaurizent. Et omnes illi qui pedes iam in sepulchro tenentes arbitrantur nunquam semorituros. Dum homo talis stulticia a sola natura peccat. quod habet quodammodo senectus infantiam. ut Hieronymus dicit in epistola de honorandis parentibus. tunc venia erit eis prebenda. Secunda est stulticia secularis et spiritualis quod opponit mundane sapientie. Nam reperitur quodammodo sapientia mundana et reprobanda de qua dicitur Iacobi. i. c. Nolite gloriari et medaces esse aduersus vitam. Non est enim ista sapientia deservitum descedens sed terrena aialis diabolica. Lo-

tra hanc est secularis stulticia eorum. sed quod propter christum mundum contemnit. seipsum mortificat. paupertate sectantur. a voluptatibus abstinent. coniugia renuntiant. penes relinquunt. et simpliciter ac humiliter christo famulari conantur. Hi ab amatoribus mundi stulti putantur. et velut fatui irridentur. Unde de beato Francisco cantatur in risu in officio nocturno sue festiuitatis. Dum pater hunc persequitur laetens dat locum ire. constantiter post aggreditur in publicum patrem. Squalenti vultu cernitur. putatur insanire. luto sarris impetit. sed patiens vir nuntius ut furdus perstrat. Refert namque de illo Bonauen. quod in principio sue vocatiōis postquam pecunia obtulerat pro reparandae ecclesie sancti Damiani senariens et huiusmodi aduersum se concitatum patris furore ut ire locum daret diebus aliquibus quodammodo ocula fouea ieiunans orans et lacrimas latuit. Tandem spirituali quodammodo completur lenicia et virtute mentis induit. ex alio exteri fiducia liter potest et ciuitatem constantiter intravit. Quod cum iuuenes cerneret facie squalidam et more mutatum. ac per huiusmodi alienatum putaret a sensu. lutoque platearum velut stultum impeteret et clamorosis ei vocibus insultarent. famulum dei nulla preteritus fractus aut mutatus iniuria ut furdus in omnibus perstrabat. Talis fuit stulticia beati Jacobini de ruderis quod etiam in suis deuotissimis carnibus ira canebat. Seno mihi pare et correfia impazire ego bello messia. Et mihi pare si gran sapientia aduersus eos quod se angustiauerunt. et quod abstulerunt labores illoz. videtes autem turbabunt timore horribili et mirabuntur subitaneis imperate salutem. dicetes intra se. penitentiam ageres et per angustia spiritus gementes. Hi sunt quos aliqui habuimus in derisu et in similitudine improperij. Nos insensati videntur illoz estimabantur infamia et fine. illoz sine honore. Ita euertit tempore pauli ut christi

ni a gentilibus stulti dicerent. Un̄ Act. xxvij. dū paulus loqueretur corā agrippa de mysterijs christi. de p̄nia r̄ resurrectiōne mortuoz. q̄dā noīe festo voce maḡ r̄idit. Insanis paulē multe līe te ad insaniā dēdūerūt. Et paulus nō insaniōi quit. sed veritatis r̄ sobietatis v̄ba ego loquo. ¶ Tercia stulticia est viciosa r̄ criminal. q̄ est in illis q̄ mortalit̄ peccant. qm̄ cū oēs scripturē cōmīnent̄ peccatorib⁹ mala nolūt ip̄i scripturē credere q̄ plena est oīm v̄itate. Un̄ Sap. pro uer. j. c. ait. Sapientia atq̄ doctrinam stulti despiciūt. Llamat oīs scriptura peccm̄ vitandū. atq̄ cōminat̄ peccatoribus incorrigibilib⁹ mala. Audite obsecro r̄ intelligite o mortales miseri peccatorū v̄culis colligati qd̄ scriptū est Leui. xj. ca. Nolite cōtaminare aīas v̄ras. nec tāgatis immūdū ne immūdi sitis. r̄ ad Ro. vi. cap. Nō regnet peccm̄ in v̄stro mortali corp̄. et Jaco. iij. c. Mūdare peccōres man⁹ v̄ras. r̄ purificare corda v̄ra. Et Job. v. c. et viij. c. Noli peccare. subinfert̄ rō Ezek. xvij. ca. Et j. q. iij. c. Jā itaq̄. r̄ xxij. q. ij. ca. his itaq̄. q̄ aīa q̄ peccauerit ip̄a moriet̄. r̄ p̄. xxxj. Multa flagella peccatoris. r̄ p̄. celi. Dñs iustus cōcidet ceruices peccatorum. Cū igit̄ delectatio q̄ habet̄ in peccāt̄ modica est et breuis. q̄nta est insania cor̄ qui suūt diablo. vt̄ tandē excludant̄ a paradiso r̄ depūct̄ penis eternis Stultū in q̄ Bre. est seruire diablo q̄ nullo placetur obsequio. Quāto magis q̄s ei seruerit tāto ampl⁹ ille eum torq̄bit. Et Aug. ait. Nulla maior insania q̄ p̄ delectandē momentanea p̄dere eterna gaudia r̄ obligare se ad eterna supplicia. ¶ Peccm̄ cōstitat mentes peccatorum. dū ad se redcūt sicut cōuerso v̄rus letificat animā. ¶ Laplin iij. ¶ Er̄tū nocuētū peccāt̄ d̄. cōfessio. Nā licet sepe numero

lerent peccōres in via sua mala. tñ dūm ad se redcūt non pō. fieri qn̄ tristēt̄ intrinsecus. Un̄ Aug. li. j. cōfes. ait. Iustificasti dñe r̄ sic est vt̄ pena sua sibi sit oīs inordinat⁹ anim⁹. Sicut em̄ v̄rus leticiā gignit in mente virtuosū. sic viciuz tristiciā parit. Dicit q̄ppe Isid. in lib. soliloquoz. Bona vita gaudū sp̄ h̄. r̄ Sene. ad Lucillū. Sola virtus prestat gaudū p̄peruū. Et Līc. in li. de se neccure. Cōsuetū bh̄ acere vite multoz q̄ benefactor̄ recordatio iocūditissima ē. Et Arist. Nemo est q̄ nō gaudeat opationib⁹ bonis. Et Ansel. sup. ps. xvij. Unicuiq̄ bono delectabile est eē in v̄ribus etiā si nullū p̄mū inde expectaret. Un̄ qd̄am ethnic⁹ ait. Si oēs d̄ij essent ignoscituri r̄ hoies ignoraturi. tñ nollem in peccis maculari. Vāc d̄o sententiā seq̄tur Lullius q̄ in. iij. de offi. ait. Er̄re si oēs deos homiesq̄ celare possemus nihil tñ iniuste. nihil auare. nihil libidinose faciendū ē. Quade re diligēs oib⁹ debet esse cura vt̄ eūctē peccāt̄ in q̄ bus si se vt̄ hoies fragiles viderint qn̄ q̄ immerfos dent opam illa retinēre. r̄ reuerri ad dñm iesum christū q̄ suā nobis omnib⁹ dignetur infundere grām. Amen.

¶ Feria quinta prime hebdomade De friuola ac de debili excusatiōe peccati Sermo quintus
Quasi dicitur in te
 nebras exteriores. Verba sunt redemptoris nostri originaliter Mar. viij. c. r̄ in euangelio hodierno. Satis exterrere debēt hoīm male vitiorū mentes infallibilia v̄ba dñi nri Iesu christi. Ip̄ius vocē audim⁹ penas et nas cōmīnantē peccōrib⁹ obstinatis. Sz pleriq̄ semetip̄os cōsolari falso conāt se r̄ sua facinora excusantes. Quāt̄ em̄ nō v̄sq̄ quaq̄ boni peccāt̄ imputanda eē

ad que quodammodo inuit⁹ pducit. Id
circo i pnti fmoe de excusatōe debili peccati
dicent⁹ quā p scuto purat nōnulli assu-
mere iexpugnabili. q̄ n̄ eiciēdi erūt i te-
nebras iferni horribiles r timēdas. Di-
stinguent⁹ autē triplicē excusatōnem
¶ Prima est dei pmittentis.
¶ Secunda sideris influentis
¶ Tercia nature inclinantis

¶ Nulla est excusatio eoz q̄ dicūt
deū esse causaz peccati. r qre de⁹ pmittit
mala fieri. r an possit peipere mala.

Capitulum primum
¶ Prima debilis iniusta ac indebi-
ta excusatio peccati est dei pmittē-
tis. Autē q̄ppe seducti a diabolo peccā-
res. De⁹ pmittit fieri peccā q̄ si velle im-
pedire vtiqz possit. Sed vt talū error
peccul abijciat tria sunt in hac gre dubia
deklaranda.

¶ Primum vtrū de⁹ sit causa peccati.
¶ Scdm vtrū de⁹ debeat mala pmittere.
¶ Tercius vtrum de⁹ possit peipere mala
culpe

¶ Ad p̄mū dubiū r̄ndet fm Alexā. in
ij. sume in tractatu de malo. r Ricar. r
Bonauē. in ij. di. xxxvij. r Tho. prima
secūde. q. lxxix. q. de⁹ nullo mō est cau-
sa effectiua peccati nec p se nec p accidens.
nec directe nec indirecte. Et h̄ pbatur
firmissimis autoritatib⁹ r rōib⁹. Aut ei
sapiens Eccl. xv. c. Nemi mādauit de⁹
impie agere. r Eccles. vij. c. Solūmo
do hoc inueni q̄ de⁹ fecit hoies rectū. et
ipse se infinis miscuit q̄stionib⁹. r Aug⁹.
li. lxxxiij. q̄onū. Auctoz mali de⁹ nō est.
qz oim q̄ sunt auctoz est. q̄ inq̄rū sūt tm̄
bona sunt. Et idē in li. 3. Adamantius
manicheū. Nō est maluz in ciuitate qd̄
deus nō faciat. malū h̄ loco nō peccā s̄
pena intelligēda ē. Sūt ad pbādū rari-
ones efficacissime. Et p̄ma sumit ex di-
uina dilectōe. Nā illō qd̄ deus pducit

vel facit diligit. iuxta illud Sap. Dile-
gis oia q̄ sunt r nihil odisti eoz que feci-
sti. sed de⁹ odit peccā. fm illud Eccl. xij.
Altissim⁹ odio habz peccōes. ergo deus
non est causa peccati. ¶ Scda rō sumit ex
diuina vltōe. Nō est de⁹ causa ill⁹ rei cu-
ius est vltor. sed de⁹ est vltor peccati. ergo
nō est cā peccati. Scriptū est em̄ Ro. xij.
ca. r ad Heb. x. c. r Deutero. xxxij. c. et
puer. xxy. ca. r xxiij. q. j. in p̄n. in p̄sona
dei. Mihi vindictā r ego retribuā. Et
Exo. xx. c. Ego sum de⁹ zelotes visitās
iniquitatē patrū in filios. ¶ Tercia rō
sumit ex diuina pfectōe. Illud em̄ qd̄ est
pfectissimū r in q̄ nullus pōt esse defe-
ctus alicui⁹ mali nō pōt esse cā peccati.
sicut nec sol pōt esse causa obscuritatis.
nec ignis cā frigiditatis. s̄ de⁹ ē h̄mōi.
ergo nō ē causa peccati. Lōfirmat ista rā rō
sic. Ab eodē agere penit⁹ nō diuersifica-
to in se nō egredit⁹ pfectū r impfectuz.
¶ Quidē manēs idē natū ē facit idē. vt di-
cit Arist. in ij. de generatōe. Bonū diē
pfectōem. malū diē impfectōez. Sed
de⁹ est agēs pfectissim⁹ nō diuersificat⁹
in se. q̄ cū bona sunt ab ipō. mala culpe
nō erūt ab ipō. ¶ Scdm dubium fuit.
vtrū deus debeat pmittere mala fieri. et
q̄ sic peccat ex aucte Breg. q̄ sup illo vbo
Job. xij. c. Abūdant tabnacula p̄donū
ait. Dipotens de⁹ qd̄ fieri phibet iustū
est vt fieri sinat. Et Aug. li. xx. de ciui-
dei. Null⁹ hoim agit recte nisi diuino ad-
iuuēt auxilio. Null⁹ demonuz aut ho-
minū agit inique nisi diuino eodēqz iu-
stissimo iudicio pmittat. Scdm autem
Bonauē. in p̄mo di. el. vij. De⁹ pmittit
mala fieri ordinatissime. nā duplex ē or-
do rez. vni⁹ in vniuerso alter in finē. et
vtrqz exigit q̄ deus pmittit mala fieri.
Ordo q̄ppe in vniuerso exigit qz ad p-
fectōem vniuersitatis necesse ē vt fuit
fieri creaturā arbitrio liberā r peccare
potentē. Sed administratio vniuersita

tis requirit vt de res q̄s cōdidit sic ad
 ministret vt vnāquāq̄ agere p̄pos mo
 tus sinar vt d. Aug. vii. li. de ci. dei. Jo
 cū debuit dare potētiā peccādi ⁊ debuit
 regere saluo ordie sue p̄ditōis si voluit
 peccare debuit p̄mittere. ⁊ si noluit pec
 care debuit p̄suare. Et ita debz p̄mittere
 mala. Q̄do ad finē h̄ erigit qz dupli
 cē finē cōtingit repire in vniuerso. vnus
 est salus electoz. ali⁹ diuina laus. Quo
 niā ergo p̄missio maloz reddit electos
 gl̄iosiores p̄ occasione. ⁊ de⁹ non curat
 vtz p̄ causam vel p̄ occasionem gl̄ia ele
 ctoz augeat. iō de⁹ p̄mittit recte mala fi
 eri. Nā p̄ sunt mali bonis eos exercitā
 do. ⁊ ideo dicit Aug. li. de lapsu mūdi.
 qz p̄misit de⁹ plures cē malos. qz si pau
 ci essent nō audeat exercere bonos. Di
 uina etiā laus erigit vt p̄mittat de⁹ mala
 fieri. qz occasiōe mali lūme manifestat
 misericordia in electis in fili⁹ vnigeniti
 donatōe. p̄ inimicis fm̄ tps. Sūme etiā
 manifestat dei iusticia in cōna punitōe
 reprobos. Sed ⁊ p̄dica aliq̄s possēt
 instare. Primo qz glo. sup illo vbo ad
 Ro. i. Nō solū q̄ faciūt digni sūt mor
 te s̄ q̄ cōsentit. Cōsentire inq̄t est face
 re cū possit arguere. s̄ de⁹ possēt argue
 re impediēdo malū. ḡ nō d̄z malū p̄mit
 tere. S̄ cō qz Aug. xix. li. de ciui. dei
 c. xvi. ait. Ad innocētis officiū p̄tinet
 nō solū nemi malū inferre s̄ etiā a pec
 cato cohibere. ḡ si de⁹ nō cohibet cū pos
 sit nō est innocēs. Tercio oēs vtrius
 nre debēt habere exēplar in deo. s̄ in no
 bis est vtr⁹ zeli. ḡ ⁊ in deo. Sed zelus
 q̄rū p̄t obuiare p̄cō. ergo si de⁹ habet
 zelū q̄rū p̄t d̄z obuiare p̄cō. Ad pri
 mū r̄ndet Bonauē. qz p̄mittere malum
 p̄t esse dupl̄. Aut nō cohibēdo manū
 vel aīum nec in facto nec in retributōe.
 ⁊ sic cōsentire est. Aut nō cohibēdo ma
 nū sed tñ punitōe trāsgressōe ⁊ arguē
 do cōtinue. ⁊ sic nō cōsentit. ⁊ h̄ mō de⁹

p̄mittit et nō cōsentit. Ad scōm de ino
 cente q̄ debz cohibere deū q̄ illud intelli
 gitur de cohibitiōe q̄rū ad arguitōem ⁊
 punitōz. nō autē q̄rū ad volūtariā coacti
 onē. Ad terciū de zelo d̄z qz zel⁹ debet
 obuiare p̄cō saluo iure iusticie. ⁊ iusti
 cia pur est ordo vniuersi h̄ erigit vt de
 us p̄mittat hoīem ire fm̄ imperiū sue
 volūtatis. Tercū dubiū fuit vtruz
 deus possit p̄cipere mala culpe. R̄ndet
 Bonauē. vbi sup. qz h̄ p̄t dupliciter i
 telligi. aut qz deus p̄cipiat malū manēs
 malū. aut itaqz p̄cipiendo faciat bonuz
 Primū simpliciter est impossibile. Se
 cū dū h̄o aliq̄ mō est possibile licz nō oī
 no. Est enim aliq̄d malū in se ⁊ aliq̄d
 malū fm̄ se. Maluz in se p̄t fieri bñ.
 Maluz fm̄ se nullo mō p̄t fieri bene
 imo h̄ intelligere qz fiat bene est intelli
 gere qz idē sit bonū et malū. P̄t ḡ dici
 qz deus p̄t p̄cipere malū in se ⁊ nō malū
 fm̄ se. qz nihil p̄t p̄cipere cū bonū sit p̄
 qz p̄ceptū est. ⁊ illud est malū in se non
 aut fm̄ se. iō p̄t illud p̄cipere ⁊ nō aliud.
 Hinc habet orū illud qd dicit Bern. i
 libro de f̄cepto ⁊ dispensatiōe. Qz de
 us potest dispensare in p̄ceptis scōe ta
 bule ⁊ nō p̄t. qz in p̄ceptis scōe tabu
 le quantum est de ratione p̄cepti p̄cipitur
 ordinatio ad proximū. et prohibet deor
 dinatio ad eundē. De ordinatio autē re
 spectu primi nisi sit deordinatio respectu
 dei malū est in se. In p̄ceptis ergo se
 cūde tabule dispensat deus. ⁊ contra il
 la potest p̄cipere. nec ex hoc sequit qz p̄
 cipiat cōraria. quia mandatū speciale
 absoluit a communi. Unde extra de re
 scrip. ca. j. dicitur. Speciale mandatū
 derogat generali. In p̄ceptis autē pri
 me tabule nō potest de⁹ dispensare. qz
 eorum opposita sunt mala fm̄ se. Ipsa
 enim p̄cepta dicunt ordinatiōem ad de
 um sicut in finem de sua ratione. et eo
 rum opposita deordinatiōem. ⁊ ideo si

contrariū p̄cipet. p̄cipet cōtra se. Contra
se autē nō p̄t facere. Et si ista p̄ciperet
cū sint mala s̄m se. ita q̄ nullo mō p̄t
b̄n fieri. aut v̄t veller malū qd̄ est in cō
ueniēs. aut impune fieret malū. aut idē
esset bonū et malū. quoz v̄trunq̄ est in
cōueniēs simplr. Et ex dictis cōcludim⁹
q̄ p̄tōres nō p̄t excusare maliciā suā
rōē d̄i iuste ac sapiēt̄ p̄tā p̄mittēns.

¶ Irrōnabilis est excusatio peccati
cū hoīm culpa refertur ad influentiam
fidei q̄ liberū arbitriū astringere n̄ pos
sunt neq̄ ad bonū neq̄ ad malū. La. ij.

¶ Ecūda excusatio peccati est si
deris influentis. Ad rāā q̄ p̄
pe istā aliq̄ astronomi deue
nerūt vt fateri nō erubescāt vicia hoīm
nū ab influētia planeraz ⁊ fidez dispo
sitiōe causari. Ad quoz cōfusiōē no
randū s̄m Bonauē. in. ij. di. cū. ij. q̄ mo
res hoīm causari a siderib⁹ p̄t intelli
gi duplicat̄. aut necessario ⁊ sufficiēt̄.
aut dispositive ⁊ cōtingenter. Si p̄mo
mō dicat sic nō t̄m est falsum imō ē he
reticū ⁊ diabolicū signēū tripl̄ci rōē.

¶ Prima q̄ repugnat xp̄iane religiōi.

¶ Secūda q̄ repugnat sensui.

¶ Tercia quia repugnat rationi

¶ Prima ratio est q̄ repugnat christi
ane religiōi. dū est v̄ veritatē fidei et
bonitatē mor̄. Veritas enī fidei in hoc
errore saluari nō potest. Dū cū ponit
oīa necessario a sideribus euenire tollit
meritū ⁊ p̄ se q̄ns p̄mū tollit gr̄am. et
p̄ cōscēns gl̄iam. Honestas etiā morū
p̄ hunc errorem p̄iudiciū parit. dū culpa
peccātis in sidera refunditur. ⁊ licētia
malefaciēdi sine rephēsiōe conceditur.
⁊ hō ad oīādū ⁊ colendū sidera incurva
tur. Et iste est finis hui⁹ error̄ pessimi.
q̄ ad idolatriā pducit. Secūda rō est. q̄
tenere mores hoīm necessario euenire ab
influentia planeraz repugnat sensui.
Sensibili cū experientia in eadē stella

tione cōceptos ⁊ natos videm⁹ diuersi
ficari in morib⁹ ⁊ exercitiis ⁊ euectibus.
⁊ naturalib⁹ p̄petaribus. Et istud mā
feste apparet in iacob ⁊ Esau q̄ sil̄ sue
rūt concepti ⁊ nati. ⁊ t̄m in omnibus his
sunt diuersificati. Apparet etiā q̄ in
eadē cōstellatiōe nascit̄ filii⁹ regis ⁊ filii
rustici. nascitur hō et as in⁹. nascit̄ scia ⁊
mascul⁹. et t̄m habent dispares mores.

¶ Ideo Grego. in omel. epiphaniē ait.
Sic fateri mathematici solēt q̄ q̄s quis
sub signo aquarij nascitur. in hac vita
piscatoris misterii sortitur. Piscato
res vt fertur getbultia nō habēt. Quis
igit̄ dicat q̄ nemo hic sub stella aq̄rij na
scitur vbi piscator oīnō de nō habēt. di
cūt etiā q̄ q̄ sub signo libre nascitur tra
pezite futuri sunt. In multis autē locis
sub libra multi nascūt̄ vbi trapezite
penit⁹ ignorāt̄. Aug. etiā li. v. de ci
dei. c. vj. dicit se nouisse geminos diuersi
si sexus. q̄ trapezita mascul⁹ alia scia
quib⁹ diuerserāt mores ⁊ cōditiones.
Et si diceretur q̄ vn⁹ post aliū cōcept⁹
fuit. dicit̄ ibi Aug. Tanta nature vis
est vt cū ceperit femina deinde alterum
cōcipe omnino nō possit. q̄n̄ necesse est
eadē esse in geminis momenta cōceptus.

¶ Sed astronomi in h̄ dicit̄ Augu.
dicentes. q̄ imp̄gnatio fieri p̄t p̄ imp̄
gnatōem. Nā Aristō. ix. de aīalib⁹ dicit̄
q̄ mulier eodē die cum viro ⁊ adultero
iacuit et q̄ ex vtroq̄ ceperit. qd̄ qd̄em
p̄ signa dicit̄ fuisse cōprehēsum cū alter
suis viro fuerit. alter rephēntaret adul
ter. Verūtāme has cōtentōdes relinq̄n
tes negare nō possum⁹ quin ⁊ sepius
tā gemini q̄ alij eodē p̄cto cōcipiāt̄.

¶ Tercia rō ostendens falsam opimōz
que dicit̄ necessario mores hoīm a vi si
dez euenire est. q̄ repugnat rōni dū su
pioribus p̄ponit inferiora ⁊ in se impli
cat cōtraria. Est enī hō astris ⁊ quibus
cūq̄ celestib⁹ corpib⁹ p̄statio ⁊ dignior

Un scriptu est Deur. iij. c. Sole z luna
 z oia astra celi creauit dñs de i misteriu
 euctis genib⁹ q̄ s̄b celo sunt. Idcirco gre-
 in ome ait. Uita q̄ppe hoim sol⁹ q̄ crea-
 uit dicitur: admistrat. Nō em̄ pp̄ stellaf
 hō s̄z p̄pter hoim stelle sacre sunt. Dec
 etiā opinio ponit duo tria. ponit enim
 astra veneranda. z obſuandas constel-
 larōes. Tūc aut̄ necesse est boni eueni-
 re fm̄ stellarōes aut nō. Si n̄ tūc astra
 nō sunt timēda. Si sic q̄ astra nō sūt ve-
 nerāda. Itē aut̄ euenit homi fm̄ q̄ stel-
 lario in suo oru erigit. aut nō. Si sic er-
 go frustra sunt stellarōes obſuāde in-
 acrib⁹ cū primo fm̄ p̄mā stellarōem ne-
 cessariū sit eibona vel mala euenire. Si
 nō in p̄ma stellarōe ergo pari rōe nec i
 seq̄ntib⁹. ergo nulle sunt obſuāde. Id-
 circo Au. li. v. de ciu. dei. c. vij. ait. O sin-
 gularē stulticiā eligi⁹ dies vt ducat vt
 or. Credo p̄pterea qz p̄t in die non bo-
 nū nisi eligat incurri z infelicitē duci.
 Vbi est qd̄ nascenū iā sidera decreuerit
 Si aut̄ dicat mores hoim a dispositiōe
 sidez variari dispositiue z cōingenter.
 sic p̄t h̄re veritatē. qz nec rōi nec fidei
 repugnat. Planū est enim qz dispositiō
 corpis varia multū facit ad variatōem
 effectū z mox aie. vt plimū em̄ aia cō-
 plexionē corpis imitat. vñ colerici sunt
 dispositi ad iracūdiā. sanguinei ad beni-
 gnitatē. melācolici ad liuorē. flegmatici
 ad pigritiā. Dec aut̄ nō sunt necessaria
 Ania enī dñatur suo corpi maxime qñ
 est adiuta p̄ gram. Multos em̄ videm⁹
 colericos māfuetos z melācolicos beni-
 gnos. Qñ igit̄ virt⁹ corpōz celestiu o-
 perat ad mixtionē z q̄litate cōplexionū.
 hinc est qz p̄ seq̄nt opat̄ quodāmo ad q̄-
 litatē mox. valde tñ de longinq̄. Pl⁹ em̄
 facit ad qualitatē cōplexiōis virtus na-
 ture inferioris q̄ virt⁹ sideris. Cū Au-
 gu. in solutiōe cuiusdā q̄stionis li. v. d. ci-
 vi. dei de duob⁹ geminis q̄ simul i firma

banz z curabant. vñ b̄ pueniebat. Mo-
 gis cōmendat rñsionē Jpocras p̄bifi-
 ci Astronomi. Jpocras enī rñdit qz
 rat p̄pter idēritatē z similitudinē cōplexio-
 nis. astronomi qz erat p̄pter idēritatē
 cōstellarōis. Neli⁹ em̄ rñdit Jpocras
 qz causam dedit magis p̄pam z magis p̄-
 pinquam. Quare nō valent se excusare
 p̄cōres ex influētia celi. Et vt inq̄t r̄bo-
 in scdo J̄ gentiles. Si aliq̄ stelle essent cā-
 maloz seq̄ret qz essent malefactorēs qd̄
 falsum est. Nā aut̄ essent tales a natu-
 ra. z sic dñs q̄ dedit eis talē naturā esset
 malus. qd̄ imp̄ssimū est dicere. Aut es-
 sent male a voluntate. qz haberēt malam
 voluntatē. qd̄ s̄lū ē falsum cū nulla aia
 sint animate.

Q̄ nō valz excusatio eoz qz dicūt cām
 peccati fore naturā inclināte cū ex pre-
 anime ip̄a semp̄ inclinet ad bonū.

Capitulu tertium

Ercia excusatio peccati est nature
 inclinatis. Dicūt em̄ nonnulli qz
 hō inclināt ab ip̄a natura z naturalit̄ ab
 ip̄o appetitu sensitiuo ad peccādū. Cū
 rñ. q. j. c. Diseras ab adoleſcētia p̄ma ē
 ad malū. Sed hec excusatio minima ē
 qm̄brūs Lho. j. ij. q. r. ar. ij. refert. Qz
 passio appetit⁹ sensitiuū n̄ necessitat̄ ad
 peccādū. Cū enī in hoīe sunt due natu-
 re. s̄. intellectualis z sensitua. qñqz pars
 sensitua totaliter subijcit r̄rōi. Sic cō-
 tingit in p̄uosis. Quōz ex dūcto rō to-
 taliter absorbet a passiōe tñ remanet ali-
 qd̄ r̄rōis libez. Et fm̄ h̄ p̄t vel totalit̄
 volūtas rōem repellere vel saltem se te-
 nere ne passiōe sequat̄. Cū Ben. ij. ca-
 d. Subter te erit appetit⁹ tuus z tu do-
 minaberis illi⁹. vbi glo. Sub te erit ap-
 petitus sensitiu⁹ tuus. qz liberi arbitrij
 es. Ideo monco vt peccm̄ nō dñct̄ tibi z
 tu peccato. vñ s̄ditur. Et tu. dñaberis
 illius. id ē dñari debes illi ne pcedas in
 actū. Propterea inq̄t Seneca ad Lu-

allū. Erras enī si existimes nobiscū vi-
cia nasci. Supuenerūt ingesta sūr. Nul-
li nos vicio natura cōciliat. Nos illam
regros ac liberos genuit. Qualit̄ vero
vniū quisqz liber est ad bñ vel male agē-
dū. z null⁹ cogit ad peccandū aliq̄ neces-
sitate nature ondit Valer⁹ li. vi. de mu-
tatione morz z fortune multis exemplis.
Et pmo ipse ait. Multū animis hoīm z
fiducie adijcere z sollicitudi terribere
potest morz ac fortune in claris viris re-
cognita mutatio. Nā cū alioz fortunas
spectādo z ex conditōe abiecta atqz vte-
pra emeruisse claritatē videam⁹. Quid
oberit qn z ipi meliora de nobis sp cogi-
temus. Deinde exēpla ad bñ. ppositū no-
tabilissima refert. ex qbus aliqz nos expli-
cabim⁹. Primū est de Manlio torqto
q in iuuetute fuit hebetis ingenij atqz ob-
tusi cordis. vt domestic⁹ z reipublice vti-
bus inuicē omīno videret. In pcessu ho-
eratis ad rāta vtrūc deuenit vt ptem suū
reū a snia ferenda z piculo subeūdo libe-
rauerit. In hoc credo fortune nūbilo ado-
lescentie cōtemptu psum q se acruis
decus lucid⁹ enitesceret. Nā patriam a
bello latino pssaz speciosissimo trūpho
recreauit. Scōm exemplū est de scipio-
ne africano q dissolutissime vite fuit in
pmis adolescentie annis lasciuie z furo-
ri deditus. Sed morib⁹ in meli⁹ mutat⁹
deuicit cartbaginē z pminentissime viri-
tū. Quē dñs imortales nasci voluerūt vt eēt
in q virtus p oēs nūeros hoīb⁹ efficacit̄
ostenderet. Terciū exemplū est de qui-
to fabio q in adolescentia fuit ita viciōsus
z infamis vt oēs vitaret ei⁹. Postmū. Sz
postea in tantā grām z vtrūc deuenit vt
nihil codēse ornari⁹ aut specios⁹ illo-
tpe ciuitas romana habuerit. Quartū
exemplū est de Valerio flacco q tpe scāi
di belli punici habuit adolescentiā pdit-
simā in luxuria z alijs vicijs. Paulus
autē licent⁹ vt eū vicijs dimouerz fecit eū
flamē. i. sacerdotē vt fuiret in tēplo de-

ozum. Qui floruit rāta religioe vt qm⁹
pri⁹ fuerat exemplū vicioz. tantum po-
stea fuerit modestie et sanctitatis specu-
lū. Quartū exemplū est de qnto carullo.
q in adolescentia sua fuit effeminat⁹ ener-
uis dedit⁹ oib⁹ delicijs z ludis. z oī gene-
re voluptatū. Sed pcedere etate in ma-
xio clarissimoz viroz puctu excellenz q
dū obtinuit. fact⁹ senator z dur belli ma-
ximas vicinas habuit. Sūt z alia ibi
dem exēpla vt palemōis z themistoclis
q nos posuim⁹ in pmo smone q dragesi-
mali de pnia. Idē vico solon pbs pūde-
tissime dixit neminē dū adhuc viuerz di-
ci debere misz aut beatū. qz ad vltimū
vīqz facti die incipit fortune sbiecti esse
mus. z morz assidue mutari. Nulla igit̄
tur est sufficiens excusatio peccā qd in prā-
tis nre arbitrio est z comittere z de comi-
so facere pnam. Et vt Cicero in philip-
picis dixit. Lūm suis boīs est errare. sed
nō nisi insipientis i errore pseuerare. Im-
ponam⁹ q peccis finē vt sic vitā mutates
in meli⁹ effugiam⁹ eternas penas. Al q
bus nos liberet iesus christus. q cū pre-
z spūscō viuūt z regnāt in secula seclōz
Amen.

Feria sexta prime hebdomade in qua
dragesima. De excusatione peccati q se tu-
eri qdam parat ex ipsa consuetudine. z de
mysterijs consuetudinis. Sermo sextus

Dictum est an-
tqs. diliges primū tuū. z odio
habebis inimicū tuū. Verba
sunt redēprois nri originalr. Mar. v.
e. z in euāgelio hodierno. Inueterataz
antiqz doctrinā de inimicis odiēdis vt
lut impiā z caritati. Triā dñs iesus chri-
stus in lectōe euāgelica reprobauit. Nū-
lū e qdez peccā excusare pōt diuina cō-
suetudo. Quia ho sunt nōnulli. q in sua
malicia obtinari dū redarguunt vt cor-
rigant rīdere solent eoz peccā nō gūiter
pōgerāda. q z peccatū multitudie z lon-

ga peccadi consuetudine excusabilia videri
pnt. Ideo in pnti fmode de consuetudine
ipa peccadi dicem. ostendemus qz gra
uiter errat: hi q peccatis veteribz adden
tes noua purat se scuro consuetudis posse
defendi. Pro quoz declarate tria myste
ria ponim coreplada.

Primu dicit aggrauationis.

Secundu reprobarionis.

Terciu obseruationis

De consuetudo peccadi auget peccatu
no excusat. et qualiter mala consuetudo in
ducit in aia facilitate ad peccandu. diffi
cultate ad penitendu. et obligatiem ad
penitendu.

Lap. primus

Primu mysteriu coreplandu de
consuetudine dicit aggrauationis.
In q sciendu est q consuetudo q
est legem diuinam vel naturale no minu
it peccati nec excusat sed auget. Sic p
bat. ruij. q. j. c. scilicet. Ideo scribit ex d
consuetudine. c. curanto. Taro sunt graui
ora peccati qz diuinus infelicem animam deti
ner alligat. Et extra de consue. c. j. in terra
z glo. ponit q consuetudo grauis eccie z
onerosa est ceteris pda. Et di. viij. c. Na
la. d. Mala consuetudo no miu qz pnci
osa corruptela vitada est. Et ca. de di. c.
Consuetudo. Lybanus ait. Consuetudo si
ne veritate verustas erroris e. Et eadez
di. viij. c. sequenti scribit. Neqz bois consue
tudine seq optet sed dei vitare. Et in au
eritico vt nulli iudici liceat hre. s. j. col
larde. q. d. Male consuetudines adinuete
nullo tpe confirmant. Confirmant hec oia
ff. de penis. l. capitaliu. s. soler. C. de epa
li audicria. l. Nemo. Extra de his q sunt
a maiori pre capli. c. Lu in cunct. extra de
vsu pallij. c. ex tuaz. Extra de officio ar
ebidiaconi. c. cu satis. Et de iuramento ca
lunie. c. Crey. Extra de vita z honesta
te clericoz. c. Lu de corone. extra de sta. mo
nachoz. c. Ea que. Extra de secre. eccie
c. Aqua. Extra de sumo. c. Iniatu. Nec

tm reprobata est rāqz iniq consuetudo q e
de lege naturale z diuinā. sed etiā q est co
tra quācuqz lege hūanā rōnabile. Jō ce
tra de consue. c. Ad nrām. d. Consuetudo
q canonicis obuiat institut. nulli dicit ee
momenti. Sed hoc arguit ex dicto
Bre. di. iij. c. Deniqz. q loqns de crapu
la quā consueuerūt facere laici in carnis p
uio q peccatu est dicit. Ne ca tali consue
tudine amoueri pnt. z ideo cū venia suo
ingentio relinqndi sunt. ne fo. re peiores
eritāt s. a tali consuetudine phiberēt. Ad
h rōder glo. ibidem. q relinqnt cū venia
sez pene tpalis. Ita q no vult dicere grē
go. q consuetudo excuset illos a peccō. s. q
no dicit tolli tal consuetudo p penas tpales
qn timet mai. inde scandalū prouenire.
Norādū m q aliqui qz peccat ex igrātia
vl fragilitate facies id qd consueuerūt aliij
facere circa aliqd. z tūc n excusat a mora
li si id. qd agit fm consuetudine alioz e de
lege diuinā vl naturale. Sz min uis gūi
tas ei. puta qz fac aliquē deū vsurariū
credēs cē licitū. qz illd cōit fit fm pte cō
suetudine. certū e q consuetudo illi loci n
excusat a morali. qz de lege dei quā sic lex
hūana tollere nō pot. ita nec consuetudo q
pot. dicēda e abulsio. Qd sūt hodie in
spian os consuetudines hui. viciose atz cor
rupte. Ex consuetudine nāqz publice blas
phemaz de. sūt piuria. iuocat diabol.
exercēt vsure. vitates mltū augēt. z pō
pe. pmitit fraudes i q libz arte. z ferida
vicia luxurie ppetrāt sine rubore. Sed
aduertāt peccates ex consuetudine q hec
tyrānis iniqua tria mala in aia facit.

Primu est facilitas ad peccandu.

Secdm difficultas ad penitendu.

Terciu obligatio ad penitendu.

Primu malū est facilitas ad peccandu
Nā ad qd peccati a pncipio inducāt aia
cū difficultate ad illd ppter consuetudine
nō solū trahit cū facilitate s. etiā cū dele
ctate vt posuim. in quadragesimali de

pnia in hincione de perō. Rō est. qz vsus
hinc in naturā. r. suctudo nature assila
tur r est altera natura. vt inqt Arist. i li.
de memoria r remiscētia. Et in. j. ethic. r
in. vij. ethico. Et idē r firmat. ff. ad ma/
cedonianū. l. j. r. ff. de liberis r posthūis
l. si qd posthumos. in pn. Et ff. de postu
lādo. l. j. s. bestias. Et ff. de acq̄redo rez
dñio. l. naturalē. Et instituta de rez diui
sioe. s. Pauonū. Hinc Hiero. in epla
ad cellantiā ait. Insuauez r asperā fecit
nobis viā hincū longa suctudo peccā
di. q̄ si in p̄te alterā trāsseret inuenit se/
mita iusticie leuis. **S**cōm malū qd in
ducit suctudo mala ē difficultas ad pe
nitendū. Nā facit peccā grādia estimare
parua aut mīma. Tñ Aug. i enchiridiō
ait. Peccā q̄uis magna r horrida cū i cō
suetudinē puenierint aut pua aut nulla
esse credunt. vsq̄ adeo vt nō solū nō oc
cultāda verū etiā p̄dicāda r diffamanda
videant. qm̄ sicut scriptū ē. laudat pec
cator in desiderijs aie sue. Tal iniquitas i
scriptur̄ clamor vocat. de q̄ d̄r. Clamor
sodomoz r gomorreoz multiplicat est
nimis. qz nō solū iā apud eos nō putabā
tur esse flagitia verū etiā publice velut le
ge fr̄q̄ntabant. Et idē li. musice. Tāra
est vis cōsuetudis vt ea inueterata si fal
sa opiniōe est genita nihil sit inimicū
bitati. hinc pctōres ceci facti r pondere
sui opp̄ssi penitentiā negligūt. Ex b̄ Ju
uenal. li. iij. satira et ait. Cōsuetudo ma
li tener insanabile vuln. Et Marcial
coq̄. Mens assuers malo firmi beret
ei. **I**sta suctudo mala figurat in laza
ro ferido r q̄riduano fm̄ Aug. d̄ pe. di.
ij. c. Sicut. q̄tuor em̄ mortuos christus
suscitauit q̄uis fm̄ nō esset plene mor
tus. s. silt. reguli de q̄ d̄r. Job. iij. c. In
cipiebat em̄ mori. p̄ istū significat diabo
lica suggestio r pcti cogitatio cui nisi cō
sentiat aia nō p̄ h̄ totaliter mori sed in
cipit. **S**cōa fuit filia archisynagogi de

q̄ **M**arth. ij. c. habet q̄ in camera secre
te fuerat mortua. p̄ quā delectatio cū con
sensu denotatur. Eo em̄ q̄ aia pctō cōsen
tit mortua ē. **T**ercius fuit fili. vidue.
Lu. vij. c. extra portā naym. q̄ significat
pctm̄ iā p̄ opus cōsummatū. **Q**uartus
fuit lazarus q̄riduan. i monumēto. Job.
ij. c. p̄ quē designat pctm̄ suctudis. **J**ō
d̄r. q̄ ferid. erat r clamore magno a chri
sto vocat. Dicit em̄ ibi Aug. Difficile
surgit quē mola male cōsuetudis p̄mit.
Ideo **I**sid. li. iij. d̄ sūmo bono ait. Pecc
cātū admittere ē in puteū cadere. cōsuetu
dinē p̄o facere est os putei coangustare
ne is q̄ ceciderit valeat exire. **T**ercius
malū qd facit mala cōsuetudo est obliga
tio ad paritendū. Quāto em̄ diuti. r̄ reti
net peccatū r q̄nto magis multiplicat.
tāto grauiore pena puniunt pctōres. vñ
nō imerito Augul. li. viij. c. sef. dicebat.
Ex voluntate qdē p̄uersa facta est libido.
r dū seruit libidini facta est cōsuetudo.
r dū cōsuetudini nō resistit facta ē irerit.

Q multe sunt suctudines reproba
re de q̄bus sit ept̄ssa mentio in iure. Sic
patet in sex cōsuetudinib. q̄ hoc loco po
nunt dimissis alijs. **L**ap. ij.
Ecādū mysteriū de cōsuetudine
p̄replandū dicit reprobatio. licet
em̄ ois suctudo mala sit repro
bata. tñ in iure specificant mltre suctu
dines reiciēde. ex q̄bus aliqs ept̄p̄icem.
Prima est cōsuetudo de q̄ habet in ca
lū venerabil. vbi ponit q̄ suctudo cu
iusdā loci erat q̄ abbas q̄ imediate erat
s̄baplica sede trāsserebat ad aliā abbati
am sine licētia pape. qd fieri nō potest.
Scōda cōsuetudo de q̄ habet extra d̄ cō
sue. c. qm̄. q̄ aliq̄ simplices sacerdotes ad
defectu epoz. crismabāt in frōte. Tales
ei nihil s̄ferebāt. **T**ercia est suctudo
s̄b obediētiā. sup̄dicto. c. cum venerabil.
Quarta est cōsuetudo s̄b libertatē ecclē
sue. extra de elec. c. cū terra. r. c. se. c. ros. c. a.

Quinta est consuetudo exigendi pedagia
 et gabelas a clericis et religiosis. hec re-
 probat. c. quas. de censib. li. vi. Ibi eni-
 sic dicit. Quod si vniuersitas vel singularis
 persona ecclesias vel ecclesiasticas personas
 compelleret soluere pedagia vel guidagia
 vel exactiones pro rebus suis quas causa nego-
 ciatoris non deferunt. vel pro personis singu-
 laris excommunicationi sunt et vniuersitas in-
 terdicta. Nec potest contraria consuetudo.
 Et dioeciani quibus constat aliquos has
 sententias facere obseruari. Et nota huius pri-
 mo quod presbitero clericorum eodem privilegio gaudet
 quod res ecclesiarum suarum ad istud. Secundo quod
 ille dicitur negociator qui rem emit vti integra
 et immutata lucrum vendendo. Sed qui rem
 emit vti materia sibi sit aliquid inde operandi
 puta ex ferro clauos et alia artificia. il-
 le non est negociator. Tercio nota quod si ele-
 rici deferant vel deferri faciant res causa mer-
 cimonie hac immunitate non gaudet. Et sic
 est argumentum de improte reddituum cleri-
 corum qui volunt in his gaudere immunitate il-
 la que et clericis. vti non soluunt guidagia et
 pedagia de emptis a clericis. Quarto nota
 quod illud quod hic dicitur de pedagibus sicut
 franciscus de zarabellis locum habet in ga-
 bellis et datus qui leuantur in ciuitatibus lom-
 bardie. quod idem iuris de ipsis. arg. xliij. q. iij.
 c. Putant. c. Plerique. et de penis. c. qn-
 to. Et ex hoc videtur quod tota Italia est interd-
 cta. et maxime ciuitas florentina. Sexta
 est consuetudo exigendi vel paciscedi aliquid
 regale pro spiritualibus. vti pro ingressu mona-
 sterij vel sacramentis. et de simo. c. Quia si
 moniaca. Sed hinc vniu dubium vix
 sit licitum sacerdoti recipere pecuniam pro ex-
 equijs. Et videtur quod non potest extra d-
 sepul. c. Abolende. et extra de simo. c. non
 satis. c. cum in ecclesie corpe. et xliij. q. ij. c. in
 ecclesiastico. Sed glo. i. c. Quia nobis. et
 extra de simo. dicit. quod si sacerdos pauper est
 potest recipere. vti. j. q. j. c. iudices. et in gratis

de celebrare. Sicut testis qui recipit sum-
 ptus. tamen gratis debet testificari. iij. q. ij. c.
 Tenturis. Et episcopus recipit pro curatores pro
 consecratione. Et iudex gratis iudicat. in
 recipit sumptus. ff. de offi. p. l. plebis cura
 Et de vita et honestate cleri. c. Cum ab omni.
 Nec est inconueniens quod clericus locet opas
 suas cum non habeat vnde viuat. xij. di. c. j.
 et ij. Sed sacerdos qui ex officio suo ad hoc
 tenetur et qui habet vicium suum sumptibus
 tenetur spiritualia ministrare. de conse. di.
 j. c. Sufficit. Et tamen si consuetudo est quod aliquid
 detur in exequijs mortuorum et consili-
 bus licet sacerdoti non detur ad hoc per-
 dendum. Tamen cogitur pro populo ad obseruan-
 dam honestam consuetudinem contra simo-
 niam. c. ad applica. Consuetudo tamen attendit
 in recipiendis muneribus circa spiritualia. ar.
 j. q. ij. c. Quasi. lxxij. di. c. Agarhosaf-
 te. q. ij. c. coquestus. et in auctoritate de san-
 ctissimis episcopis. s. Pro consuetudinibus. Con-
 cordat his glo. in. c. Abolende. extra de se-
 pulturis.

Quod consuetudo rationabilis que non est
 contra aliquam legem diuinam vel humanam
 obseruanda est tam generalis quam specialis

Capitulum tertium

De mysterio contemplandum et
 consuetudine dicit obseruatio.
 Consuetudo enim que non est contra aliquam legem
 diuinam vel humanam et habet in se aliquid
 que rationem boni obseruanda est. Si generalis
 est generaliter. si particularis in aliquo loco
 particulariter. Unde Augustinus ad casulanum. xj. di.
 c. In his ait. Instituta maiorum pro lege te-
 nenda sunt. Et sic peruariatores legum diui-
 narum ita reprobes consuetudinum ecclesiasti-
 carum coercendi sunt. Et si. li. v. et hinc
 di. j. c. Consuetudo est quoddam ius moribus
 institutum quod pro lege suscipitur dum de se legem
 Unde beatus Hugo voluit suare laudabilem con-
 suetudinem iudeorum que erat quod in festis eorum
 iret ad templum in hierusalem etiam mulieres. legem
 quod pro hoc mandabat masculus dicens in

Efodo. Ter in anno apparebit oē ma
sculinū in sp̄ctu meo. S; tñ etiā m̄lie
res ibāt nō ex lege s; de more. **Jō Lu. ij.**
82. Cū fact⁹ esset iesus ānoz. xij. ascēdē
tib⁹ illis hierosolimāsim s̄uerudinem
die festi. Propterca Aug. d. i. viij. ca.
frustra ait. Hoc plane vcz est qz rō et
veritas sp̄ s̄uerudini p̄ponēda ē. q; si cō
suetudini rō suffragat n̄bil opz firm⁹
retinere. Est de h̄ exemplū. xij. di. c. **Ma.**
de morte sancti Aug. s̄ulēte Ambrosiū
de ieiunio sabbati. Et ad idē facit. c. **Ec.**
clēsticaz. xj. di. Agere igit⁹ s̄ s̄uetu
dinē ecclēie generalē p̄m̄ē. Unde dicit
Bulls. Q; dīcēdo nullam añ marital
est p̄m̄ē moralē. q; h̄ ē s̄ s̄uerudinem
ecclēie generalē. Nā als p̄ legē s̄p̄tā non
inuenit ordiatū. Ita etiā facere s̄ s̄ue
rudinē p̄icularē alicui⁹ ecclēie ē peccatuz
moran. b⁹ in illo loco. Un̄ q; cōficeret in
q;ymis i ecclēia grēoz peccaret mortalr
faciēdo s̄ cōsuetudinē ecclēie oriētal. Et
sib; i q; ecclēia latia s̄ficert; i fermētato q;
n̄ peccaret q;uis vsq; s̄ cōtz fm̄ r̄ho. i
iij. Sic i italia i sabbato abstinet ab esu
carnū. Et q; tali die sine cā rāōnabili
comēderet carnes peccaret mortalr. In
catalonia t̄o vbi nō ē tal cōsuetudo nō
peccat i sabbato comēdēs carnes. Idē
dīcēdū de abstīnētia a lactēinijs et ouis et
casco in alijs ieiunijs a q;dragesima. qd
vni s̄s̄q; suare tenet patrie s̄uerudinē
Sic etiā ieiunia q; sunt ex generali s̄ue
rudine ecclēie obligāt sic ea q; sunt in s̄ce.
pro ex statuto ecclēie. vt vigilia **Johis** ba
piste oim̄ s̄ctoz. et b̄ri **Laurēti** fm̄ In
nocētiū. Sic etiā vbi in aliq; civitate est
s̄uerudo suare aliq; festū. licz nō sit ab
ecclēia statutū dz suari vt festū. **¶** Notā
dū tñ q; fm̄ **Archidiaconū** sup̄ c. cōsueru
dinis. di. xj. Qñ s̄uetudo obuiat oim̄ iu
ri tūc indistincte succūbit cōsuetudo. sed
vb; cōcordat s̄uetudo seu tolerat ab ali
quo iure licz aliq; iurib⁹ videat⁹ **Triā** t̄ic

cōsuetudo vincit et tollit legē scriptā qz
multa fieri nō debent. facia tñ remanent
Extra de regula. c. **Ad aplicā.** Et. ij. q. vj
c. **Stidū.** Et fm̄ h̄ cū d; q; cōsuetudo nō
est rōnabil seu nō valer q; obuiat canoni
cis institut; videt̄ intelligēdū qñ obuiat
oib⁹ statutis. Nā si obuiat alicui et p̄ ali
ud tolerat nō erit irrōnabil p̄ h̄ solū. ver
bi grā. Statutū est ex de vita et bone. de
c. **Qm̄.** q; bona clericoz debeāt venire in
cōmū et in vna de mo debeat vesca et dor
mire s; vno tecto. vt etiā ponit. xxij. di.
c. **P̄ter** hec. Et de cōse. di. v. c. In oib⁹.
Et. xij. q. j. c. **Necessaria.** Glo. in i dīco
ca. qm̄ dicit q; derogat hunc iuri p̄ **Triā**
s̄uerudinē qñ ad clericos sedāret quā
papa scit et tolerat. Sic de cō. di. iij. c. **Ro**
gatoēs. et c. **Pronūciandū.** mādat suari
dies rogationū q; ad ieiunū et q; ad cessa
tionē ab opib⁹. et tñ vbiq; sit **Triū.** Nec
aliq; die q; peccēt fideles dies illos nō
suādo. Et q; abrogat p̄ **Triā** cōsuetudi
nē q; p̄scripta est. Et etiā videt̄ rōnabiles
p̄pter ieiunia multiplicata ab ecclēia et p̄
pter festa et fideles par; deuotū se dāt in
festo et vit laborādo viuere p̄nt paupe
res. Idē dīcēdū de tota hebdomada pa
see q; ponit celebrāda in. c. **Pronūciandū.**
Idē dīcēdū q;dragesime qd fuit sta
tutū ab ecclēia incl; oari a cleric; p̄ma die
post qñq; gesimā di. iij. c. **Statutū.** Et
tñ nō obuiat a cleric; et h̄ q; abrogatuz
est p̄ **Triā** cōsuetudinē. Quāuis q; ista et
silia obuiat statut; canonic; al. qd. rām
q; nō oibus obuiat sed ab aliq; tolerant.
vt a decretali. extra de cōsue. c. vi. q; vult
q; vincat etiā legē canonicā cū ē rōnabil
et p̄scripta. Ideo valent et sine fructio s̄
uari p̄nt. Sic tñ magna diligētia est ad
hibēda in iudicādo. vt nō apiat de faelli
via trāsgressiōis ordianonū ecclēistica
rū. Nec etiā cōdemnet q; leuē de mor
tali in h̄n. di. cōsuetudinū obuiatōe. Sic
est de festo innocētiū. sancti siluestri. et

hmo q̄ ab eūte in dissuetudinē. vbi tam
 suant oīno custo dēda sunt. qz ab ecclia
 instituta. Similit̄ de consuetudie que ē
 in multis locis q̄ in sabbatis 7 in vigi
 lijs magnaz solēntariū boies laborēt vt
 vendāt vsqz in terciā horā noctis. vt bar
 bitōsores pl̄ faciētes exercitij die illa q̄
 tora hebdomada. Et videt posse tolera
 ri cū q̄ sit in recōpensatiōem harū nō labo
 rent in sero festi vsqz ad mediā noctem
 qd̄ nō de iure possent. qz de vespa ad ve
 spam id ē sero mandat̄ celebrari in. c. p.
 nunciandū. Sed nullo mō tolerari dnt
 nec excusant̄ a peccō puelle q̄ annos pu
 bertas attingūt si nō cōmūcant aut nō
 audiūt missam. p̄ter malā cōsuetudinē.
 Similit̄ 7 clerici faciētes cōtra decēt
 am stat̄ clericalis. Et religiosi trās gres
 sores regule et statutoz ordinis. Et oēs
 alij quoz grādis est nūmer̄ q̄ cōsuetudi
 ne putāt posse sua peccā tueri. Vt si mibi
 facultas dēt vt yo r̄ mea p̄ oēm italiā au
 dirt valeret clamare vtiqz ve ve nob̄ imi
 seris. Nos sum̄ in q̄s fines seculoz ce
 uenit̄. ita vt oīa corrupciōib̄ impleta
 esse videam̄. Non p̄fuerūt p̄dicantuz
 tube. Nō scōz viroz mirac̄a. Nō ter
 rores de celo 7 flagella dei. Nō seue vbi
 qz pestilētie ad extirpāda peccā blasphemē
 me. vsuraz. vanitatū. partialitatū. inui
 sticie. sacrilegioz. adulterioz. sodomie.
 ambitōis et p̄stratiōis diuini cult̄ p̄
 cōsuetudinē. Sed aduertāt populi ea q̄
 dicit̄ sunt. 7 timeāt ne pseuerāres in ma
 licia sua irritent p̄em omnū deū. Qui ē
 b̄ndictus 7 laudabil̄ in secula Amen

Sabbato p̄me hebdomade de gūita
 te peccat. Et quō vnū peccāt est altero ḡ
 uuis rōe p̄sonē 7 obiecti vt nocementi

Sermo septimus

Rat enī ven
 ius cōtrarī eis. Scribunt̄ hec

verba Marci. vj. c. 2 in euāgelio bodier
 no. Sicut vehementia venti impēhebā
 tur discipuli dñi iesu christi. ne p̄spera
 nauigatiōe ad portū turū possent atin
 gere. Ira morales miseri peccōrum tur
 bine retardant̄ ne valeāt ad regnū. p̄pera
 re celoz. Et licz pleriqz p̄ter ea que dī
 ca sunt in p̄cedentib̄ is acceptanz mor
 talia peccā dānosa fore. verūm in b̄ erro
 re deuenire solent. vt omnia peccā stoico
 rum morte paria esse cōfirmēt. sic 7 futu
 ras inferni penas equales peccātib̄ oī
 bus p̄paratas. Contra quos est auctorit̄
 tas dñi 7 saluatoris nr̄i q̄ Job. xij. ca. di
 xit pilato. Qui me tradidit tibi maī pec
 catū habet. In quo v̄bo vnū supponitur
 scz qz pilat̄ peccauit. Et aliud a x̄po ex
 primit. q. ille qui tradidit maī pecca
 tū habuit. Nā cōparatiūm s̄ p̄suppōit
 positiū. Peccatū ergo alioz p̄tra chri
 stū grauī fuit peccato pilati. Nā iudas
 peccauit ex cupiditate. Principes sacer
 dotum ex inuidia. Pilatus vero ex b̄tia
 no timore. quod fuit minus peccatū il
 loz. Hieronym̄ etiam. xxij. q. j. ca.
 Non afferat̄. ait. Quis dubitat̄ sce
 leratus esse cōmissum quod grauī est pu
 nitum. Et. xxij. q. ij. ca. Si quod veri
 dicit̄. homicidiū est grauius q̄ adulteri
 um. Et. xvij. q. iij. ca. Sicut dicitur qz
 sacrilegiū est grauius q̄ fornicatio. Et
 xxij. q. vij. ca. Adulteriū malū ponitur
 grauitas peccatoz eius dē generis luxu
 ric. Quēadmodū ergo vna infirmitas ē
 grauior altera. sic 7 vnū peccatū altero.
 Comparatur nāqz peccatū infirmitati. vñ
 in psal. Miserere mei dñe qm̄ infirm̄
 sum. Seneca etiā 7 Lull̄ vicia appet
 lant egritudines. Idē res vt oīs falsi
 tas peul ab̄ficiat̄ a cordib̄ hominū in p̄
 senti sermone de peccatoz grauitate di
 cemus. Et q̄uis diuersis respectib̄ v
 num peccatū alio sit grauius. Nos ta
 men tres eligemus ex multis.

Primo dicitur p[er]one.

Secundus obiecti.

Tertius nocumēti.

Quod grauius peccat eodē genere peccati do
eti q̄ indocti. et superiores q̄ inferiores. et
illi etiam qui peccant cū magis improba
voluntate.

Capitulū primū.

Primo respectu quō vnū peccat
vnā em̄ p[er]sona pōt grauius peccare
q̄ alia etiā i eodē genere mali triplici rōe.

Primo rōne claritatis.

Secundo rōne dignitatis.

Tertio rōne voluntatis.

Primo vna p[er]sona peccat grauius q̄ al
tera rōne claritatis. Grauius nāq̄ peccat
doct̄ q̄ plura cognoscit ad salutē spectā
tia q̄ indoct̄. et l[ib]at̄ q̄ idiotā. qm̄ vt idē
tho. i. q. lxxij. p[ro]pter maiore[m] facilitate[m]
quā bz in resistēdo pōt facilius peccat̄ de
nare. Jō saluator n[ost]r Luce. xij. c. ait. Ser
u[us] scies volūtate d[omi]ni sui et n[on] facies vapu
labit plagis multis. Ubi L[ib]at̄ ait. Non
silit̄ in oib[us] oia iudicant̄. Sed maior
cognitio fit maior[is] pene materia. hec il
le. Notet̄ s[er]ba L[ib]at̄. v[er]i doct̄i et p[ro]cipue i
sacris l[ib]ris exercitati. Secundo vna p[er]sona
peccat grauius q̄ alia rōe dignitatis. et h[om]i
n[is] sunt d[omi]ni/p[re]lati/religiosi. et sacerdotes.
Dic Hiero. sup̄ Ezech. in q̄t[er]t[is] d[omi]n[is] di
gnitas sacerdotū. sed gradus ruina si pec
cāt. letamur ad ascensū. sed timeam[us] ad
lap[su]m. Nō est tāti gaudij excelsa tenuis
se q̄t[er]t[is] meror[is] d[omi]n[is] s[ub]limiorib[us] eorū. nec
em̄ p[er] solis delictis n[ost]ris reddere debem[us]
rōne. sed p[er] oim̄ q̄z aburimur donis et ne
qua q̄ sum[us] de eor[um] salute solliciti. Et idē
ad heliodor[um] de vita nepotiani. In reom
nū oculi dirigunt. Dom[us] tua et iuerfa
tio tua q̄t[er]t[is] in speculo p[ro]stituta m[er]ita di
scipline. Quid feceris id sibi oēs faciēdū
putat̄. Laue ne cōmittas qd̄ aut qd̄ reptē
bendere volūt̄ digne lacerasse videatur
aut qd̄ imitari cogant̄ relinq[ue]re. Et e[st] d[omi]n[us]

reuerādo. c. Lū qd̄ d[omi]n[us] d[omi]n[us] q̄ epi[scopus] trās greden
res iuramentū grauius iudicādū sūt quāto
maiori p[er]minēt dignitate. Ubi glo. Pa
terq[ue] dignitas delinquentis aggrauat pec
catū. Sicut etiā p[ro]bat̄. xl. dist. c. Nō p[ro]p[ri]a
nus. Et l. dist. c. Quia tua. Et xij. di. c.
Nlli. Et xj. q. iij. cap. Precipue. Et xxx
ij. q. v. c. Qui viderit. Et de hereticis. ca.
Excoicam[us]. Et de homicidio. ca. Si cui
dignū. Q̄t[er]t[is] est exercitū p[er]sona maioz
in q̄ nō solū illoz ingratitudo rep[ro]bēdit
verū etiā malū exemplū q̄ ceteri inferio
res corripunt cōdenat̄. In q̄t[er]t[is] Arist.
j. ethicor[um]. Multi qd̄ oino bestiales vi
dent cōp[er]eudū vitā eligeres. Adipis aut̄
aut̄ rōne q̄ multi ex his q̄ sūt in p[ar]te cō
stituti panunt̄ sicut sardanapallo. Dic
sardanapallo vt Justin[us] referit lib. j. fuit
vltim[us] rex assirior[um] oim̄ multire corrupcio
mollitie corp[or]is et lascivia oculor[um] oēs se
minas antecellit. Dicit̄ q̄ Arist. q̄ mlti
potētes ip[s]m sequūt̄ q̄z exēplo s[er]uati vi
tiosi sūt. Dimissis aut̄ antiq̄z exēplis.
Videm[us] p[ro]p[ri]etia q̄ q̄les sūt superiores
tales vt in plumb[is] solēt eē inferiores. et
p[ro]p[ri]e q̄ eis familiaritate iungunt̄. Sz
de ip[s]is p[ro]p[ri]a nō licet loq̄ q̄t[er]t[is] pecca
ra ip[s]a p[ro]p[ri]a vt vocant̄. Jux̄ illud Sen[eca]. i
tragedijs. P[ro]p[ri]e p[er]u ac felix scel[us] v[er]o
cat. Tertio vna p[er]sona peccat grauius
q̄ alia rōne voluntatis. Nā voluntas cōpa
tur ad actū peccati sic arbor ad fructū vt
d[omi]n[us] in glo. sup̄ illo s[er]bo Mart. vij. c. Nō
pōt arbor bōa fruct[us] malos facere Jō qm̄
to voluntas fuerit ardentior ad peccandū
tāto hō grauius peccat. Et sic grauius pec
cat q̄ sine vlla aut pua rētatōe peccat q̄
ille q̄ ip[s]o t[em]p[or]e et diuersis rētatōib[us] sup[er]
tur. In sup̄ qm̄ act[us] voluntatis ē magis ior
dinar[is] tāto grauius est peccatū. Magis caūte
act[us] voluntatis inordinat[us] cū peccat[us] ope p[er]
petrat̄ q̄ solū mēns p[ro]sensu. Notandū
t[ame]n hoc loco s[er]m[on]e Bonau[er]i. et tho. in. ij. dis
t[ic]t[us] l[ib]ij. Q̄ cū voluntas et op[er]e peccat[us] s[er]p[er]a

reputa fm aliud & aliud tps sūt diuersa
 perā qz diuerse auerfioes & ouerfioes vt
 si qd hñs volūtatē deliberatā ad fornicā
 dū & hñs diuertit p rē ad alia dimittit
 exēq illā volūtatē. Inde ad horā oportu
 nitate se ingerere fornicat ope sic sūt di
 uersa perā. Sed si volūtas & op^s sūt cō
 iuncta vt cā & effect^s sic sūt vnū peccm for
 maliter sed plura materialit^r. qd est vna
 rō deordinādi licet sin r plura deordinata
 Graui^r n̄ est peccm volūtatē & actu exte
 riore cōmissū q̄ sola volūtatē. Nam ipe
 act^s exterior cōiter adauget volūtatē in
 malis opib^s sicut & in bōis.

¶ De culpa rāto ē gūior q̄to psona cō
 tra quā peccatur ē dignior. Et sic peccat
 in deū i primū & i seipm. **Cap^s scōm.**

¶ Cū dicitur respect^s q̄ vnū peccm
 dicitur altero ē obiecti Et sic q̄
 to pso na q̄ in peccō offendit est
 dignior rāto culpa grauior. Sic pz est d
 hñs ex cōcōcōis. c. lū illorū in textu et
 in glo Et instituta de iniurijs. s. Ator
 ff. de remilitari. l. De delictū. s. Qui ma
 nus. Et xij. q. ij. c. Bliā. Et xxij. q. ij. cap.
 Nouer. Et xxvij. q. i. ca. Nupriarum.
 Doc aut mō pōt bō peccare tripliciter.

¶ Primo in deum.

¶ Secundo in proximum.

¶ Tertio in seipsum.

¶ De autē distinctio peccā ponit ab Ili
 doro in li. de sumo bono. & a magro in. ij.
 dist. rliij. Et notādū fm tho. i. scōe qz ista
 diuisio sumit fm id in qd directe pecca
 tur & pncipalit^r nō psequenter. s. bbigra. Lū
 qd facit homicidiū & furtum & siliā. Iste
 pncipaliter peccat in primū eū ledendo
 Et psequenti peccat in deū. qz mādata ei^s
 trāsgredit^r. & in seipm qz p peccm ledit a
 nimā suā. Sicut q̄ peccat in seipm vt i gu
 la luxuria & hñs directe & pncipaliter
 peccat in se. Et psequenti in deū ptra ei^s
 mādata faciēdo. Et sic q̄ peccat in deum
 ex psequenti peccat in seipm pūado se lue

gē & hñtib^s & in primū aliqñ p malum
 exemplū vel alio mō. **¶** Primo igit^r bo
 mo peccat in deū cū de deo male sentit. vt
 heretic^s. vel q̄ dei sunt vsurpare psumit
 vtendo indigne sacramētis. vt qñ di no
 mē piurādo vel blasphemādo cōtēnit. et
 bec peccata q̄ sūt directe ptra deū sūt ce
 teris grauiora q̄bus hodie plen^s ē mun
 dus. Et qz inueterata sūt & publica et in
 maxima multitudinē nō estimant^r. Pro
 q̄bus dicitur in c. Clericis extra de hereticis
 Longe graui^r ē eterna q̄spalē ledere ma
 iestātē. **¶** Secūdo peccat qd in seipm cui^s
 sibi soli nocet & nō alteri. vt in peccō gula
 vel molliciei vel accidie vel inanis glie
 & hñs. Et licet nō sit ita graue sicut pec
 care imediate ptra deū. **¶** Tanc graui^r est
 q̄ peccare ptra primū. Sicut graui^r pec
 cat q̄ occidit seipm q̄ q̄ occidit aliū. Nā
 vt scribitur ceteri. xij. c. Qui sibi necq̄ cui
 bon^s erit. **¶** Tertio peccat qd in primū
 Et sic aliqñ qd peccat ptra psonā cōmū
 cā. s. pnces filios / viros / fies
 dū vel illis iniuriat vel nō subueit eo
 rū indigentis. & h̄ graue ē peccm. Nā vt
 ait Aug. li. i. de doctrina xpiana Lū omī
 bus sbuenire nō possis his potissime cō
 sulendū ē q̄ tibi quadā sorte iungunt. Ali
 qñ qd peccat ptra illos a q̄bus beneficia
 recepit. Aliqñ ptra psonas hñes. Et vt
 habet extra de testib^s & attestatiōib^s i gl.
 in. c. Licet. Personē hñes nō appellant
 illi q̄ sūt in dignitate pstituti. qz aliud ē
 dignitas q̄ grauitas. iij. q. iij. c. Itē in
 criminali. s. ficulo. In scda lege. Sed gra
 ues dicunt^r hi q̄ nō sūt leues sed bone fa
 me & opionis & antiq̄raū. Aliqñ qd pec
 cat cōtra psonas dignas. clericos / sacer
 dotes & religiosos ac platos cū falsis ac
 tēmerarijs iudicijs ac detractionib^s vene
 nosis. Aliqñ qd peccat ptra prios mi
 serabiles afflictos affligēdo. qd p̄hibet
 extra de clerico egrotātē. c. Et pre. vbi dicit
 afflictio nō est addēda afflictio. Jo. p̄ba

in ps ait Tibi derelictus est paup & orpha
no tu eris adiutor.

¶ Quid vnu peccatū ē altero graui⁹ rōne no
cumentū. & quāter nocumentū se pōt hēre ad
peccatū tripliciter. **¶** Cap. tertiu.

¶ Eritus respectus q̄ vnu peccatū
est grauius altero dī nocumentū
quā. s. ex vno peccō sequit̄ mai⁹ no
cumentū q̄ ex alio. Sed s̄m̄ tho. i. scde
q. lxxij. vbi. s. Noc. m̄tū tripliciter se po
rest habere ad peccatū. Qñq̄ em̄ nocum̄
tū illud ē p̄uisū & intentū. Sic cū aliq̄s a/
liq̄d opat̄ aīo nocendi aliq̄. vt homicida
vel fur. Et tūc directe q̄ritas volūtat̄is
adauger̄ q̄ritatē peccō. Qñq̄ s̄o nocumē
tū est p̄uisū sed nō intentū. Sic cū aliq̄s
trāsies p̄ agrū vt cauti⁹ & breui⁹ vadat ad
fornicadū infer̄ nocumentū his q̄ sunt se
minara in agro sciens licet nō aīo nocen
di. Et sic etiā q̄ritas nocum̄ti aggrauat
peccatū sed indirecte in q̄ritū. s. ex volūtatē
multū inclinara ad peccadū pcedit q̄ ali
q̄s nō p̄mittit facere dānū sui v̄l aliq̄
q̄d simplr nō velle. Qñq̄ aut̄ nocumē
tū nō est intentū nec est p̄uisū. Et tūc si p̄
accidēs se hēat ad peccatū nō aggrauat pec
catū directe sed p̄pter negligentā. Ide
rā dī nocumēta q̄ cōseq̄ possent imputari
tur hōi ad penā mala q̄ veniūt p̄ter eius
intentionē si d̄ abat opam rei illiēte. vñd
si q̄s solaciaret̄ aliq̄ ludo p̄culoso ex q̄
sequit̄ mors vel murtlatio q̄uis illd̄ ma
lū nō sit intentū. In q̄ voluit illū luduz
vñ nocumentum secutū ē. ei īputat̄. & q̄
ad peccatū & q̄ ad irregularitatē. & q̄ ad pe
nā iudicialē. Sicut si cec⁹ sagittā vel lapi
dē iacere. ei īputaret̄ q̄ dar opam rei illi
cite. vñ & lamech qñ sagitta occidit cayn
existimās cū ferā siluestre nō hōies q̄ ce
cus erat. Sed a puero que fecit ducebat
vt fera iudicat⁹ fuit nō excusat⁹ a peccō. si
hō nocumēti p̄ se sequit̄ ex actu peccō licet
nō sit intentū nec p̄uisū directe peccatū ag
grauat. Quia q̄cūq̄ p̄ se sequit̄ ad peccatū

p̄tinēt q̄dāmo ad ipam spēm peccō. puta
si aliq̄s publice fornicet sequit̄ scādalu
plurimoz qd̄ q̄uis ip̄e nō irēdat nec for
te p̄uideat directe p̄ h̄ aggrauat peccatū
¶ Notandū q̄ q̄uis nocum̄tū aggrauat
peccatū nō tñ sequit̄ q̄ ex solo nocumēto pec
catū aggrauet. Quinimo peccatū p̄ se est q̄
uis p̄t inordinatōē. vñ ipm̄ nocumē
tū aggrauat peccatū in q̄ritū facit actu eē ma
gis inordinatū. Quare nō sequit̄ q̄ si no
cumentū maxie hēat locū in peccō q̄ sūt cō
tra primū q̄ritā peccō sūt grauissimā. q̄
multo maior inordinatio inuenit̄ in peccō
q̄ sūt contra dēū & in q̄busdā coz̄ q̄ sūt contra
seipm̄. Et tñ pōt dici q̄ si t̄deo nll⁹ possit
sic nocere q̄ritū a d̄ ex substantiā p̄t tñ no
cumentū accidit̄ in his q̄ dē sūt. sic ex ip̄a
do fidē violādo sacra q̄ sūt peccō grauissima
Sibi etiā aliq̄s q̄rit̄ sciet̄ & violenter
infer̄ nocumentū. Sic patet de his q̄ se
in erimūt licet finalit̄ h̄ referat̄ ad aliq̄d
apparēs bonū. puta ad h̄ vt liberent̄ ab
aliq̄ āgustia. Sūt igit̄ peccō disparia et
vnu altero graui⁹. Nihilomin⁹ dē peccō
morale p̄culosū est dānosū ac formida
bile. id̄ curā dū vt & mor̄ alia maiora atq̄
minora vitent̄. siue sint peccō op̄is siue o
ris siue etiā cogitatiois q̄ peccat̄ in irin
secus & in mēte. Qui em̄ peccare desinit &
h̄n̄ opari studet̄ is ī p̄nt̄ diuinā obinet̄
gram & tandē gl̄iam sempiternā. In qua
vuit & regē dē p̄ infimā sc̄a secl̄oz. Am̄

¶ Dñica p̄ma in xl. De supbia dñoz &
potentū. **¶** Sermo octauus.

Stendit ei
oia regna mōdi & gl̄iam co
rū & dixit ei. hec oia tibi da
bo si ca dēs adoraueris me
Scribunt̄ hec vba. Ad. b. iij. c. & in ho
dierno euāgelio. Principes t̄re & spales
dñi vt de xp̄ianis loquar̄ in magna p̄e i
tantā supbia sūt elati v̄. q̄ si diabolu imi
tates terrenā p̄t̄c̄ t̄o relicto. sibi vmb⁹

sp. r. s. affribat. Duo fit vt vitia sua incorrigibilia ee velie a sui familiares r demerita nedu vitupare auder. Quimo adulates laudare cogut. Die Gen. i. tra gedia die. Pro speru ac felix scel. s. illo nu portu r pncipatu r vocat. Sontu parer boni oppmt leges timor. Idcirco cu de peccis in pncipali ra dicendu occur rar. statui bodierna die de supbia dñoru r potentu dicere. Et vt vobis vtar Die romani in epla ad palmachiu r oceanuz Adulari no possu ne r ficez decipia r me fmo pcutiar salomonis q ait. U rba ad ulatorz molli su r hec ferunt interiora vtr. nec de secretis r intimis sed de il loz patribz r maifestis defectibz cu ca qua possum honestate atqz modestia lo quimur distigimz aut p siderada ac pde/ nanda eoz supbia r triplici respectu.

- Primo respectu dei.
- Secdo respectu ecclesie.
- Tertio respectu p rimi.

Qualiter supbi dñi pñent deū nō re putādo ism supioz r trasgredēdo diuina pcepta ac dei iudicia vilipendendo.

Capitulū primū.

Primo p siderāda ē atqz p dem nanda supbia dñoz r potētuz respectu dei. Contemnit quip pe deū r hoc triplici rōne.

- Primo rōne extimationis.
- Secdo rōne trasgressionis.
- Tertio rōne vilipēdiōis.

Primo rōne extimationis. Nā in tāā elationē animz eoz iurgir vt scipos deos reputēt. r qdqd hnt nō a deo hre se credāt siles nabuchodonosor regi babilōis. Il le qppe in statua adorari volebat vt scri bit Dan. iij. c. Et cū sidrach misach r ab denago iudei tūmētēs deū scelusqz harrē tes h agere nollēt cū accusari adducti fu issēt corā nabuchodonosor dixit eis rex ille supbz post multa vba. Quis ē deus q vos eripiat de manu mea Sic r domici

anus impator adhac prupit vesantiam vt in smordijs lraz sedu r dñm iusserit appellari vt recitat paul⁹ bozosi⁹. Inej picbat em su e li e de r r his m domitia nus ita mādāt ita iuber. Nō sic faciebat cyrus rex plaz q vt scribit pmi besdre. j. c. dicebat cū hūilitate. Dia regē retradi dit mbi dñs dōs celi. E bifo em dō rege regū r magno sup oēs dōs ē ois potētia dñandi ois pncipat⁹ oē pncipū ac finit cuiuscunqz imperij vel regni. Qd r bas as contant⁹ r se. etijs firmissimus Die Dico sup Danielē ait. Non miremur si qñ cernim⁹ reges regibz r regnis rēna succedere que dei r gubernant r mutant r finiunt a burio causazqz singuloz no uit ille qui conditor oim est. r sepe ma los reges parit suscitari vt mali malos puniat. Et Aug. li. v. de ciui. dei. ca. xxi. Qui de diu persis segetes sine cultu de se gerit quiqz alia dona fraz sine cultu tot deoz quos isti r b⁹ singulis singulos vt etiā rebus singulis plures pposuerunt ipse etiā regnū dedit hoibz Qui mario ip se r gatio cesari. Qui vespasian⁹ vel pri vel filio suauissimis impatoribus. ipse et crudelissimo demiriano. Et ne p singloz ire ne cesse sit qui pstatino xpiano ipse r apostate iuliano. Et paul⁹ ad romanos xij. c. Nō est potestas nisi a deo. que ver ba ponunt. xxiij. q. j. c. Quid culparur. Propterea dicit⁹ fuit nabuchodonosor vt haberur Dan. iij. c. Sciant homines quia dominat altissim⁹ in regno hoium. scz puidētia sna r cūctūqz voluerit da/ bi r illud r humillimū id est vilissimū con stituet sup illud. cum scilicet sibi pla eue/ rit. debent itaqz reges seculi firmiter tene re q omis pncipatus a deo disponit cui nulla est difficultas dum sibi placet et mutare r omnino debere. Sunt tamen quidā obijcientēs nobis q non omis po tentia dominandi sit a deo. Primo ex te/ xtu scripture dicit em Dico. vij. c. Ipsi

regnauerūt ⁊ nō ex me principes exierūt
⁊ nō cognouit. ¶ Secōdō nihil iniūstū est a
deo. sed multi dominant iniūste alijs. er/
go nō omne dominū est a deo. ¶ Tercio
nihil inordinatū est a deo. sed cū stult⁹ p/
ficiat sapienti ⁊ mal⁹ bonis h̄ est inordia
tū. q̄ nō videt esse a deo. ¶ Quarto nō est
auferendū alicui illud qd̄ est datū a deo.
ergo si ois superioritas a deo est nulli est
auferenda. igit̄ null⁹ supior q̄ntumcun/
q̄ mal⁹ erit puniendus. ¶ Rñder Bona/
uen. in sc̄do di. vlti. q̄ in potentia dñan
di duo cōsiderant. s. virtus p̄sidentis. et
hec a deo est. ⁊ modus. Et tūc q̄daz alijs
p̄sunt ex iusticia. Quidā ex astutia. q̄daz
ex violentia. Primo mō potentia domi/
nādi est a deo respectu p̄sidentis ⁊ respe/
ctu subiacētis. Secōdo ⁊ tercio mō tal po/
restas habet cōparari ad voluntatē p̄si/
dentis ⁊ ad meritū subiacētis. In cōpa/
ratōe ad meritū subiacētis talis p̄siden/
tia iusta est. quia aut est ad bonoz p̄bati/
onē aut ad maloz puniōem. Si autem
comparet ad voluntatē p̄sidentis iniū/
sta est. Et p̄mo modo dicit esse a deo fa/
ciente ⁊ ordinante. Iuxta illud Job. xx/
iij. c. Regnare facit hypocritā. p̄p̄ p̄cc/
ata populi. Et Dñe. xij. c. dicit Dabo
eis regē in furore meo. Secōdo mō. s. i. re/
spectu ad voluntatē p̄sidentis est a deo p̄
missiue. nō approbatiue. Et sic excellen/
tia p̄sidentis est a deo. mō d⁹ hō nō nisi per/
missiue. Quare soluta sunt tria illa i op/
positū inducta. ¶ Ad q̄rtū hō quādo di/
cebat q̄ si potentia dñandi esset a deo nul/
li esset auferēda. Rñderi p̄t q̄ hoc seque/
ret̄ si deus talē potētā dedisset malis sum/
pliciter. Si autē ad ip̄us data sūt sicut de/
us vult dare. ita vult p̄ ministeriū hūa/
nū auferre. Nam d⁹ dat vitā latroni. et
tū iudex iuste auferit illā ab eo. ¶ S̄ nū
quid tenent subditi obedire tyrānis iniū/
ste dominantib⁹. ⁊ soluere eis tributa et
gabellas. Dicit̄ doctores q̄ licz nō tene

ant. bonū tamē est obedire in his q̄ non
sunt cōtra deū ad vitandū scandalū pro/
priū et alioz. Unde. xj. q. iij. c. Julianus
dicit Julianus q̄uis esset apostata. habe/
bat tū sub se milites xp̄ianos. q̄bus cum
dicebat. p̄ducite aciē p̄ defensionē reipub/
lice obediebāt ei. Cū autē diceret. p̄ducite
arma in christianos cognoscebat impa/
torē celi. Habeb⁹ hō iustū dominū qn
tūcunq̄ malis tenent subditi obedire in/
licitis ⁊ honestis. ⁊ collectas ⁊ gabellas
legitimas soluere. Ideo Pet⁹ p̄ma sua
canonica ait. Seruus subditi estote in omni
timore dñis. nō s̄m bonis ⁊ modestis. s̄
etiā discolis. Et Paul⁹ ad Ro. xij. c.
Qui p̄sunt resistit dei ordinatōni resistit.
⁊ ip̄e sibi dānatōem acquirit. Ad idē fa/
ciūt auctoritates. xj. q. iij. c. Si bonus.
Imperatores. c. Qui resistit. ¶ Secōdo con/
tinnū deū principes ⁊ potētes rōe trās/
gressiōis. p̄pter supbiā enī nō putant se
legi dei fore subiectos. Quare ad vicia
cū q̄dā licentia et libere se p̄cipit. p̄e/
cipue ad lasciuā ⁊ carnalitates. Et ni/
hilomin⁹ si sic viciose viuēdo nō se cor/
reperint damnabunt cū alijs inimic⁹ dei
in ignē eternū. Propterea tales aures de/
bent attentas exhibere Aug. dicenti lib.
v. de ciuitate dei. ca. xxiij. Neq̄ enī nos
christianos quosdā imperatores ideo feli/
ces dicimus q̄ vel diutius imperarunt
vel impantes filios morte placida reli/
querūt. vel hostes reipublice domuerūt.
vel inimicos ciues aduersus se insurge/
tes ⁊ cauere ⁊ opprimere potuerūt. Nec
⁊ alia vite huius erumnose vel munera
vel solacia quidā etiā cultores demonū
accipere meruerūt qui non pertinent ad re/
gnū dei quo pertinent isti. Et hoc ip̄e
misericordia factū est ne ab illo ista qui
in cum crederent velut summa bona de/
siderarent. Sed felices eos dicim⁹ qui
iuste imperant. si inter linguas subli/
miter honorantium vt obsequia nimis

hūiliter salutiū non extollunt. ⁊ se ho-
mies cē mem. nerit. Si suā prāte ad dei
cultū marie dilarādū maiestati ei⁹ famu-
lam faciūt. Si deū timēt. diligūt. colunt.
Si plus amāt illud regnū vbi nō timēt
brē p̄sentes. Si tard⁹ vindicār facile ig-
noscūt. Si eandē vindicā p̄ necessitate
regende tuendeq; reipublice nō pro satu-
rādīs odijs inimicitiaz exercēt. Si can-
dē veniā nō ad ipunitatē iniquitatū s; ad
spem correctiōis indulgēt. Si luxuria ē
tāto eis castigatioz q̄so possz cē liberioz.
Si malūt cupiditatib⁹ p̄uis q̄ q̄bustib⁹
gētib⁹ impare. Et si hec oīa faciūt nō p̄-
ter ardoz inanis glie s; p̄ter caritatē fe-
licitatē eterne. Si p̄ suis peccis hūilitatē
misericordijs rōionis sacrificiū do suo
ho imolare nō negligūt. Tales xp̄ianos
impatores dicim⁹ cē felices. interim spe
postea re ipa futuros cuz id qd̄ expecta-
mus aduenerit. hec aug. q̄ supbi dñi irri-
dēt ⁊ p̄cēnt. ¶ Tertio p̄cēnt dñi p̄nci-
pes ⁊ potētes rōne vilipēsonis. vilipē-
dūt q̄ppe iudicia dei ⁊ cōminatōes diui-
nas nō solū nō formidāt s; spernūt cor-
de. ore ⁊ ope. Lorde in seipis p̄fidentes
ore ⁊ deo p̄meliose loquētes. ⁊ ope ma-
lis mala peiora iūgētes. Propterea de⁹
vt iscob⁹ inq̄t. iij. c. Supbis resistit. Et
de h̄ Sc̄n. in tragedijs ait. Sequit sup-
bos victoz a tergo de⁹. qz supbia deo ad-
uersat ⁊ diuine maiestati se opponit. Jō-
hāc de⁹ p̄ ceteris peccis h̄z exosam. vñ scri-
ptū ē Eccl̄. x. c. Dibilis ē corā deo ⁊ hoī-
bus supbia. Et amos. vij. c. de. Dñs exci-
tū d̄rectoz ego supbiā. Et isaie. ij. ca.
Dies dñi exercitiū sup oēm supbū ⁊ ex-
celsū. ⁊ sup oēm arrogantē ⁊ hūiliabit.
Et isa. xij. c. Redescere faciā supbiam
infidelitū ⁊ arrogantis forniū hūiliabo. ⁊
xij. c. Dñs exercitiū cogitauit h̄ vt de-
traheret supbiā oīs glie ⁊ ad ignominia
deduceret vniuersos inclitos terre. Et
xvij. c. De corone supbie. Et eo. c. Pe-

dibus sculcabit corona supbie. Et Eze-
chiel. vij. c. Quiescere faciā supbiā potē-
tū. Et Hier. l. c. Ecce ego ad te supbe de-
dñs ds exercitiū. qz venit dies tu⁹ rēp⁹
visitatiois tue ⁊ cader supb⁹ ⁊ corruet ce-
nō ē q̄ suscitāt eū. Nec h̄o oīa iplera sci-
mus in his q̄ ceruicē elenarūt supbiētes
aduersus deū. q̄ q̄b⁹ dixit gl̄iosa vgo Lu-
ce. ij. c. Deposuit potētes de sede ⁊ exal-
tauit hūiles. Et itez. fecit potētā i bra-
chio suo disp̄sit supbos mēte cordis sui.
Et eccl̄. x. c. sapiēs inq̄t. Sedes ducū su-
p̄boz destruxit de⁹ ⁊ sedere fecit mites p̄-
eis. Radices gēnū supbar arefecit de⁹ ⁊
plārauit hūiles. Sūt de h̄ exempla posi-
ta in fmōe de oipotēntia dei in q̄dragesi-
mali de p̄niā. qz nō est potēntia nō forti-
tudo nō p̄silū contra deum cui nō ineri-
to subijcienda est omnis creatura
¶ Q̄ p̄ncipes ⁊ dñi supbi p̄cēnt ecclē-
siā p̄uipēdēt illi⁹ prāte q̄ ē sup oēs prāte
sp̄ale ⁊ irromittētes se de sp̄ialib⁹ officijs
⁊ b̄nificijs atq; celsurā ecclēie p̄nibilo du-
cētes.
¶ Capitulū secundū.
¶ Eādo p̄siderāda est atq; p̄de-
nāda supbia dñoz ⁊ potēntium
respectu ecclēie. Sicut em̄ supbi
p̄ncipes p̄cēnt deū ita ⁊ ecclēsiā suā san-
ctā ⁊ p̄cipue q̄rū ad tria.
¶ Primo q̄rū ad ecclēsiā prātem.
¶ Secūdo q̄rū ad ecclēsiā sp̄ualitatē.
¶ Tertio q̄rū ad ecclēsiā penalitatē.
¶ Primo q̄rū ad prāte q̄ residet in sum-
mo pōntifice cui tāq; vicario iesu xp̄i oēs
cuiuscūq; ḡdus hūiliter ac fidelit̄ subijci
debēt ⁊ obedire. Sed h̄ loco tria adueni-
unt nobis dubia declarāda. Primum
vitz prās pape sit supior prāte imparoz.
¶ Sc̄m vitz prāti pape s̄bdant oēs re-
ges ⁊ p̄ncipes xp̄iani. Tertū vitz prās
pape se extēdat ad infideles. ¶ Pro de-
claratiōe p̄mi dubij sunt plura notanda
Primū notādū q̄ monarchia idest p̄nci-
pale dominū mūdi cepit ab assyr̄is sub-

Nino rege hincue de q̄ mentionē fac̄ au-
gust. li. xvij. de ci. de. c. xvij. Et de assyrijs
trāslatū est ad medos ⁊ p̄sas sub cyro et
dario. Et de medis ⁊ p̄sis trāslatū est ad
grecos s̄b alexādro magno. Et a grecis
trāslatū est ad romanos sub ocratiano
Et vscribit̄. xxvij. q. j. §. Et his p̄ruti/
bus romanū p̄meruerūt imperiū. s̄m enī
Aug. d̄ āchona in li. de piāre pape. Nō
ta fuerūt in romāis. p̄ q̄ amplitudines
dominiū de illis ⁊ cessit. Prīmū fuit ma-
gna reuerentia sacroz etiā si errarēt i cul-
tu falsoz deoz. vt diffuse ponit Valerius
in. j. li. Scdm̄ fuit elemētia aīoz vt enī
dicit Virgili⁹ ⁊ aug. li. i. d̄ ci. di. Amabāt
sibi in laudib⁹ dici p̄cere subiecti ⁊ rebel-
lare sup̄bos. Cū Aug. c. v. p̄fati s̄m li.
in q̄ d̄ pierare ⁊ clemētia marci marcelli
Egregi⁹ romāi noīs marci marcelli q̄ sy-
racusaz vrbē ornatisimā cepit referēt eā
pus si euisse ruiturā ⁊ an̄ ei⁹ sanguine sul-
as illi lacrimas effudisse gessit ⁊ curā pu-
dicitie etiā in hoste suā de. Nā p̄s q̄ op-
pidū victo in silis iuadi p̄stituit edicto-
ne q̄s cor̄p̄ liberū violaret. Tertū fuit
fides p̄missoz sic patz in marco regulo.
Quartū fuit iusticia discussione. vñ ac-
tuū. xv. c. fest⁹ m̄d̄r. Nō ē suendo ro-
māis dānare aliquē boiem p̄s q̄ ille q̄
ē accusat⁹ p̄ntes h̄eat accusatores locūq̄
defendēdi accipiat. Quintū fuit amor cō-
munis hōi cui p̄ponēbāt oē puatū cōmo-
dū. Scdm̄ notādū q̄ iperū fuit sp̄ i yr-
be vs. p̄ ad tpa cōstānti q̄ illud ad grecos
trāslatū bizānū q̄ nūc cōstāntinopol. A
grec⁹ hō trāslatū ē ad frācos p̄ hunc mo-
dū vscribit̄ in cronica martiniana. Nā
anno dñi. frāc⁹ rex lombar-
doz r̄pro pacis federe romāos in q̄era-
bat. Sed a zacharia papa r̄ph̄sus cū
vrote ⁊ filios romā venit. vbi monach⁹
face⁹. Huic aristulph⁹ fr̄ successit in re-
gno tributa postulas a romanis. Qua-
p̄p̄ter stephan⁹ sc̄os roman⁹ pontifex

aniaduertes q̄ cōstāntin⁹ q̄nt⁹ cōstāntinopo-
litan⁹ imparoz q̄ si cūcta pdiderat in pri-
bus meridianis ⁊ orientis opp̄ssus a sara-
cenis q̄re nō poterat iuuare romāos ve-
nit in frāciā ad pipinū frācoz regē q̄ cuz
papa venēs liberauit romanos ab inu-
r̄is lōbardoz. Et pacat⁹ oib⁹ in p̄mūy/
tuosi labor⁹ fact⁹ ē imparoz. Et reuersus
in frāciā impauit ānis tredecē cū pul a/
pud frācos tenuisset regnū triginta trib⁹
ānis. Nā sitoz imperiū ap̄d frācos an-
nis triginta q̄nq̄ ⁊ m̄clib⁹ nouē vsq̄ ad tē-
pora ludouici terrij. Deinde tpe otōis
p̄ncipis iperū trāslatū ē ad germāos eo
q̄ orto iuuit ecclesiā ⁊ romāos q̄s berli-
gari⁹ rex lōbardoz infestabat. Quare co-
ronat⁹ fuit imparoz cui successit filius otto
sc̄os. Et huic otto tertij filij ei⁹ q̄ impaue-
rūt p̄ hereditariā successionē. Deinde isti/
tuti fuerūt ab ecclesia electores de q̄b⁹ d̄ in
glo. in. c. Ad aplico. de snia ⁊ re iudicata
Hic fuit archieps magūnn⁹ / Coloniens⁹ /
Treuerēsis. Et q̄uo: laici Lomes reni
Dux saxonie / Marchio brādeburgens⁹
Et rex boemie oli dux. Et dicūt q̄dam q̄
rex boemie de necessitate vocād⁹ nō ē nisi
cū ali⁹ discordāt nec istud ius habuit ab
antiq̄. Sed hodie de facto tenet s̄m Ho-
stien. extra de electioe in. c. Venerabilem
Et q̄ nō h̄z locū h̄ tpe snia illa q̄ dic̄ q̄ ex-
ercit⁹ imparozē fac̄. xxiij. dist. c. Legum⁹
ff. de origine iur. l. ij. §. Postea. §. Deinde
⁊. §. Nouissime. L. de veteri iure enuele-
ando. l. j. §. Hoc etiā. Prop̄ dicta scri-
bit̄ in glo. in. c. Venerabile sup̄ vbo i ger-
manos. Regnū mōi trāslatū est ad theu-
thonicos. Nā ip̄i h̄nt regnū romāe cede-
sie de cō. di. v. c. In die. Et sic paret q̄m
perū nō ē apud grecos licet largo nomi-
ne appellet̄. q̄m extra ecclesiaz nō ē iperū
xxij. q. j. §. Sed illd̄. Quidā hō scire tu-
piūt q̄re fuerūt iustit̄ electores impato-
ris de alemāia. Ad qd̄ r̄idet Aug. de an-
chona. Q̄ triplex p̄t̄ cōrō. Prīma q̄ il

Principes qui liberauerunt ecclesiam de tyranni-
 de lobardoz fuerunt de alemania. Secunda ratio
 fuit deuotio alemanoz ad ecclesiam que ap-
 pareret in continua peregrinatione eorum ad ysa-
 riam lumen apostolorum petri et pauli. Tertia
 ratio fuit voluntas papae. Gregorius qui
 tunc fuit theutonice et ottonis Angli-
 neus. Tertium notandum quod imperator nunc
 dicitur romanorum non ratione derivationis quod
 de derivatione imperatorum non ratione confirmationis
 quod a romano pontifice habet confirmari non ratione
 coronationis quod rome habet coronari. Nam
 ut dicitur in clemencia Romani principes
 de iure iurando. Imperator coronatur triplici
 corona. Prima ferrea in aduersum quas
 accipit ab archiepiscopo Coloniensi et signifi-
 cat fortitudinem. Secunda argentea quam acci-
 pit ab archiepiscopo mediolanensi modo dicitur
 licet Henricus accepit illam mediolani in ec-
 clesia sancti abrosij. Et significat purita-
 tem iudicium et claritatem. Tertia est corda au-
 rea quam dat sibi papa in ecclesia sancti petri
 ad altare sancti Mauricii. Et significat
 superioritatem et excellentiam super omnes reges et
 principes et nationes. Ipse equidem imperator est
 super omnes ut patet in vij. q. j. c. In apibus. Et in
 q. j. s. Nec si quis. et ff. ad l. rhodia. l. De-
 peat. et l. de iudicibus. l. iudei. Et l. xij. di-
 c. Adrianus. Et dist. vij. c. Duo iure. Et
 xxij. q. viij. c. Louentor. Et quod omnibus col-
 ligitur quod imperator est princeps mundi et dominus et
 omnes nationes et potestates sunt sub eo et omnia sunt
 in potestate eius. Et sic ipse coronatur illa triplici
 corona. sic olim in tribus metallis dabatur tri-
 butum romanis ut dicitur in glo. prefata in clemencia
 Romani principes. Quartum notandum
 quod papa est super imperatorem. Nam iuxta canonem
 et rationabili existere potest papa per seipsum im-
 peratorem eligere aut propter eligentium ne-
 gligentiam vel discordiam aut propter electi
 bonitatem et concordantiam. Aut propter
 populi christiani et pacis providentiam
 Aut propter coherendum hereticorum paga-
 norum et schismaticorum audaciam et po-

tentiam. Et sicut ab apostolica sede insti-
 tuti sunt electores imperatorum. ita cum
 expediret paci et utilitati christianitatis pa-
 pa posset aliud facere. Nec hoc esset le-
 uitati ascribendum quoniam ut scribitur
 bester. xvj. c. Providendum est paci omni-
 um provinciarum. nec putare debetis si
 diversa iubemus ex animi nostri venire
 lenitate sed pro qualitate et necessitate re-
 porum ut reipublice possit utilitas pro-
 uenire. Que verba sunt regis Archaer-
 sis in epistola sua. Papa itaque potest im-
 peratorem etiam electum non confirmare.
 Nam imperator electus debet confirma-
 ri per papam ut patet in prefato ca. Ne-
 nerabilem superius allegato. Et confir-
 matus debet per papam inungi. Extra
 de sacra unctione. ca. Cum venisset. Et
 in unctus per papam debet coronari ut
 in prefato ca. Cenerabile. Potest insu-
 per papa imperatorem confirmare de-
 ponere. Unde stat exemplum de sententia
 et re iudicata li. vij. in ca. Ad apostolice
 de Innocentio quarto qui deposuit fre-
 dericum imperatorem romanorum et regem
 sicilie. Nam requisivit eum ut daret pa-
 cem ecclesie et mundo uniuerso et ipse in-
 duratus velut pharao noluit obedire.
 Quare cum fuisset periurus sacrilegus et
 de heresi suspectus et non soluisset cen-
 sum ecclesie pro regno sicilie papa de-
 posuit eum. ubi dicitur glo. Papa propter
 crimina deponit imperatorem. ut hic.
 Idem cum est inutilis. xv. q. vi. ca. Ali-
 us. fuerunt ergo crimina frederici gra-
 uissima quibus priuandus venit. Nam
 ut dicitur glo. in dicto ca. Ad apostolice.
 Periurium est crimen grauissimum in
 quolibet prelatum in prelato vel in prin-
 cipe cum eorum facta trahantur ab alijs
 in exemplum. ut notatur extra de voto et
 voti redemptione. cap. Magne. Et id
 grauius puniuntur. xi. q. ij. c. Precipue Tur-
 batio etiam pacis grauissimum peccatum est in

principio. qz ipse maxie tenet ad suanda pa
ce. rxiij. q. j. c. Noli. Et de treuga. r pace
grotu. Et qz tra pace ecclie sunt nudari
debet dignitate. r cingulo. rxiij. q. j. ca.
Qui tra pace. Negare etia censu. p re
gno sicilie que crime est. qz regnu sicilie
est speale pmoniu beati petri. rxiij. di.
c. Valde. rxi. q. j. c. Peruenit. Et. r. q. iij.
c. Relati. Quare papa iudicat impato
rem. r oes nulli. rxiij. di. c. Des. ix.
q. iij. c. Neo. qz papa edns mod. ix. q. iij.
c. Lucia p mundu. Jo ex de maiouitate. r
obediencia. c. Solite dignitas. r prās pa
pe assumulat soli. r impator. lune. Sz
tra dicta instat multiplicat. Primo qz
statu. ipator iposuit corona siluestro
pape. vt dr. rxi. dist. c. Estatin. Ad
h mndet qz fecit no sic dñum. r auere p
bes. sed sicut minister obseques. Luitus
signu fuit qz tenes equu. r rator. si
bi officiu exhibuit. Seco instat qz vt dic
Inno. rxiij. q. iij. c. Quatu. Qz impe
rator sit gladi. a deo dat. Ad qd mndet
qz veru est impator gladiu recipe a deo
qz a papa no recipit nisi vt vicari. dei
No em papa pot sup impator. vt est sin
gular. psona. sed vt est successor petri. r
vicarius xpi. Tertio instat. qz ex electio
ne impator. hz ius in iperio. r por admi
nistrare an pfirmatione pape. vt notat
Hostien. in pdico sepe allegato. ca. Te
nerabile. Et pfirmat. rxiij. dist. c. Legi
mus. Rndet qz ius qd hz impator. e. da
eligit ab illis qd ecclia instituit electores
Illi em eligunt impator. a papa hnt
ius eligendi. vt in clemntina. Romai p
cipis. r. s. in. c. Tenerabile. Quarto ista
tur. qz crist. soluit tributū sicut pz Na
thet. vij. c. Et. rxiij. q. viij. c. Tributū. r
ij. q. j. c. Si tributū. Rndet qz illud fec
no ex debito. sed ne scadalizaret. Quinto
instat qz xps dixit Johis xvj. Regnum
meū no est de h mudo. Rndet qz xps di
xit illa yba an passionē. Sed post resur

rectionē dixit discipulis. Data est mihi
ois prās in celo. r in terra. vñ. rcludim
firmiter qz prās pape est sup prāe ipa
tor. Scdm dubiu fuit vtz prāi pape
sbdant oes reges. r pncipes xpiani. Ad
qd ita dicit Aug. de ancbona. qz sic sum
mo sacerdoti leuitici gener. oes tu dei.
bedire tenebant cuius cūqz stat. fuissent.
Sic oes xpiani maiores. r miores pape
teneti locū xpi obedire tenent. vñ deut.
rxiij. scriptū ē. Qui supbiecit nolēs obe
dire sacerdoti ipio moriet. Narrat mgr
i historia scolastica. Qz cū alexader ma
gn. venisset in iudeā. cū posito exercitu
nādi eā. ex vifide quā habuit obuiās Jo
iade sumo sacerdoti ad eū venienti iduto
pōtificalib. de equo descendit dignissime
qz venerat. est. r adorauit dicēs pncipib.
secū cōmoratib. se nō ipm adorasse. sz deū
eū. pncipatū. r vicē gerebat in tris. Jo
ex de maiouitate. r obediencia. c. Si qd dr.
Qui nō obedierit pncipi morte moriat.
Glo. idest pape. de cō. di. j. c. Longa. Sic
ecouerfo impator. vocat pōtifex. dist. r. c.
De capitulis. Dñs etia iesus xps. Luc
r. c. ait. Qui vos spnit me spnit. Et Bre
go. lxxxj. dist. c. Si qd sūt. Pcmū pagani
tas. incurrit qd qd dū xpianū se asserit. se
di aplice obedire. rēnt. Qui aut dicūt
papā in toto obe terraz hre dominū. so
lū sup spūalia. nō aut sup tpalia. siles. sē
psiliaris reg. syrie. qd dixerūt vt habetur
iij. Reg. r. c. Dū monū sūt dū eoz. et
iō supauer. nos. Sed pugne nō. tra col
in cāpestr. r in vallib. in qb. dū eoz
dominū nō hnt. r obrinebim. cōtra eos.
Ad lram sic bodie mali psiliarū. adula
tione pestifera seducunt reges. r pncipes
terre dicētes. Dū monū. puta spūalium
bonoz sū. r sumi pōtifices. sed nō sūt dū
vallū. qz tpaliū bonoz nullū dominū
hnt. Jo in cāpestr. idest in potētia bo
noz tpaliū pugnem. tra eos. r obfedi
mus. Sed qd dicat eis diuina smia audis

mus. Quia dixerunt syri. **D**o monū ē de
 eoz. r. nō de vallū dabo oēm hāc multū
 tudinē in manu vīa r. scies. qz ego dñs.
 Et h̄ parer qz multi eccliam psequerēt eti
 am xpiani ex terminā: sūt. Sic fuerūt iu
 lian⁹ apostata. **N**auricius impator pfe
 quēs Gregoriū Theodoric⁹ rex italie q
 incarcerauit Jobānē papā. **F**redericus
 impator r. aliq̄ miserabilis suos dies fi
 nierūt. **A**ucras ḡ pape credit se ad q̄fai
 ḡ dños xpianos. Et iō de supplēda ne
 gligētia p̄larōū in. vj. c. **S**rādi. ponitur
 q̄lit papa dicit coadiutorē regi portugal
 lie q̄ erat negligēs in regniē regni r. oīa
 dissipabar. In sup a sentētia regū r. p̄m
 c̄pū oīm ad papā p̄t appellari p̄ illud
 q̄ scribit. ij. q. vj. **A**d romanā eccliaz ab
 oibus r. marie ab opp̄ssis est appellādū
 r. currendū q̄li ad marē yr ei⁹ vberib⁹
 n̄yriant / aucte defendant / opp̄ssionib⁹
 releuent. qz nō p̄t nec d̄s marē filiū obli
 uisci. **I**dē habet. xj. q. j. c. **Q**uicūqz. **N**ec
 obstat. ca. **S**i duob⁹. et de appel. vbi d̄r
 qz nō ē appellādū a iudice seculari ad pa
 pā nisi in terris ecclie. qz h̄ intelligit qz nō
 ē fiendū indifferētē r. in q̄buscūqz. sed in
 negocijs arduis r. necessitate vrgētē. **S**pe
 ctat em̄ ad papā corrigere oēs cū delin
 quūt fm̄ illud. **D**iere. j. c. **E**cce. constitui re
 super gentes r. regna vt euellas r. destru
 as. dissipēs r. dispdas. **S**celera rep̄ben
 dendo. r. edificēs r. plātes. **S**ic r. in vete
 ri testamēto p̄be q̄ erāt p̄tes sp̄uales in
 p̄p̄lo iudeorū aucte dñi rep̄bēdēbāt re
 ges delinquentes. **N**ō parz p̄mi regū. xv. c.
 vbi samuel regē saulē rep̄bēdit de inobe
 dientia. **E**t sc̄i. **R**eg. xij. c. **N**atan Da
 uid de adulterio. **E**t terrij. **R**eg. xvij. ca.
Delias achab regē israel de idolatria. et
 sc̄i. **P**alipomeno. **S**ūm⁹ sacerdos ozias
 regē iuda de p̄sup̄tione. **E**t. ij. q. i. c. **S**cel⁹
Nicolaus papa regē lothariū de adulte
 rio. **J**o ad p̄firmationē hui⁹ vitariis dicit
 glo. in. c. **N**ouit. **E**xtra de iudicij. **J**ura

relektis imperij r. terreni petro cōmissa
 sūra deo. **I**dē d̄. xij. c. **P**rimo. **J**pe em̄
 vtrūqz gladiuz h̄. vt dicit **L**ucas. **E**cce
 gladij duo hic. **D**emōstrauit autē h̄ deus
 aliq̄m in facto r. p̄cipue rpe. leōnis pape
Nā vt recitat paul⁹ in historia lōbarao
 r̄ r. siccard⁹. **A**nila rex hunoz occiso ger
 m̄ao suo dolo duastatac̄macedōia acha
 ia r. tracia gētib⁹ oibus aqlonari⁹ impe
 rauit. **E**t ambitiosus r. auid⁹ regni tēta
 uit italiā sb̄jcerē sibi. **E**t post m̄tra p̄ euz
 in ita bella cū exercitu copiosissimo aq̄i
 leia trib⁹ ams obsedit. **Q**ua victa r. in p̄
 dam data occisit qz ciuib⁹ r. oibus flāma
 r. ruina cōsumptis. mox vicinas vrbes dis
 soluit. **E**t deinde cepit vincētā veronā
 buillā r. mediolanū. **L**andē firmas ca
 stris in eo loco vbi mineri⁹ fluui⁹ in pa
 duz influit cogitabat ad vrbe proficisci.
Luc sanctissim⁹. **L**eo papa p̄sonalit̄ ag
 cessit ad eū. **Q**ui nō solū romē saluē. s̄
 tot⁹ italie reposauit. **A**rbile nāqz p̄ce
 pit vt dicit **R**uffinus in ānalib⁹ romāo
 r̄. **S**iccard⁹ in li. i. p̄m vt erga danubi
 um p̄missa pace discederet. **L**ui arbila
 statim assensit milib⁹ nisi qd̄ leo papa
 voluit loq̄ potuit. **P**ost cur⁹ discessū in
 retrogatus cur p̄ter cōsuetudinē romāo
 p̄fifici tantā obediētā exhibuisset. **R**ū
 dit arbila se vidisse virū astāre ei sub sa
 cerdotali habitu angustiore forma can
 cie venerandū sicut min̄ ante gladio ni
 si cūta q̄ ille postulabat faceret. **S**ic igi
 tur relicta italia in p̄anomā athyla re
 dij. vbi duera in vxore sorore valentini i
 perator⁹ facies luxuriosa cōiūta cū lon
 ge plus solito vna bibisset sepe domni
 ens erup̄tione sanguinis q̄ de narib⁹ efflu
 xit suffocatus est. **S**i autē q̄s interrogarē
 eū sit tāta p̄tās pape quare tam crebro o
 mittit punire dños publice delinquentes
Ad qd̄ dicitur qz hoc fac̄ vel qz facultā
 tem nō habet coherēdi. vel p̄pter picula
 r. scādala q̄ possent euenire. vel qz multi

rudini p̄cit. Est m̄ in eo potestas faciēdi.
¶ Tertiu dubiu fuit vtz p̄as pape extē
dar se ad infideles. Ad h̄ r̄ndet Aug. de
anchona seq̄ndo Jofes andree in nouel
la in. c. Qd sup̄ his. de voto. Et Innoce
tū 2. Hostien. q. sic. 2. q. oēs pagani sub
sūt pape. Rō est qz in aduētū xpi oīs ho
nor 2 oīs p̄ncipat⁹ 2 oēdominiū 2 iurisdī
ctio de iure 2 ex cā iusta 2 pillū q̄ sup̄maz
manū hz nec errare p̄t oī infideli s̄bra,
eta fuerit 2 ad fideles trāstata. Q̄ bec iu
sta cā fuerit p̄bat ecclī. 2. c. vbi dicit. Re
gnū a gēte in gēte trāfferet. p̄pter inu/
sticias 2 iurē p̄mcl. as 2 diuersos do
los. Q̄ aut̄ h̄ factū fuerit p̄bat ex de cō/
stitū. c. Trāstato sacerdotio necesse ē vt
leḡ trāstatio fiat. Trāstatiū q̄ppe fuit sa
cerdotiū in p̄sonā xpi q̄ fuit sacerdos et
rex. vt d̄. Luc. 1. c. Et regni ei⁹ nō erit fi
nis. Ipe aut̄ dixit Mat. xij. Auferet a
vobis regnū dei 2 dabit̄ gēti facienti fru
ctus eius. Hui⁹ aut̄ regni 2 sacerdotij p̄n
cipatū p̄pētū cōmisiit dī fili⁹ petro 2 suc
cessorib⁹ eius vt patet. Et d̄ homicidio. c.
Pro hūani. Et q̄ filij sūt legitī. c. p. ve
nerabilē. s̄. Rōnib⁹. Un̄ stant̄ asserim⁹
q̄ de iure infideles debēt subijci fidelibus
nō ecōuerso vt d̄. ex de iudeis. c. j. c. Nl
torū. c. Et si iudeos. s̄. Inhibem⁹. Si igi
tur papa p̄est m̄do vice xpi 2 xps hz ple
nā iurisdictionē sup̄ oām creaturā. sequi
tur q̄ null⁹ p̄t se s̄brabere ab obediētia
pape de iure. sic null⁹ se p̄t s̄brabere ab
obediētia dei. Et q̄uis infideles p̄ excōi
cationē v̄l absolutionē in p̄fessione solui
vel ligari nō possint. Un̄ p̄tate clauū li
gati sūt p̄ eccliam iudicari dānari. Et sic
si vellēt ad fidē reuerti p̄tate clauium ab
solui possent. S̄lt̄ q̄uis de ecclia dici
nō p̄t merito fidei 2 bone opatiōis. m̄ d̄
ecclia dici p̄t iudicaria p̄tate 2 occasio
nali vtilitate. Quare fm̄ Aug. de anebo
na papa p̄t punire pagāos 2 barbaras
natiōes cū agūt p̄tra legē naturālē in ma

nifestis. qz vnusq̄sq̄ p̄t puniri. p̄ trans
gressione leḡ quā recipit 2 p̄fitec. Sed
lex naturalis ē ita cordi inserta q̄ deponi
nō p̄t. vt si furarent vel cōmitterēt vi
tū sumonie 2 h̄mōi. Sed p̄ eo q̄ faciūt cō
tra legē diuinā. s̄. veterē vel noui testam̄
ti. Aut p̄tra legē positivā cū neutrā reci
piūt puniri nō p̄t. Si t̄n pagani sūt s̄
iceti aliq̄b⁹ regib⁹ 2 p̄ncipib⁹ xpianis dī/
gnū ē vt viuere debeāt legib⁹ q̄bus viuūt
aliq̄ subditi illoz. p̄ncipū ne videant̄ me/
liorē additiōis. p̄ter suā infidelitatem q̄
xpiani. Et cogi ad h̄ 2 puniri p̄t. Pura
q̄ cū statutū generale est in aliq̄ ciuitate
vbi tales habitāt q̄ q̄ portat arma inci
dar in penā de c̄ flo. enoz. poterit in tali
delicto puniri pagani s̄c 2 xpianus. Et
q̄uis pagani puniri nō possint pena spū
ali excōicationis 2 h̄mōi. p̄t t̄n puniri ab
ecclia pena pecuniaria 2 a p̄ncipib⁹ etiam
pena corporali. ¶ Scdo dei p̄ales multo
tiens p̄ sup̄biā p̄tenuit eccliam q̄nū ad
spūalitate dū. s̄. de spūalib⁹ p̄tmer se im/
pediūt. Nō em̄ licet laicū ipeditre se de ec
clesijs 2 eccliaisticis p̄sonis. Sic habet̄
extra de c̄sti. c. Ecclia sanete marie iter.
2 in glo. Et. xvj. di. c. Bene. Et extra de
rebus ecclie nō alienādis. c. Lum laicis.
¶ Hoc aut̄ sit. Primo cū ipi ingerūt se ad
cōferēda eccliaistica b̄nificia 2 eccliaistica
dignitates. Lōtra q̄s extra de iure patro
nar. in. c. Cura. Glo. in q̄. Laici p̄ferre
ecclias nō p̄t. Idē extra de p̄uilegijs. ca.
Lū 2 plantare. Et. xvj. q. vlt. ca. Si q̄s
deinceps. c. Si q̄s eps. c. Si q̄s clericus
In. c. v̄o. Et t̄ta. extra de filijs p̄sbiorum
nō ordinādis. d̄. q̄ sup̄ p̄dī d̄nt clerici et
cōmuniōe p̄uari q̄ recipiūt ecclias de mā
nib⁹ laicoz 2 laici sunt excōicādi. qz rale
ius possidere nō p̄t. extra de electioe. c.
Sacrosanera. c. Massana. nisi i capel/
la vbi p̄ion⁹ hz t̄n ius p̄sentādi. vt scri
bit̄ extra de iure p̄ionar. c. Lū laici. Lai
ci qui habent ius patronat⁹ nō possunt

Reedere clericis ecclesias sine scientia et
 consensu epi. Nec pnt r dnt ipi pioni pre
 sentare indigni. Ex qd vt ponit in glo. in
 ca. Lū vos de officio ordinarū. Pion⁹ lai
 cus pntans indignū licet nō sit puatuf
 nec puadus prāte pntandi nō dant si /
 bi quatuor mēses ad pntandū. Sed in
 collegio r ecclesiastica psona aliud ē. qd
 si collegiū eligat vel pntet indignū puat
 ipso iure. extra de elecōe. c. Lū in cunctis.
 Idē credit de clerico piono qd puatus est
 si pntet indignū vel saltē puandus. Et
 bec pōt ē ratio quare laico patrono dā
 tur quatuor mēses a tempore vocatōis
 Extra de iure patronatus. c. Lū propter
 Collegio vero siue clerico dātur sex mē
 ses. Extra de concessione prebende. cap.
 Nulla. quia laicus nō puat potestate p
 sentandi. licet pntet indignū. Clerico ho
 sic. Unde hic fit quedā compensatō hic
 inde. qd laici grauant in tēpore r releuan
 tur in alio qd nō puant. Et qd clerici puā
 tur pntando indignū releuant in maio
 ri tempore. Et qd clerici magis debēt esse
 discreti et scire iura. ideo puniunt si pec
 cant in elecōnib⁹ r pntationib⁹. Qui
 dā tamē dicunt qd ad supiorem deuoluit
 pntatio ecclesie cū laicus patron⁹ pnt
 tar indignū vt in aucentico de sanctissi
 mis epis. §. Si quis oratorij domū. La
 men iure nostro nō cauet hoc expsse. Jo
 standū ē canonū r nō legi. Scōdo aliq dnt
 ipales partiunt p suos villicos r pcura
 tores auferri occupari r alienari posses
 siones r terras ecclesiarū quasi ipi sint domi
 ni. Nō tamen falsū est qd bona tpalia eccle
 sijs r pñs locis a bonis dñis r xpianis.
 pcessa nō sūt ipoz maloz r raptor. Si
 aut ipi interrogēt. Et qd est dñs rerū ec
 clesiasticarū. Rñdes fm glo. rñ. q. j. ca.
 Expedir. Qd pmo sūt dñi paupes qd in
 de sustētant. r vj. q. j. c. Dñm quicqd. Se
 cūdo est dña ecclesia. r vj. q. ij. c. Inter me
 moratos. Tertio est de. rñ. q. ij. ca. Qui

ipī. c. Qui abstulerit. Quarto pōt dicit qd
 dominū est apud clericos. Sicut domi
 nium rerū vniuersitatis est apud ciues.
 Instituta de rerū diuisione. §. vniuersi
 tatis. Tertio aliqui domini volunt se
 nimis intromittere de officijs r prelato
 ribus religiosoz ad tantas quandoqz de
 uenētes presumptionē vt dicant qd ipi
 in suo dominio sunt generales abbates
 episcopi r papa. Quarto trahunt ali
 quando clericos ad suū forum contra il
 lud quod habet. rñ. q. ij. c. Nullus. Non
 nunqz etiā clericos delinquentes ad sua
 iudicia deducunt / examinat r incarcerāt
 Et aliquando post omnia impie sacca cō
 tra eos cum scripturis r processibus ad
 episcopos remittunt puniendos. Epi
 scopi tamen aduertant quia extra de iu
 dicijs ca. Et si clerici dicitur. Si clerici
 coram seculari iudice conuicti fuerint vt
 confessi de crimine non sunt propter hoc
 a suo episcopo condemnandi aliquare
 nis. Sicut enim sententia a non suo iu
 dice lata non tenet. ita r facta confessio
 coram ipso. Qd autem sententia a non
 suo iudice lata non tenet patet extra de
 sententia r re iudicata. ca. Sententia. in
 textu r glosa. Et. l. Si a non competē
 ti iudice. l. ij. Et. l. j. Et. ij. q. j. ca. In pri
 mis. Et. r vj. q. j. cap. frater. In his r si
 milibus superbi domini modum exce
 dunt. Duos non damnamus. dum de
 rebus spiritualibus cum humilitate et
 reuerentia se impediunt seruata vnicui
 qd in suo gradu iurisdictione sua. Tert
 tio superbi domini contemunt ecclesi
 am quantum ad suam penalitatem. In
 penam quippe incorrigibilium r nimis
 rebellium ac induratorum in peccatis r
 pertinaciter in obedientium vitur eccle
 sia censuris. Et vt scribitur extra de ver
 borum significatōe. c. Querenti. Nōmie
 censure intelligitur interdicium. Et sen
 tentia suspensionis r excommunicatōis.

vi frequēti in excoicatione punit p̄tinacel
Lū autē de ip̄is censur̄s et excoicatione ali/
qd̄ sentit̄ ip̄i dñi sup̄bi cachinādo cūera
h̄nt in d̄nsū. Qui audire debet̄ h̄ba. Et
sostomi sup̄ eplam ad hebreos. ij. xli. q.
iij. c. Nemo. Nēo inquit. r̄ēnat vincula
ecclesiastica. Nō est hō q̄ ligat. sed xp̄us q̄
h̄c pr̄tē dedit et hoies d̄nos fecit tanti
honor̄s. Et in. c. Nihil. xj. q. iij. d̄. Nihil
sic d̄z formidare xp̄ian̄. q̄ separi a cor
porē xp̄i. Rō ē q̄ vt ait Aug. in li. de ver
bis apl̄i. Et. xj. q. iij. c. Omis xp̄ia
nus dilectissim̄ q̄ a sacerdotib̄ excoicat̄
sathane tradit̄. vt cū habet. xxiij. q. iij. c.
Apostolice Apl̄ice auct̄as. exēplo didi
cimus errantū et in errore m̄tentū sp̄i
ritus tradēdos eē sathane vt blasphemare
dedisc̄t. Paul̄ em̄ corinth̄s quēdā tra
didit sathane. Nali. hō xp̄iani et incredu
li p̄ncipes cū ista narrant̄ dicere plerūq̄
solent. Qui dobest excoicatō q̄n excoica
ti comedere p̄nt et bibere. Et aliq̄ s̄bdunt.
Eustodiam me v̄a sono iube. tra me so
natis p̄tali iusticia. q̄ sonū cāpane si
gnificatis censurā ecclie p̄isfacio. D̄ p̄
uerfiras malignarū mentū. D̄ infideli
tas p̄auoz hoim̄. D̄ deniq̄ sup̄bia ab ip̄o
so deo sūmo p̄terēda. Quid rep̄hēsbilit̄
Quid abominabilis. Quid deniq̄ in
xp̄iano hoie d̄nabili. D̄ dñi xp̄iani. et
vbi fides. vbi deuotio. vbi religio. Tibi
iusiurādū. Cur n̄ xp̄m quē p̄fitemi hono
ratis. colitis et magnificatis. Cur suā ec
clesiā sanctā spernitis. Quid iunar dice
re Credo sanctā ecclesiā. cū tā illā s̄b ve
stris pedib̄ eōculceris. Hec hec cōueni
re hodie p̄r multis ex p̄ncipib̄ xp̄ianis
illa sn̄a titiliū quā d̄ hambale dixit po
stiquā aliq̄s ei lau dables cōditiones ex
plicauit. Has inq̄t viri s̄rutes ingentia
vicia equabāt imbiāna crudelitas. perfid
ia pl̄ q̄ p̄nica. nihil veri. nihil sancti
nulliusq̄ dei mer̄. nullū iusiurandū. nul
la religio. hec ille. Igit̄ vt d̄c marcellus

papa. xcvj. d̄. **B**onip̄ncipis est
ac religiosi ecclias d̄ritas atq̄ assillas
restaurare nouas edificare et dei sacerdo
tes honorare atq̄ meri.
Qu p̄ncipes et sup̄bi dñi cōtēnūt suos
p̄rimos male et negligent̄ gubnādo s̄bdito
ros et gnādo illos indebite atq̄ cōuersā
do cū nimia cōtinentia.
Capitulum tertū.
Tertio cōsiderāda est et cōdēnā/
da sup̄bia dñoz et p̄ncipū respe
ctu p̄rimi. Cōtēnūt q̄ppe ip̄i s̄b
ditos suos f̄cipue in trib̄.
Primo in gubernatiōe.
Secundo in grauatiōe.
Tertio in cōuersatiōe.
Primo in gubernatiōe. Circa regimē
nāq̄ s̄bditor̄ vt̄tur infra negligētia nec
curat̄ si bñ gubernent̄ vel male. Cū con
stituūt officiales iniq̄s tyrānos et iustos
Ad q̄d p̄ducunt̄ n̄ in bōis et probis of
ficialib̄ multū expendat̄. Itaq̄ oīa dis
ponūt ad p̄riū comodū et d̄ cōi bono aut
nulla aut satis p̄ua ē illis cura. Contra
q̄s est sn̄a Plutarchi et plar̄ is atq̄ om
niū doct̄issimoz viroz q̄ d̄cūt p̄ncipē te
neri sup̄ oīa ad amorē s̄bditor̄ ac hōi pu
blici tutelā et p̄tectionē. Sic est q̄m̄tis
laudibus effert̄ codrū atbeniensū regē
q̄ p̄ victoria populi sui mori nō recusat̄
uit. Recitat̄ em̄ de ip̄o Valerius li. v. q̄
cū habet̄ difficultū bellū cū doren̄sib̄
misit ad appollinē deificum pro cōsilio
Lui responsum fuit q̄ ciuitas athena
rum ess̄ victrix. si ip̄e codr̄ moreret̄ pro
patria. At ille murato regio habitu sar
menta colligens castra hostiū ingressus
a muliere quā falce in iurgio p̄casserat i
terfectus est. **S**ecundo d̄m̄ni super
bi contemnite s̄bditos in grauatiōe.
Dñq̄ em̄ faciūt artifices et agricolas la
borare sine mercede. Dñq̄ bōa s̄bditor̄
ip̄is inuitis error̄ quēt̄ etiā p̄ venditiones
Sic fec̄ rex achab erga naborb̄ quē q̄ no

luc vendere sibi vinea vt de illa faceret
 viridarium vxor sua pessima iezabel fecit
 eu falso accusari de blasfemia ⁊ lapidari
 ⁊ sic ipam vinea obtinuit. Sꝛ vt etqꝫ ma
 la morte perijt. Achab ⁊ iezabel. vt habe
 tur certij Reg. xxy. c. Dñs insup tallijs
 ⁊ exactionibꝫ pꝫos suos grauac vltra
 debitu vel pꝫter bella iniusta qꝫ suscipiunt
 vel pꝫter excessu in pꝫpīs ⁊ venandiobꝫ.
 Sed pleriqꝫ adhuc testamētis ⁊ vltimis
 volūtatibꝫ se imiscēt. Subditos etiā co
 gūt suo mō inuimonia ⁊ trahere qꝫ tñ vt
 scribitꝫ extra de sponalibꝫ. c. Rediuit.
 Dñe cē libera qm̄ coactōes difficiles epi
 tus solent frequer habere. Tertio sup
 bi dñi cōemūnt subditos in conuersato
 ne. Nolūt multo rēns audire illos in ne
 cessitatibꝫ suis. Et in oibus ostendūt se
 duos asperos absqꝫ affabilitate cum ta
 mē benignitas ⁊ affabilitas dñis ad ma
 ximū decorē accedat. Jo Cassiodorꝫ in
 epistolis ait. Ornamentū oim bonoz est
 sincera benignitas. Et Seneca ad lucil
 lū. Sic cū inferiorē vtuas quēadmoduz
 recū superiorē viuere velles. Idcirco Cla
 lerius li. v. cōmendar alexandrū magnū
 eo qꝫ cū samel v. differ milite quendā se
 nem nimio frigore stupefactū cū ipse fo
 rēt in sede sblimi. pꝫinqua igni surrexit.
 ⁊ suis manibus illum in sua sede repo
 suit. Et Jobes solobrienf in polieratōe
 lib. v. narrat. qꝫ gꝫianꝫ optimꝫ impator
 arguentibus cū amicis qꝫ in omēs fami
 liaris eēt nimio ⁊ cōmūis. Respōdit se
 talē velle impatorē cē puatis quales im
 peratores sibi esse pꝫuarū optasset. Nec
 valet friuola excusatio illoz dñoz qꝫ di
 cunt qꝫ timore subditi retinent ⁊ regulan
 tur. quoniā multo fortius vincunt b: ni
 uolentia ⁊ amore. Propterea perlander
 comitibus dicebat vt dñi tui fiāt fulci
 ant se benignolentia bditoz nō armis gē
 tiū exrerarū. Et Lc. li. ij. de officijs ait.
 Dimitez nec apꝫius quicqꝫ ad opes tuē

das ac tenendas qꝫ diligite nec alienꝫ qꝫ ti
 meri. Ergo vt sermone hūc cludamus
 dicamꝫ cū Seneca in tragedijs. Vos qꝫ
 bus rector marꝫ atqꝫ terre Jus dedit ma
 gnū necis atqꝫ vite. Ponite inflatos tu
 midosqꝫ vultus. Quicqꝫ a vobis minor
 extimescit. Maior hoc vobis dñs mi
 nat. Quare deponāt supbia dñi et pnci
 pes seculi vt dignū pꝫparent habitaculū
 diuine gracie. Amen.

¶ feria secūda secūde hebdomade qꝫ dra
 gelime. De iudicio generali qꝫ terrerē pol
 sunt ⁊ debent mentes supboz

¶ Sermo nonus

Congregabun

tur ante eū oēs gentes. Verba
 sunt redēptoris nri originalit
 Mar. xxy. c. ⁊ i euāgelio hodierno fu
 turi iudicij generalis mēoria salꝫ supꝫ cō
 fert ad hūilitādas claras mētes supboz.
 Si qꝫ em̄ pꝫsiderare velit qꝫ de illo pꝫsepe
 dei filiꝫ locutꝫ est merito expauescere dz.
 Eclū em̄ ⁊ terra trāsbūr. sba autꝫ sua nū
 qꝫ trāsient. Ipe itaqꝫ in pꝫsenti lectōe euā
 gelica optissime pꝫnūciauit illiꝫ dici terri
 bilitatē qꝫ pꝫtra seclā ante pꝫdicia fuerat
 ¶ Sophonias ei pꝫpꝫ ca. j. sic dixit. Di
 es illa dies ire dies tribulatiōis ⁊ angu
 stie. dies calamitatis ⁊ miserie. dies tene
 bray ⁊ caliginis. dies nebule ⁊ turbidis
 dies tube ⁊ clāgoꝫ. Et Isaias. c. xij. ita
 pꝫberauit. Ecce dies dñi veniet crudel
 ⁊ indignatōis plenꝫ ⁊ ire furor: atqꝫ ad po
 nendā terrā i solitudinē ⁊ cōterēdos pec
 catores de ea. Idcirco vt peccatoribus ⁊
 supbis pꝫcipue des occasio timendi in pꝫ
 senti sermone de iudicio generali dicuri
 erimus. De quo licz diffuse scripserim i
 tribus sermonibꝫ in quadragesimali de
 penitētia. tamē pꝫter ea que ibi posita sūt
 occurrūt de ipso aliqua alia cōmēmorā
 da. Nec viciolum erit aut supfluuꝫ com
 misere pꝫ clarioꝫ noticiā vetera nouis.

ut sic peccatrices anime renouent. Con-
templabimur ergo de ipso tranedo iudi-
cio tria mysteria.

¶ Primū dicit iudicantis excellentia

¶ Secundū iudicandoy differentia.

¶ Tertiū iudicij sententia.

¶ De mira excellentia christi q̄ sedz ad
dexterā patris. et ueniet in iudiciū cū singu-
lari triūpho longe p̄stantior: triūpho ro-
manoy. que uisuri sunt omnes in maie-
stare.

¶ Capitulū primū
Primū mysteriū cōtemplādum
dicit iudicantis excellētia. Qui
cū iudicaturus est omnes tripli-
ci excellentia decorabit.

¶ Prima d̄r dignitas incōmunicabilis.

¶ Secunda triumphus mirabilis.

¶ Tercia maiestas uisibilis

¶ Prima excellentia dicit dignitas in-
cōmunicabilis. Est q̄dem iesus x̄ps tu-
dex omnū dei filius p̄ naturā. Et hoc in
symbolo p̄fitetur cū dicitur. Seder ad
dexterā patris. Inde uentur⁹ est iudica-
re uiuos et mortuos. ¶ Sed curiosi q̄daz
scire cupiūt vtz sit ueniet⁹ dicere q̄ x̄ps
sedeat ad dexterā patris. Et licz hoc po-
sitū sit in ope de laudibus scēoz in finē
de ascensione. tamē q̄ forte nō oēs illius
opis habēt copīā uolui et in hoc loco du-
biū istud absoluere. Ad q̄d p̄ s̄tatis cō-
firmatōe inducim⁹ ea que nobis in scrip-
turis sanctis tradunt. Inq̄t ergo paul⁹
ad ephesios. j. c. Cōstruēs illū ad dexte-
ram in celestibus. Et ad Col. iij. c. Chri-
stus est in dextera dei sedēs. Et ad Heb.
j. c. Seder ad dexterā maiestatis in excelsis.
Et r. c. Seder in dextera dei patris. Et ad
Ro. viij. c. Christus iesus ē ad dexterā dei
q̄ etiā interpellat p̄ nobis. et Mar. xviij.
Lu. xxiij. Marc. xiiij. Dixit ipse iesus bñ
dicit. Eri fili⁹ hoīs sedēs a dextris s̄ru-
tis dei. Hoc etiā p̄dixit Dauid in ps. cxiij.
Dixit dñs dño meo. sede a dextris meis.
Quāz bec uerba ad s̄ram intelliguntur de

ipso p̄z et s̄nta pauli qui ad Heb. s. ca.
ait. Ad quem ait angeloz dixit aliquā-
do deus. Sede a dextris meis. Et man-
t. c. Christus retulit phariseis. Quomō
dauid uocat cū. s. xpm in spū dñm dicit
Dixit dñs dño meo. s. de a dextris meis.
Et si iudei negarent testimoniū christi et
pauli cōuinci possunt p̄ uoceros illoz.
Nā rabbi Jonathan apud iudeos pha-
rissum⁹ i sua trāstharōe caldaica ait. Dixit
dñs s̄bo suo. Et Rabbi Joden sup illo
uorbo ps. xviij. Dedisti mihi p̄ccōnem
salutis tue. et dextera tua suscepit me in-
quit. In futurū deus sanet⁹ et benedict⁹
cōuertere faciet regē messiā ad dexteram
s̄nā sicut scriptū est. Dixit dñs dño meo
sede a dextris meis. Istud etiā p̄firmat
rabbi moyses. ¶ Sed cōtra arguit q̄ nō
sit bene dicitū q̄ christ⁹ sedet ad dextera
dei patris. ¶ Primo nullum corpora-
le cōperit deo. q̄ spūs est deus. Job. iij.
c. Sed dextera et sinistra sunt differentie
positionū corporaliū. ergo nō cōueniūt
deo. Secūdo si filius dei sedet ad dexte-
rā. ergo pater ad sinistrā. sed dextera no-
bilit⁹ est sinistra. ergo pater sedet in pre-
ignobilitate. Tercio stare et sedere sunt
opposita. s. act. viij. c. stephan⁹ uidit ie-
sum stantē. ergo nō sedet. ¶ Ad intelligē-
dā hanc p̄positionē catholicaz quā quo-
tidie cōfitemur. s. q̄ iesus christ⁹ sedz ad
dexterā patris s̄nta sunt documenta notā-
da. Primū documentū q̄ hoc nomē dex-
tera inuenit in scripturis de deo dicitur.
Un scribit Exo. xv. Dextera tua domi-
ne magnificata est in uirtute. dextera tua
dñe percussit inimici. Et ps. xv. Delecta-
tiones in dextera tua usq̄ in finē. Et ps.
xx. Dextera tua inueniat oēs q̄ te odierūt.
Et ps. xlvij. Iusticia plena ē dextera tua.
Et ps. cxvij. Dextera dñi fecit uirtutes.
dextera dñi exaltauit me. Et ps. cxxyij.
Saluū me fecit dextera tua. et Isa. xlviij.
Dextera mea mensa fectos. et Abacuc

h. Circū dabit te calix dextere dñi. **S**e-
 cundū documentū q̄ cū dicim⁹ xpm sede-
 re ad dexterā p̄ris nō intelligim⁹ p̄ dexte-
 rā aliqd̄ corpale sed locutio est metapho-
 rica. Sicut etiā cuz dīcimus oculos dei
 brachiū dei ⁊ s̄ilia. p̄ que designant spūa
 les. p̄prietates ⁊ opatiōes diuine. Dunc
 Damascen⁹ in iij. sententiarū ait. Nō lo-
 cale dextera p̄ris dicimus. q̄liter enim
 qui in carū scriptibil⁹ est locale adipisce-
 ret dexteram. **T**ercū documentū q̄ noīe
 dextere intelligunt tria. s. gloria diuini-
 tatis. b̄ritudo ⁊ iudiciaria p̄as. Et quo-
 fm Aug. li. de symbolo ⁊ Damascenū
 Sedere ad dexterā p̄ris nihil aliud ē nisi
 cum patre habere gloriā diuinitatis ⁊ be-
 atitudinē ⁊ iudiciarias p̄tatem. et h̄ in cō-
 mutabiliter ⁊ regulariter. **U**ñ Damascen⁹
 inquit. Dextera p̄ris dicim⁹ gl̄iam ⁊ ho-
 norē diuinitatis. in qua dei fili⁹ exiit an-
 te secula. vt deus ⁊ patri cōsubstantialis.
Scōm vero **L**ho. iij. p̄te. q. l. viij. Nec
 p̄positio ad vel in. ad dexteram vel in de-
 xtris solā distinctionē p̄sonale importat
 ⁊ originis ordinē. nō autē gradus nature
 vel dignitatis q̄ nullus est in diuinis p̄-
 sonis. quia om̄es tres p̄sone coeternē si-
 bi sunt ⁊ coequales. **N**otandū adhuc
 fm Alexandrū de ales in iij. sūme q̄ per
 hanc p̄p̄ositionem ad significat uenien-
 tia cū q̄dam distinctionē. quod p̄t esse tri-
 pliciter. Primo vt sit ueniētia in natu-
 ra ⁊ distinctionē in p̄sona. Et sic xps fm q̄
 fili⁹ dei sedet ad dexterā p̄ris q̄ habz eā-
 dem naturā cū patre. **U**ñ gl̄ia diuinita-
 tis beatitudo ⁊ iudiciaria potestas cōye-
 niūt essentialiter filio sicut ⁊ patri. ⁊ h̄ ē
 esse in equalitate p̄ris. **S**ecūdo p̄t intel-
 ligi fm s̄ram vniōis q̄ importat ecōuer-
 so distinctionē nature ⁊ vnitā ē suppo-
 siti siue p̄sone. Et fm hoc xps fm q̄ hō
 est filius dei. ⁊ p̄ cōsequēs sedet ad dexte-
 ram patris fm equalitatē honoris in q̄n-
 tū eodē bonore veneramur ipm filiū dei.

cū eadē natura assumpta. **H**ūanitas q̄
 dem christi fm conditiōem sue nature nō
 habet gl̄iam vel honorē diuinitatis. quā
 tamē habet rationē p̄sone cui. vni⁹. **U**ñ
 Damascen⁹ ait. In gloria diuinitatis
 dei filius existens ante secula vt d̄ ⁊ p̄s-
 tri cōsubstantialis sedet cū gl̄ificara
 ei carne eius. Adorat em̄ vna hypostas̄
 vna adoratiōe eius cū carne eius ab om̄i
 creatura. **T**ercio p̄t intelligi fm cōditi-
 onē nature in q̄ntū fm gratiā habitualē ē
 que abūdantior est in christo p̄ omnibus
 alijs creaturis ip̄a natura hūana in chri-
 sto beator: est et sup̄ omnes alias creatu-
 ras habens regiā et iudiciariā p̄tatem.
Et sic sedere ad dexterā p̄ris scilicet esse ī
 eius equalitate nō p̄tinet ad ip̄am natu-
 ram humanā christi. sed solū ad p̄sonas
 assumētē. **N**ihilominus sic fm q̄ homo
 potest dici q̄ christ⁹ sedet ad dexterā pa-
 tris. id est fm Aug. in bonis paternis
 portionib⁹ p̄ ceteris creaturis. q̄ oēs ali-
 as creaturas peccit in beatitudine ⁊ iudi-
 ciaria potestate. **S**ciendū t̄m fm **L**ho.
 vbi. s. q̄ pleriq̄ scire cupiūt. an alijs a
 xpo cōuentat sedere ad dexterā p̄ris ex eo
 q̄ Augustinus in libro de symbolo ait.
 Sedere ad dexteram est habitare in eius
 beatitudine. Et **M**artbei. rry. ca. dicit.
 Statuet oues q̄dē a dextis. Et nihilomi-
 n⁹ ad **H**eb. i. c. ap̄ls inq̄t. Qui aliqui an-
 geloz dixit d̄ sede a dextis meis. q̄ d̄
 nulli. **P**rop̄t̄ ea inq̄t **L**ho. q̄ vt p̄dictus
 est xps sedz ad dexterā p̄ris in q̄ntū. s. fm
 diuinā naturā ē ī eq̄litate p̄ris. fm hūa-
 nā hō ē ī excellētī possessiōe bonoz diui-
 noz p̄ ceteris creaturis q̄d nulli v̄l hōi vel
 angelo uēire p̄t. Sedere ḡ ī dextera nō
 significat eē ī b̄ritudine simplicit̄. s. b̄re
 b̄ritudinē cū q̄dā d̄n̄tatiua p̄tate ⁊ q̄si. p̄-
 priam ⁊ naturalē q̄d soli xpo uēit. **P**o-
 test itaq̄ dici q̄ om̄is beatus sit in dexte-
 ra sed nō sedeat ad dexteram dei. **A**d p̄-
 mū ergo argu. ī p̄ncipio hui⁹ dubij patz

ex dicitur solutio qd p dexterā nil corpale
exprimit hic. Ad scdm hō dicit Aug.
li. de symbolo. In illa bitudine omnia de
ptera sunt qz nulla est ibi miseria. Non
pōt m̄ dici qz pater sedeat ad dexterā filij
vel spūscū qz filius z spūscū trahūt
originē a patre nō eōuerso. Et lz spū
scū p̄rie possit dici sedere ad dexterā
p̄ris vel filij fm̄ sensum p̄dicūz. m̄ fm̄
qndam appropriatōem attribuit filio eā
liras p̄r qd aug. ait. In p̄rē vnitas i fi
lio eq̄litas. i spūscō vnitas eq̄litasqz
p̄neris. Ad t̄rēcū hō dicit Tho. qz ste
phanus vidit xpm̄ eo mō q̄ iam erat au
filij sibi stare parus. Un̄ Bre. in ome
in q̄. Sedere iudicānti est stare v̄o pug
tis vel adiūantis. Stephan⁹ q̄ in labo
re certaminis positus stantē vidit quem
adiutorē habuit. Sed hūc post ascēsiōez
mare sedere describit qz post ascēsiōis
sue gl̄iam iudex in fine videbit. hec ille.
Ite itaqz dñs iesus xps̄ dei fili⁹ p̄ri con
substantialē z eq̄lis iudex erit n̄r. de q̄ pau
lus ita cōcludit ad ephesios. j. c. Cōstitu
it illū sup̄ oēm p̄ncipatū z p̄tāre. z sup̄
oīm nomē. omne nomē qd nominat siue
in h̄ seculo siue in futuro. Sēda excel
lentia christi iudicānti est triūph⁹ mira
bilis. Ad qd̄ intelligendū distinguemus
triplicē triūphū.

¶ Primus dicit mūdialis.

¶ Secundus celestialis.

¶ Tertius generalis.

¶ Primus triūphus est mūdialis. q̄ ro
mani duces z impatores exercit⁹ redeun
tes de bellis cū victoria honorari p̄sueue
rūt. Et dicebat triūph⁹ a tris qd̄ ē tres.
z phan⁹ sonus q̄st̄riplex son⁹ leticie p̄
benemerito ciuē. fiebat enī triplex cōsul
tatio p̄ triūpho. Nā p̄mo p̄sulebat exer
citus. scdo senat⁹. z tertio popul⁹. Qui
bus p̄cordantib⁹ triūphabat victoriosus
dux. Erat cū triplex nobilitas leticia tri
ūphantis. ¶ P̄rio qz cū ad vr̄bē triūpha

lis ciuis rediret ei cū effusa leticia occur
rebat popul⁹ vniuersus. Sēda leticia
erat qz triūphantis currū p̄cedebāt manu
bus p̄ terga ligatis captiui oēs. T̄r
cia leticia erat maxima. Nā triūphans
indur⁹ veste aurea qua erat indur⁹ impa
tor vt scribit Lur⁹ floruz li. j. currū au
reū triūphalē ascendebat tractū a quoz
eq̄s albis. Sicqz dux pompeij p̄eunte
senatu in capitolio albos mactabat tau
ros. Nec licebat nisi in triumpho fm̄ ro
manas cerimōias ioui sacrificare d̄ tau
ro. Ad t̄pamentū hui⁹ effuse leticie li
cebat impune oibus iocose aduersū triū
phante d̄ cere q̄cūqz iucia. Nā cū cesar
p̄mo triūphauit de gallia multa sibi dice
bant q̄ honestatis eā dimittim⁹. Et d̄ cō
ditiōib⁹ multis triūphi scribit Valerius
in rubica de iure triūphadi. fuerūt aures
multi q̄ sic gl̄iose triūpharūt. Cesar enī
post victorias z fine belloy ciuiliū mor
temqz pompeij dū rediit ad vr̄bē f̄z Sue
romi vno mēse. sed infictis dieb⁹ qnd
es triūphauit. P̄mo de gallia z britāia
Sēdo de egypto. Tertio de farnace z p̄o
to. Quarto de iuba z affrica. Quinto z vl
timo de hispania. Pompeij magnus
vt scribit Plin⁹ li. vj. de naturali histo
ria cū ocea maritimā p̄domib⁹ liberasset
z imperiū maris p̄plo romāo restituisset
Ex asia. Ponto. Armenia. Passagōis
Lapadocia. Licia. Syria. Scythi. Ju
deis. Albanis. Dyberia. Insula. Creta
Basternis. Et sup̄ h̄ de regib⁹ m̄ridare
arqz titrane triūphauit. Quirus Ecclii
us merellus dicit macedonicus a deuicta
macedonia fm̄ Plinū de viris illustrib⁹
Et curropiū philippū macedonie regē
duxit ad vr̄bē. Et triūphans aū currū
trabi fecit. Metellus fili⁹ ei⁹ dicit cre
tie vt narrat Porosius qz cretā romāo
p̄plo subiugauit reuersus romā triūpha
uit. Papius qz lura papius curfor
de q̄ meminit Titus liuus qz s̄m̄tū du

ritiā plijs fregit ⁊ adeo clare cūcia gessit
 qđ Eutropius ⁊ Porosius dicūt qđ ro/
 mani hūc Alexandro magno dūcē parez
 eē purabāt si alia domita in europam ar
 ma rēraffer romā redicēs post debellatos
 samnites triūphauit. Scipio affrica/
 nus vt refert Titustius post victū ba
 nibalē domitāqz cartbaginē vbi romā at
 tigit triūpho oim clarissimo capitolium
 honestauit quē sequebant captiui omnes
 romani qui circa quatuor milia erāt d ma
 nibus hostiū liberari. Scipio fr ei⁹ vt
 narrat Plinius li. de viris illustribus di
 eius asiaticus triūphauit. Lūc⁹ triūph⁹
 oculoz spectaculo maior: qđ affricā fuit.
 Nā portauit Consul triūphās ducenta
 viginā quatuor signa militaria hostiū.
 Simulachra captoz hostiū oppidoz ⁊
 vrbū centū triginta quatuor. Aureas coc
 ronas ducenta triginta quatuor. Clasa au
 rea ⁊ argentea numero infinita. Prācipēs
 vrbū ⁊ duces triginta duos cū qđ ⁊ ad
 olefētē filiū anthiochi prulit ante se.
 Draucian⁹ victoz ab oriente rediens vt
 recitat Porosius ⁊ Eutropius vrbē igress⁹
 triūphauit tūc p mū qđ rēpublicam auxe
 rat saluat⁹ august⁹. Probus impator
 vt ait Ruffin⁹ in ānalib⁹ romanoz qđ vi
 cit alemanos germanos gothos ⁊ sar
 maras. qnqz dieb⁹ gloriose triūphauit. nā
 inter alia spectacula qđ nunquā pus fa
 ctū fuerat torū currū in spēz silue fecit. p se
 ri arborib⁹ ac p diuersos adit⁹ structōes
 mille ceruos mille apros mille leōes. e
 Lenūqz libicos imisit leopardos ⁊ qđ
 quor alias viuas feras bre potuit. ⁊ oia
 pcessit diripiēda pplo. Dia m̄ illa ⁊ si
 milia vana fuerūt ⁊ frivola ⁊ trāsitoria.
 ludisqz pueroz companda. De qđ omni
 bus dicere possum⁹ illud ps. Perijt me
 moria eoz cū sonitu. Scđs triūph⁹ dē
 celestialis. hic fuit ille dñi iesu xpi qđ dra
 gesima die post resurrectionē suā qñ as
 cendit in celū. Duxit em̄ tūc oēs aias san

ctas qđ liberauerat de inferno. Duxit et
 sanctos resuscitatos qđ in corpe ⁊ aia ip/
 sum felicitē seqbant. Ducebat insup aias
 eoz iustoz ⁊ puuloz fidelium qđ in his qđ
 draginta diebus a ppijs corpib⁹ p mor
 tē discesserāt. Eratqz indur⁹ nō veste au
 rea sed glia sui corpis admirabili. Et se
 rebat hūre ppria obseqnte nube ministe
 riū. Lū em̄ pcessit ad montē oliueti vbi
 puenerāt discipuli sui ⁊ m̄ eius bñdicia
 post exhortationē post multoz declarati
 onē mysterioz post deniqz benedictionē
 hora diei meridiana occurrentib⁹ oibus
 angelicis spiritib⁹ ferebat in celū viden
 tibus aplis ⁊ alijs qđ ibi aderāt. Nec va
 car a mysterio qđ apparuerunt ibi in aere
 angeli in specie viroz in vestib⁹ albis qđ
 ⁊ dixerūt Tiri galilei quid aspicias i ce
 lū. hic iesus dei ⁊ virginis filius. Dic ies⁹
 pribus pmissis. Dic iesus a ppberis p
 nūciatus. Dic iesus a iudeis crucifixus.
 Dic iesus qđ surrexit a mortuis. Dic ies⁹
 sus ita veniet sic vidistis eū ascendentes
 in celum. Veniet vtiqz rex glie ⁊ domi
 nus mūdi ad reddendū vnicuiqz fm ops
 sua. Tertius triūph⁹ dē generalis. qñ
 in generali iudicio filius dei ⁊ virginis be
 nedictē sedebit sup sedē maiestatis sue. Qđ
 erit tūc cū innotescet vnicuiqz p erpe
 rientā qđ ille qđ in psepio vagūt sit domi
 nus celi terre mariū angeloz ⁊ hominū.
 qñ oēs angeli sancti atqz electi eius vna
 nimes adorātes eū dicent. Adorām⁹ te
 xpe ⁊ bñdicim⁹ tibi. qđ p sanctā crucē tuā
 redemisti mundū. Tu rex glorie christe.
 Tu patris sempiternus es filius. Tu
 ad liberandum suscepimus boiem non
 horruisti virginis vitrum. Tu deuico
 mortis aculeo aperuisti credentibus re
 gna celorum. Tu ad dexterā dei sedes in
 gloria patris. Iudex venisti vt iudices
 omnes. Tibi gras agim⁹ nos famuli tui
 qđ p fioso sanguine redemisti. Sed h
 loco querit vtrū potestas iudiciaria sit

xpi fm humanitate aut fm diuinitate
 Erndet Bonauerura in. iij. dist. fl. viij.
 Q ad b q iudiciu sic firmu occurrit au
 ctoritas 7 prās. Auctas in sententiādo
 Et prās in retribuendo pmiū vel meri
 tū. Si alterū boz deficiat nō est firmū iu
 diciū. Nec duo pncipali sūt in deo. Nā
 in ipō est auctas in sententiādo. qz est dñs
 oim 7 nos oēs serui. Et etiā prās ad re
 tribuendū. qz potētissimū ē. Et nullū pōt
 resistere sibi fm illud bester. rñ. c. Domi
 ne rex in ditione tua cūtra sūt posita. et
 nō est q possit resistere volūcati tue. hec
 duo cōcauit sancta trinitas xpo boi au
 ctoritātē dādo dñij. vñ Actū. iij. cap.
 dixit Petrus. Certissime sciat ois domus
 israel. qz dñm ds fecit hūc iesum quē vos
 crucifixistis. Dedit ei etiā prātē cūtra sibi
 bñficiēdo fm illud Math. vl. ca. Data
 ē mihi oīs prās in celo 7 in terra. Pro
 pterea Act. x. c. dñs Ipe ē constitut⁹ a do iu
 der viuoz 7 mortuoz. Quā g prās iudi
 ciatia respicit illa duo iā dicta 7 illa sūt
 in deo p naturā in xpo boie p grām. iō iu
 diciaria prās est xpi fm diuinitate p na
 turā. Sōm hūanitatē xpo collata p gra
 tiā. Cū fm vtrāqz naturā bz auctatē. sed
 fm diuinitatē pncipalē 7 naturalē 7 fm
 hūanitatē cōmissam. Cū dñs Iohis. v. c.
 Prātē dedit ei iudiciū facere. quia filius
 hoīs est. Cū g prās pmaria sit in deo. s3
 cōmissa in homie xpo lato sūte ferri d3
 ab homie xpo. Et fm b dñs Job. v. c. Pat
 nō iudicat quenqz sed oē iudiciū dedit fi
 lio. Sed qz xps est ds 7 hō snia eius nō
 erit tanquā iudicē delegatū. sed tanqz pnci
 palē. Et iō ab ea pp vtrāqz prātē nullū
 poterit appellare. Quid g faciet tūc mi
 serī pctōres. Quid dicēt pncipes hui⁹ se
 culi. Quid cogitabūt elati pbi cū videbi
 tur ab oibus xps in tali triumpho. Nō g
 beati erūt 7 qñō cūdi serui 7 amici ei⁹. qd
 o infelices mortales nō p cogitat⁹ dñe il
 lū oīno venturū. Lōremisere 7 pauere

Considerātes q oēs cōpēbim⁹ in illo treme
 do spectaculo. ¶ Tercia excellētia xpi in
 dicit oim dñi maiestas visibilis. videbit
 qppe ab oibus tā electis qz reprobis iud
 dex ille in maiestate. ¶ Sed notandū fm
 m. fm sūnarū in. iij. di. xl. viij. 7 Augu. et
 Dugonē li. de sacramētis. Qz p rez nul
 lus de reprobis videbit in iudicio. s3 oēs
 filii qz filii hoīs est vt ab oibus videri
 possit. vñ nō apparebit visibilis in for
 ma dei. Verūtamē duplex est cognitio di
 uinitatis. vna p signa 7 effect⁹. Alia in
 sua forma 7 essentia. Reprobi cognosēt
 diuinitatez p signa certissima 7 effectus
 manifestos. 7 cognosēt qz xps est dei fili
 us oīpotens. In pna xpo forma videre
 nō pnt qz talis forma oīno est ipropor
 tionabilis oculis peccatoz. 7 ipropor
 tionabilis oculis oibus q nō sūt sblumati p
 gliāz vl p supabūdātā gratie. Et qz p ro
 bis nō dabit gliā nec simpliciter nec ad
 xps. iō nō videbūt diuinitatē. Rō aut qre
 nō dabit eis xps que faciat eoz aspectū
 idoneū ad videndā illā lucē quia si habe
 rent oculū agrū haberēt summā delectati
 onē quā ipossibile est eē 7 indecēs perō v
 bus. Impossibile emē est 7 nō intelligibi
 le q dānari fiant. pportionabiles 7 non
 gaudeāt. Nō sic aut est de hūanitate xpi
 gliōsa ad quā videndā nō requirit lumen
 gliē. 7 cui⁹ visio 7 amari⁹ pte eē cū odio 7
 displicentia.

¶ Qz cōparebūt different i iudicio ele
 cti 7 reprobi. 7 qñt p uicunt⁹ increduli exp
 mo aduēru xpi vt etiā credāt scōm. Et de
 tpe iudicij.

¶ Capitulū scōm.

¶ Secūdu mysteriū dēmplandū
 de iudicio dicitur iudicandorū
 differētia. differēt nāqz iudiciū
 in electis 7 reprobis in tribus.

¶ Primo in locatione.

¶ Secūdo in manifestatione.

¶ Tercio in colloctione.

De loco iudicij & manifestatiōe sciē
 riarū & peccatorū dicitur est in q̄dragesima
 li de penitētia. De collocacone etiā mul
 ta sunt ibi posita. Nam alloquet̄ r̄ps et
 lectos suos blande dulciter affabilē cuz
 omni mansuetudine & gratiositate repro
 bos vero cū indignatione terrore expro
 batione & omni asperitate. Hinc Amos
 iij. c. dicit. Leo rugiens quis nō timebit.
 leo. s. de tribu iuda qui vicit diabolu r̄ps
 qui & si tacuit in p̄mo aduentu sustinēdo
 cōiucia & impropria cū patientia & hūi
 litate nō silebit in secūdo sed rugiet sicut
 leo ostendens suā potentā & maiestatem
 & in iudicando seueritatē. Sicut etiā ma
 nifestauit suā potentā in creatiōe rerū
 & sapientiā in gubernatiōe mūdi & clemē
 tiā in incarnatione. Ita in fine suā mani
 festabit iusticiā. Et p̄pter hoc ecclesis pre
 bēbit se in cūctis benignū. Iniquis vero
 rigidū & austerū. Sed increduli ducūt ista
 in derisū asserentes q̄ tot anni p̄terierūt
 quibus dicta sunt hec omnia a generatiōe
 in generatione. & tamē nondū venit iudi
 cū tempus. Et sicut non venit ira nec ve
 niet. Quos & si vincere debēt testimōia
 scripturarū noui & veteris testamenti. nō
 facile est ip̄os confundere cū exemplo &
 experientia p̄mi aduentus. Nam de illo
 dicitur fuit successiue post lapsum. Ade d
 etate in etate veniet. veniet. Et ex ac̄ r̄ā
 dem quinq̄ milibus annoz venit. Et h
 r̄ps dicebat. Estote parati. quia qua ho
 ra nō putatis filius hominis veniet. Fu
 erūt nihilominus q̄dā qui r̄ps de m̄iare
 voluerūt generalis resurrectiōis & futu
 ri iudicij. vt Aug. referi li. xviij. de ci. dei
 vt diximus in s̄mone de mundo in qua
 dragesimali de p̄nia. Concludit ei aug.
 ibi oim d̄ hac re calculariū. digitos resol
 uit & quiescere iubet ille qui ait. Nō ē ve
 strum nosse t̄pa vel momenta que pater
 posuit in sua potestate. Et p̄pter h̄ illi q̄
 ad talia p̄nuāciāda d̄terminare sunt moti

recepti fuerūt. Et de abbate Joachi dicit
 Lbo. in. iij. q̄ aliqua vera dixit per con
 iecturas & in aliquibus receper̄ est. Quā
 uis aut̄ sim⁹ in vltima etate mundi. La
 men Aug. li. lxxij. questionū dicit. Etas
 vltima humani generis q̄ incipit a domi
 aduentu vsq̄ in finē seculi q̄bus genera
 tionibus cōputēt incertū est. Inuenti
 etiā sunt in sūma ri. xiiij. c. xi. pre. iij. q̄ al
 serere voluerūt tāto t̄pe mundū duratur
 quāntū fuit ab initio mūdi vsq̄ ad adue
 tū xpi in carnē. Nō fuit d̄nq̄ milia centū
 nonagintanoue annoz s̄m aliq̄s. vel ad
 minus quattuor milia annoz s̄m alios.
 Fundabant aurem isti opinionē suā in
 verbis Abachuc qui
 ait.
 Dñe opus tuū in medio ānoz viuifica il
 lud. Opus em̄ dei p̄cipuū fuit genus hu
 manū qd̄ mortuū p̄ peccatū viuificatur
 fuit in medio annoz. Ad hoc vt sit i me
 dio dicit q̄ oportet q̄ tantū sequat̄ t̄pis
 post aduentum p̄mū quāntū ant̄ ecessit.
 Et sic esset tempus d̄nq̄ milium vl̄ qua
 tuo: milium anno & Sed istud mortuū
 est valde debile. quia mediū non solū di
 citur qd̄ equaliter distat ab extremis. sed
 etiam quodcunq̄ existens inter extrema
 siue parum siue multū distat ab eis. Po
 test em̄ dici in medio numeri vndenarij
 non solum vnus qui eque distat ab vno
 quāgnario & alio. sed etiā alio mō oēs nu
 meri qui sunt inter vnariū & vndenariū.
 Et sic seiprenarius est in medio & alij se
 quentes numeri. & binarius cum sequentibus
 Quare sumit̄ ibi mediū lare non stricte
 nec punctaliter. vel dicit̄ ibi in medio. s.
 infra t̄pe veteris testamenti & noui. Alij
 adhuc petunt & interrogāt. qua hora de
 terminata fiet resurrectio generalis. Et
 r̄ndj Magister in. iij. di. xlviij. Q̄ hoc
 pro certo sciri non potest. Tamen satis
 probabile credit̄. Q̄ resurrectio erit q̄si
 in crepusculo sole existēte in oriēte & lūa
 in occidente. q̄ in tali d̄spositiōe sol et

luna credunt creata. Nec obstat qd dicit
Matth. xxv. Media nocte clamor factus
est qd illud ponit. propter incertitudinem te-
poris non propter determinationem horae quae tunc te-
poris minister scilicet homines vigilantes et cauti.
¶ Quae dura erit et terribilis sententia christi pro
dānatis quos expellet a se cum maledictione
deputando eis habitationem perpetuam in ig-
ne inferni. ¶ Capitulum tertium

Eritum mysterium contemplandum de
iudicij sententia. Quis tam ferreus et
durus ut non contempnat. Quis
tam audax et fortis ut non timeat. Qui indu-
rati peccatores. Qui aie deo magno rebel-
les. Si ad penitentiam non reuertimini vo-
bis dicit a ipso. Discedite a me maledicti
in ignem eternum etc. Quae sententia grauissi-
ma erit dānatis scilicet propter tria.
¶ Primo propter expulsiōem.
¶ Secundo propter maledictionem.
¶ Tertio propter deputatiōem.

¶ Primo propter expulsiōem quae expellen-
tur ipse dānati infelicissimi ab habitatione
caeli a societate sanctorum et a beata visione
dei. Sed quo ibitis o peccatores. Vbi erit ha-
bitatio vestra. Nūquid ad terram hanc re-
dibitis habitabilem. Nūquid exiliū illud e-
rit tale quale fuit primo pentum post la-
psum qui a terrestri paradiso expulsi per-
missi sunt colere terram istam et cum sudore vul-
tus ac labore ducere vitam. Quod terribile et
formidabile sententia. Ite discedite
ad habitandum in inferno. Vbi erit aia vestra
Vbi thorus. Ille locus paratus est pro dā-
natis. Vbi umbra mortis et nullus ordo.
Vbi horror. Vbi fletus. Vbi stridor. Vbi
vbi tonitrua. Vbi pestis. Vbi penuria. Vbi de-
nigra cuncta merore plena. ¶ Secundo erit
illa sententia grauis propter maledictionem.
Quid autem stibitius cuiusque est potest male
dici ore proprio iesu christi. Maledicti inquit
quod tor bona recepistis. tor beneficia vobis
edocui. et mihi ingrati rebelles fuistis.
Maledicti quia dedi vobis terram ut

habitareris et illa nunquam de cetero vos su-
stinebit. Maledicti quia dedi vobis fructus
terre pro vite sustentatione et amodo esurietis. Igitur
Maledicti quia dedi in vobis vinum aquas et
amodo sitietis. et gutta negabit vobis.
Maledicti quia dedi vobis lumen solis et
lune atque stellarum et de cetero abscedet a
vobis claritas eorum. Maledicti quia effu-
di sanguinem meum pro redemptione vestra et redē-
tionis fructum nunquam percipietis. Maledi-
cta sit aia vestra. Maledicta memoria vestra.
Maledicta voluntas vestra. Operantes po-
tentiarum vestrarum vertant vobis in mestitiam
et dolorem. Maledictum sit corpus vestrum cuius
omnes sensus ad obiecta tristitia sit
ferant. Nec et similia implicite. Considera-
re possumus in illa maledictione. ¶ Ter-
tio erit illa sententia grauis propter depu-
tationem quia deputabit dānatis ignis et
ternus. qui paratus est diabolo et angelis
eius. Sed nūquid post iudicium demones
ferunt in inferno ad torquendum peccatores.
Et circa hoc Magister sententiarum in iudicij dis-
tinctione ponit duplicem opinionem. Prima quae
dicit quod non. Alia quae sic ut quos sibi sibi
erunt in culpa eis assentiendo eos habere
ut dānos ad torquendum i pena. Et licet certum
sit quod opinio sit verior tamen theologia magister adheret
opinionem scilicet. Erunt itaque demones dānato-
rum non solum colorum sed tonitrua nequissimi.
Igitur ut ait Bernardus. Quis putas tunc
meret erit. Quis lucet. Quae tristitia eius
sepabunt ipsum a consortio iustorum et a visio-
ne dei et traditi in potestate demonum ibunt cum
ipsis in ignem eternum nunquam lucem visuri. nunquam
refrigerium adepturi. sed pro multis milibus an-
norum in inferno cruciandi. Curam quae omnes
supbia deponere et deum timere quem offen-
dimus. studemus quod ad cum pro penitentia redire
miserere nostri liberet nos in die illa a penis
dānatorum. pducatur ad gaudia paradisi. cuius
ius nomen sit in eternum benedictum Amen.
¶ Feria. id est scilicet hebdomade De caetero est
quod homines istant supbia. ¶ Ser. decem.

Dignati

sunt. scribuntur hec verba Mar-
ti. ca. 2. in euangelio hodierno.

Possidebat phariseoz et principu iudeoz
corda elata supbia. ob qua xpm et doctri-
na ei? ac miracula prebent. Exultantibus
ho turbis propter miracula et signa que vide-
bant illi e converso corristabant. et xpm ar-
guere presumebant. Quia ho grandis est su-
perborum numerus hodierna die de causis super-
bie aliquid currant. que licet sint multe nos
non colligimus et illis tres principales.

Prima dicit nobilitas generis.

Secunda fortitudo corporis.

Tercia scientia animi.

Multi efficiuntur supbi propter nobi-
litate originis vel patrie. cum non vera no-
bilitas in virtute consistit. Cap. primum

Prima causa que multi in supbi-
am eleuantur: nobilitas generis.
Inueniuntur enim in corde suo. et
ore se iactant. quoniam nati sunt ex nobili paren-
tela et ex sapientia digna. Sed a duerendum
quod nobilitas potest tripliciter diuidi.

Prima est sanguinis non virtutis.

Secunda est virtutis non sanguinis.

Tercia est sanguinis et virtutis.

Prima est nobilitas sanguinis non vir-
tutis. que in illis est que licet parentibus claris. et
ortu sint in vicioz turpitudine natiuitate
re sua et regem obscurat. Pro quo Clau-
dianus ait. Degenerat boies vicijis fiunt
et minores. Et Seneca in tragedijs. Qui
genus iactat suum aliena laudat. Et apud
Salustium in iugurthino. Ponuntur verba quod
marci nobiles que sic dicit. Isti que se falso
nobiles predicant ignaue atque voluptuose
victores superbe postulantur etrum prima. Et
cum facta ordo extollunt maiores suos ip-
sorum clara facinora memorantes se eximiam
clariores. Sed est que quanto fuit vita ma-
ior clarior tanto magis posterorum scorum

dia ac flagicia innotescunt. eo quod maiorum
gloria posteris lumen est. Non sunt composita
verba mea. Id quod facio cum appareat opera
virtuosa. Illis vero artificio operis est ut ip-
sorum facta turpia compta ordine regant. Et
Cicero in tuectiua. Salustium ait. Ego
maioribus meis virtute mea plus. ut si plus
noti non fuerat a me acciperent inuitum meo-
rum sue. Tu vero tuos que turpiter offendi-
sti. ut si fuerat egregij ciues in oblivionez
venerint. hec ille. Pax est commemorare
maiorum nobilitate cum vicia tanto magis ab
illis ortu traheres vituperent. Sicut ple-
rique gloriam nobilitatis compare studet. pro-
pter splendore et nobilitate patrie. que si criminosa
sunt vicijs magis viles reddunt. Ob quod
scribitur in cronica de magis phorum. Quod cum
anatharitis scita vituperaret ab archibito que
nata scita foret. Nibi inquit dedecus passa
est. tu vero patrie. Cicero insuper in libro de se-
necute refert themistocle quidam scripserit
in iurgio misisse. Cum ille diceret non cum
sua sed patrie gloria splendore assecutum.
Nec herede si ego scripserim esse ignobilis
nec tu si atheniensis esset clarus vicijs suis
fuit. Secunda est nobilitas virtutis et non
sanguinis. Et de hac inquit. C. Venerabilis est
de phedris. Non generis sed virtutum nobilitas
gratum deo facit et idoneum fuitore. Et re-
xtus dicit. et c. nos. Nos que presumimus non ex
locoz vel generis dignitate sed magis nobili-
tate innotescere debemus. nec vrbium clari-
tate sed fidei puritate. Et Cassiodorus in epi-
stolis. Hec est indubitata nobilitas que
monibus probat ornata. Et Hieronymus ad cella-
tiam. Numquam te vlli de generis nobilitate pre-
ponas. nec obscuriores que liber et humili
loco natus te inferiores putes. nec eum re-
ligio nostra personam nec ditioes hominum. sed
aitas inspiciat. Ille apud deum fuit portior
non que nobilitas generis nec dignitas se-
culi. sed que deuotio fidei et scilicet vita com-
mendat. Et itez Hieronymus ad eandem. Vera
nobilitas est clarus esse virtutibus. Et Se-

neca ad lucillum. Animus nobilem fa-
cit cui et quacumq; causa licet supra for-
tunam surgere. Et idem in libro de mo-
ribus. Nobilitas est generosus animus
Et Aristoteles in iij. politicis. Ingenu-
itas est virtus et diuicie antiquae. Et Lau-
dianus. Exaltat virtus nobilitas do gen⁹
Et Iuuenal. Nobilitas sola est atq; vni-
uersa. Et licet que inducit. Sen. in tra-
gedijs dicebat. Non vetera prietura pos-
sideo dom⁹ ignauus heres. Nobiles non
sunt tibi aut nec altis inclinam titulis gen⁹
sed clara virtus. Et h. Valer⁹ max⁹ in
rubrica. Qui huius loco nati clari euase-
runt. Demosthenem magnificat principem om-
nium oratorum grecie qui tamen huiusmodi
genitores. Socrates etiam thebanus fa-
mosissimus pater matris obstetricis patre mar-
morario genitus est. Igitur ut scribit. lvi. di.
c. Undecimq; boves nascantur si
genitrix vitula non imitantur honesti et salui
erunt. Et in. c. Nunquam. Nunciam de virtutibus eru-
bescant parentum. Tertia est nobilitas
sanguinis et virtutis. et hec non solum sper-
nenda est sed etiam magnificenda. Nam dominus
iesus christus etiam secundum carnem nobilem ortum volu-
it habere. Unde Math. j. c. di. Liber ge-
nerationis iesu christi filij david. Et de bndi-
ca huiusmodi carat ecclesia. Regali ex progenie
maria exorta refulget. Et si obicitur quod
in. c. Venerabilis. superius allegato ponit-
tur dictum apostoli. Non multos secundum carnem no-
biles et potentes elegit sed pauperes et igno-
biles. Respondet quod ibi non dicitur nobilitas
sed assignat causam quare christus non elegit nobi-
les videlicet virtus diuina cognoscere. quod si a-
postoli fuissent de nobili genere vel do-
ctri vel eloquentes secundum humanam sapientiam
conuersio gentium potuisset ascribi autem fa-
uori aut humane doctrine vel eloquentie. ve-
rumtamen ut dicitur glo. in predicto. c. Jo. di. i. re-
xtu. Non multos quam Paulus et Barrolo-
meus fuerunt nobiles. Sunt autem vere nobi-
litate digni signa. Primum est liberalitas.

Nam et de⁹ quod nobilissimum est liberalissimum
se exhibet. et solum suum ornari facit super bonos
et malos. Propterea scribitur extra de do-
nationibus. c. Prudenter. Nam sibi quodam-
modo nobilitas legem imponit ut debere se quod
sponte tribuit existimet. ubi glo. Beati⁹
est dare quod accipit. Idem. xvj. q. i. c. Predi-
cator. Et de celebrando missarum. c. Cum mar-
the. Et in glo. huiusmodi. c. inducit dicitur mar-
cialis ad seculos. Seculo tu comedis
apud omnes. Nullus apud te. Alteri⁹ siccal
pocula. nemo tua. Aut tu redde vices.
aut desine velle vocari. De dec⁹ est sume
re nihil dare. Quidam milites interrogauit
rursum semel alatum per hunc audita fama scien-
tie eius. quod esset maxima curialitas et nobili-
tas. Respondit quod dare. Quod cum placuisset eis
interrogauit ipse eos. que esset maxima ru-
sticitas. Et cum serendo non concideret. in-
dit alanus. Ego posui vos in via solue-
re questionis et nescitis considerare. Nam si
curialissimum est dare sequitur rusticissimum
est frui eius. scilicet auferre. Secundum signum vere
nobilitatis est mansuetudo et misericordia.
vnde Sapiens puerborum. c. Mansuetudo
et veritas custodiunt regem et clementia firmat
thronum eius. Et puerborum. ij. c. Mansue-
tudo dabit dominus gratiam. Et puerborum. i. cap.
Beneplacitum est illi. scilicet deo fides et mansue-
tudo. Et Judith. ix. c. Humilium et man-
suetorum tibi spiritus placuit deprecari. Et ps. c.
xliv. Exaltabit mansuetos in salutem. Et
Math. v. ca. Beati mites quam ipsi posside-
bunt terram. Huiusmodi mansuetudinis officium est secundum
Berardum odonis super iij. ethi. corum non ira-
sci de facili et absque causa et ad defectum ire ma-
gis quam ad excessum facit declinare et iniuri-
as libenter remittit. Vnde Cicero in i. d. of-
ficiis ait. Nihil laudabilius. nihil magno
et claro viro dignius placabilitate atque
clementia. Et quoniam in declarationibus
hec est celebranda virtus. hec animi suscipien-
da moderatio. vicere iram et inter simulas
res quam meminisse bovis. Scribitur natura.

les. q̄ res apū solū nō hz aculeū cū omnes
alie apes dēant. Tertū signū de nobili
tas ē magnanimitas. q̄ fm Arist. in. iij.
ethico. rēdit ordiare ad honores ⁊ ad ma
gna. At em̄. videt magnanīmū eē q̄ ma
gnis scipm dignificat magn' exūs Qui
em̄ nō fm dignitatē id facit insipiens. Jō
veri nobiles vel dāt opam militie vlt
tes vel alicui laudabili exercitō q̄ possit
pseq̄ honorē ⁊ famā. sp̄ tñ cū timore dei.
Et cauēt sibi a reb' turpib' ⁊ rēpēnsiōe
dignis. Propterea Sen. ad lucillū inq̄t
Nemine excelsi ingenij virū hūilia dele
ctant ⁊ sordida. Notē ḡ q̄ senobiles ap
pellari gaudēt q̄ nō ētē ipa nobilitate vi
tiose viuēdo supbiendū. sed pot' diligēt
cura illis debet inesse vt bene ⁊ virtuose
vivant in cūctis deo se hūiliādo.

¶ Q̄ multi efficiunt supbi pp̄ fortitu
dinē corpis q̄ cōpat boiem bestijs. ⁊ supra
tur a fortitudine at atq̄ in illa p̄fidētes ex
ponit piculis.

¶ Capitulū scōm.

TEcūda cā quare multi erūpunt
in supbiā dī fortitudo corpis.
ob quā nullus superbia itume)
scere debet. p̄pter tria.

¶ Primo p̄pter cōmpatiōnē.

¶ Secūdo p̄pter supationem.

¶ Tertio p̄pter piculationem.

¶ Primo p̄pter cōpationē. qm̄ p̄ corpis
fortitudinē cōpat hō bestijs ⁊ aialibus
buis. vñ Petrarca in li. d. remedijs for
tuitoz. Abunde inq̄t ē viriū tauria laus
Quīmo vt in plurib' hō a bestijs in fo
ritudine supat. Dic ⁊ Lato vt Lice. re.
fert in li. de senectute dicebat Que ei vox
pōt eē cōremprior q̄ milonis crothonia)
te. q̄ cum iā sener eēt atblerasq̄ exercen
tes i curriculo videret asperisse lacertos
suos dī illachrymansq̄ dixisse. At hi q̄
dē iā mortui sūt. Et de isto milone sic scri
bit Aulusgell' li. iij. noctū atticaruz.
¶ Milo crothoniens' atblera illustr' quē

in cronicis scriptū est olympiade prima
coronari esse exitum habuit vire miserā
dum ⁊ mirandū. Lum iam narū grandis
arrē athleticā desijser. idest reliquisset.
¶ Iterq̄ faceret forte solus in locis yralie
siluestribus quercū vidit proxime viam
patulis in pre media ramis biancē. Sic
experiri volēs an vllē sibi relique vires
adessent inmissis in cavernas arborū digi
tis deducere ⁊ rescindere quercū conatus
est. ac mediā quidē partē discidit. diuel
litq̄. Quercus autem in duas deducta p̄
tes cum ille quasi perfecto qd̄ erat cōm
pus manus laxasset cessante vi redijt in
naturā mambusq̄ eius retentis in clusis
q̄ stricraq̄ tenuo ⁊ cobesa dilaceranduz
hominē ferijs p̄buit. ¶ Secundo non de
bet homo supbire de fortitudine corpis
p̄pter supationē. quia illa superat a for
titudine animi. Un̄ Quid' li. de ponto
ait. Dia deficiūt anim' tñ oia vincit. Et
Sapiēs puerb. xvj. Melior ē vir parti
ens viro forti. ⁊ dñā aiō suo expugna
toze vrbū. Et in eplis Quid' Vice anti
mos irāq̄ tuā q̄ cetera vincit. Et de hac
Amb. li. j. de offi. Nō mediocr' aiē for
titudō que sola defendit ornamenta s̄ru
rum. ¶ Tertio nō debet quis supbire de
fortitudine corpis. p̄pter piculationem
Dic em̄ fortes co. p̄te mult' piculis sūt
expositi ⁊ sepissime male finiūt sic partē
de hercule anteo hectorē achille ⁊ sibi.
Et p̄mi Reg. c. xv. scribit d̄ golia q̄ erat
altitudinis sex cubitoz ⁊ palmo ⁊ tñ da
uid illū infectit. vt p̄ eodē li. c. xvi. Re
citat Jobes solobriens' in polieratōe. q̄
hambal carraginen. occidi fec̄ re manuz
qui mandato eius singulari certamic p̄
cussert elephantem. Dicens cū indignū
vita qui cogi poterat cum bestijs dimi
care. licet verius sit cum ex iuidia nolu
isse captiū. Inauditi triumphī gloria
illustrari ⁊ ifamari bestias quorum vir
tute gentibus terrorem incussert ac

Quamulti sunt supbi estimātes plus debito suū intellectū spernēdo primos ac dei obliuiscendo. **Cap. iij.**

Ercia causa qre multi eleuant in supbiā dicit scientia animi. **C**ōstitit autē supbia hominū q se doctos arbitrant maxime in tribus.

Primo in sui intellectus eximāte

Secundo in primorū despectione.

Tercio in dei obliuione.

Primo in intellectu eximāte de q̄ ita fame arbitrat q̄ omnia intelligibilia possunt intelligere p̄ se. et illud qd ipsi supbi nō intelligūt nō sūt intelligibile. et q̄ ea q̄ sunt nobis a deo reuelata vera nō sunt q̄ ea ip̄i cape nequeūt. Nō sūt enim captuare intellectu in obsequiū xp̄i. ne q̄ debilitatē nature adiuuari expostulat lumine diuine gr̄e. **P**ro q̄bus cōfutan dis notandū q̄ triplex intellectus inuenit.

Primus dicit diuinus.

Secundus angelicus.

Tercius humanus.

Primus ē intellectus diuinus de q̄ dicit **S**corus. ij. di. p̄mi libri q̄ est infini. et cognoscit qd cūq̄ intelligibile p̄fecit si me q̄tū est intelligibile i se et unico actu intelligēdi intelligit semetip̄m tota. Et vt ait cōmētator. xij. metaphisice. Intel ligere dei est sua s̄ba. parer q̄ sua s̄ba est sua actio. et est actus purus et simplex. Et ibidē cōmētator dicit q̄ intellectus in deo intellectu et intellectio idē sūt. Et vt in dicit **T**ho. p̄ma p̄e. q. xij. Nihil ē p̄fectio intellectus diuini nisi ip̄a essentia dei. Intel lectus itaq̄ diuino cōparari nō pot in tellectus angelicus neq̄ hūanus. **I**ō nullus hō vel angelus vidēs eēntiā dei pot illam infinite intelligere. s̄ solus ip̄e deus. **S**e cūdus ē intellectus angelicus. de q̄ ait **D**ionysius q̄ est deiformis. Et s̄m **B**onauen. in sc̄o di. iij. Non hō deiformis ex eo q̄ habz deiformitatē quā habz intellectus gl̄iosus p̄ assumptiōem q̄ est in statu p̄fe

cto. sed q̄ sine susceptiōe speciei p̄ illud qd habz in se actu cognoscit. Et hō angelus naturali cognitiōe diuinā essentiam videre nō pot. q̄ hec cognitio est p̄mitus meriti. q̄ habito creatura q̄scit. **A**ngelus autē p̄ naturā hūis esse nō pot. Quare in tellectus angelicus limitatus est. et nihil qd amodo dici pot in cōparatiōe intellectus diuini. **T**ercio intellectus hūanus satis inferior intellectu angelico. q̄ cognoscit res in tpe et cū discursu rōcinādo. Est autē ip̄e intellectus potētia aie et nō ip̄a essentia. vt p̄bat **T**ho. p̄ma p̄e. q. lxxij. ar. 1. Nā nō solum immediatū p̄ncipiū opatio nis est ip̄a essentia rei opantis q̄n ip̄a operatio est ei. esse. Sic enī potētia se hz ad opatiōem et ad suū actū. ita se hz essentia ad esse. In solo autē deo idē est intelligere qd suū esse. vñ in solo deo intellectus est ei. essentia. In creaturis autē intellectus libus intellectus est qdā potētia intelligē tis. **S**ed si obijceret. q̄ **A**ug. dicit li. xj. de trini. **M**ens et spūs nō relatiōe dicunt sed essentia demōstrat. **S**ic intellectus idē est qd mens. q̄ intellectus ē ip̄a essentia aie. **A**d hō rōndet **T**ho. q̄ sic sensus alii q̄n accipit p̄ potētia. aliq̄n hō p̄ ip̄a aia sensitua. **D**enotat enī aia sensitua nō mine p̄ncipalitiōis sine potētia q̄ ē sensus. **S**ic aia intellectua q̄nq̄ noiat nō ē in tellectus q̄ si a p̄ncipalitiōi sua h̄rute. sic dicit in p̄ncipio de aia q̄ intellectus est s̄ba q̄ dā. Et hō etiā nō **A**ug. dicit q̄ mens est spūs vel essentia. Et vt intellectus hūanus p̄cipiamus paruitatē dicit **T**ho. q̄ intellectus diuinus differt ab intellectu creato q̄ intellectus diuinus ad ens vniuersale se habz sic ac̄. totius entis. eo q̄ intellectus diuinus est dei essentia in q̄ originali ter et virtualiter totū ens p̄sistit sicut in p̄ma causa. Et ideo intellectus diuinus nō est in potētia sed ē ac̄. purus. **N**ullus autē intellectus creatus pot se h̄re vt actus re spectu totius entis vniuersalis. q̄ sic opo

feret q̄ esset ens infinitū. vñ ois intelle
ctus creat̄ p̄ hoc q̄m q̄ est nō est act̄ om
niū intelligibiliū. sed cōparat̄ ad ip̄a in
telligibilia sicut potētia ad actū. Intelle
ctus hō angeli differt ab intellectu hoīs
q̄ sp̄ est in actu suoz intelligibiliū. p̄pter
p̄p̄nq̄rat̄ ad diuinū intellectū q̄ ē actus
p̄p̄us. Intellect̄ aut̄ hūan̄ q̄ est infim̄
in ordine intellectuū ē in potētia respe
ctu suoz intelligibiliū. Et in p̄ncipio ē
sicut tabula rasa in q̄ nihil est depictū vt
dicit Aristot. iij. de aia. Qd̄ manifeste ap
paret ex h̄ q̄ in p̄ncipio sum̄ intelligenti
tes in potētia et postea efficiuntur intelli
gētes in actu. ¶ Notā dñ̄ ad huc q̄ lz i oī
bus hoīb̄ sit intellectus tñ vnus alio
meli⁹ et clar⁹ intelligit. q̄m Tho. pri
ma p̄e. q. lxxv. est melioris virtutis in in
telligendo. Sic meli⁹ videt rē corpalem
aliq̄s q̄ est p̄fectioris virtutis et in q̄ virtus
visua est p̄fectior. Hoc aut̄ circa intelle
ctū p̄tingit dupliciter. Vno q̄ dē mō ex p̄
te ipsius intellectus q̄ est fortior. Nam
festū est em̄ q̄ q̄ro corp⁹ ē meli⁹ dispo
sitū tāto meliore sortit̄ aīaz. qd̄ manifeste
apparet in his q̄ sunt fm̄ sp̄m̄ diuersa.
Luz rō est q̄ act⁹ et forma recipit̄ in ma
teria fm̄ materie capacitatē. Tñ cū eriaz
in hoīb̄ qd̄a habeāt corp⁹ meli⁹ dispo
sitū sortunt̄ aīam maioris virtutis in in
telligēdo. vñ d̄ in iij. de aia. q̄ molles car
ne bñ aptos mēte videm⁹. Alio mō con
tingit̄ ex p̄te virtutis inferioris q̄bus intel
lect⁹ indiget ad sui op̄atōez. Illi enī in q̄
bus virt⁹ imaginatiua cogitatiua et mēo
ratiua ē meli⁹ disposita sūt meli⁹ dispo
siti ad intelligēdū. ¶ Et si obijceret̄ q̄ in
tellect⁹ ē illd̄ qd̄ ē formalissimū in hoīe.
sz differētia forme causat differētia sp̄ci.
Si ḡ vn⁹ hō magis alio intelligit videt̄
q̄ nō sint eiusdē sp̄ci. Rñdet Tho. Ex
differētia forme q̄ nō puenit nisi ex dis
positōe materie diuersa nō facit diuersi
tate fm̄ specie sed solū fm̄ numero. Sūt

enī diuersoz indiuiduoz diuersē forme
fm̄ materia diuersificare. Et q̄b⁹ oībus
colligim⁹ q̄ magna est fatuitas illorū q̄
se tenent oīa scire et oīa intelligere. Pro
q̄bus facit illd̄ qd̄ Lactānt⁹ scribit li. de
ira dei. Socrates inq̄t cū esset oīm p̄bo
rū doctissim⁹ vt ceteroz argueret infirmi
tā q̄ se aliqd̄ tenere arbitrabā. ait senti
bil scire nisi vnū q̄ nihil scirz. et Mercu
rij remegisti extat illa famosa sentētia.
sz. Maria ps eoz q̄ scim⁹ ē mima p̄ eo
rū q̄ ignoram⁹. Ob qd̄ Sene. in li. d̄ trā
q̄llitate animi ait. Puro mltos ad sapie
tia puenire potuisse nisi purassent se p̄
uenisse. Sequit̄ ḡ ex tali sup̄ba extimari
one intellect⁹ cecitas et ignorātia diuisaz
hūanazq̄ rez. Quia vt inq̄t Bern⁹. sup̄
cantica. Sup̄bo oculo virtas nō videtur
Et Aug. li. p̄ fē. hūiliter se accusat deo
de sup̄bia p̄cedente et dicit. Lumore meo
sepabar a re. et nimis inflata facies clau
debat oculos meos. ¶ Secōdo p̄sistit sup̄
bia hoīm literatoroz in primoz respectō
ne. Despicūt em̄ tales tā doctos q̄ indo
ctos. Indoctos aut̄ aspnant tāq̄ viles
et abiectos. aut nolūt docere cū id. efflagi
tant. aut q̄nq̄ ex inuidia nō recte docent.
Doctos etiā vilipendūt vñ illis detrahē
do vel docētes eos fugiēdo. videt̄ em̄ eis
nō indigere aliena doctrina. Contra quos
faciūt illa q̄ posita sūt in q̄dragesimali
de p̄nia in fine de hō dei. vbi sunt p̄ter
auctores exēpla salomōis. Hieronymi
Iuliani. Quib⁹ oībus addēda est senten
tia Aug. xxiij. q. iij. c. Si habes. qui ait
Senex a puero et eps tot annoz. a colle
ga needū anniculo parus sum edoceri.
¶ Tercio cōsistit sup̄bia hoīm eruditroz
i dei obliuiscē dū illa q̄ sciūt nō cognoscūt
esse a deo nec ad dei honorē referunt sed
ad p̄p̄riā pōpā famā et tempale lucrum.
Sūt et alia in h̄mōi hoīb⁹ sup̄bie signa.
p̄pter qd̄ multos ex ip̄is deozabit infer
nus. Jo Aug. vt scribit i legēda sua. cuz

pōrtan⁹ et africa veniēs narraffet vitas
z miracula illi⁹ magni antonij exclama
uit ispiciedo alippiū sociū suū. qd parti
mur. qd audim⁹. surgūt indocti z delūra
piū. nos cū doctis nris īfernū dmergi
mur. Abstineat ergo viri docti ab ambi
tōe. a vana glia. a iactātia. ab arrogātia
z alijs vicijs. vt hūilitate currēte mere
ant fulgere sicut stelle in pperuas eter
nitates ī regno brōz cū dño iesu xpo cui
est honor z glia in secula seclorūz amē.

¶ Feria quarta secūde hebdomade. De
supbia curiosoz que in triplici curiosita
te pēpue cōsistit Sermo vndecim⁹.

Generatio ma

Gla z adultera signū qrit. Verba
sunt redēptoris nri originalit⁹
Matth. xij. cap. z ī euāgelio. hodierno.
Auererūt cor suū scribe z pharisei a lu
ce veritatis quā xps vbo docebat parit⁹ z
erēplo. qm supbia inuaserat z deuicērat
illos. Jō curiosi effecti pēbāt a xpo si
gnū videre. Quia hō curiositas ex sup
bia puenit hodie de illa erit dicēdū. Po
test autē qd curiosus fieri. aut qz male ac
supbe vnt acru intellectus qm ad sciaz.
aut qz vitatē spernit dū narrat z pditur
sine eloqntia. aut qz oculos. corpis diri
git ad vana spectacula. Proprea vt qli
ber sibi caueat ne cū iudeis a xpo accusē
adulter z mal⁹. Distinguem⁹ in pscnti ser
mone triplicē curiositatē exprobrādā.

¶ Prima dicit cognitionis.

¶ Secunda locutionis.

¶ Tercia visionis.

De curiositate eoz qui ob supbiā q
nū scire aut a quo nō decet aut id qd sci
ri nō debet. aut nō ad debitū finem

Capitulū primū.

Prima curiositas dicitur cognitōis.
Pro q sciendū fm Lho. ij. q. q.
cl. viij. q. cognitio vitatis cuiuscūqz de se
bona est. z ad hāc inclinat natura. iuxta
illud Aristō. pmo metaphisice. Omnes

homines natura scire desiderāt. z de h^o Et
cero in pmo de offic. inq. Des ducimur
z irabimur ad cognitōis z scie cupidita
tē in qua excellere pulchrū putam⁹. Et ī
h^o cōsistit pfectio hoīs vt intellect⁹ et⁹ de
potentia reducāt ī acū. qd sit p cogniti
onē vitatis. Quā Diony. iij. de diuis nō
mib⁹ ait. Bonū aie būane est fm rōez eē
cui⁹ pfectio in cognitōne vitatis cōsistit.
Tū p accidēs cognitio vitatis pōt esse
mala respectu appetit⁹ inordinati z studij
indebiti siue abusus tal⁹ cognitōis. Qd
fieri pōt tripliciter.

¶ Primo ex pre illi⁹ a qd querit veri
tate cognoscere. ¶ Secūdo ex pre rei quaz
qd qrit cognoscere. ¶ Tercio ex pre finit
quare querit veritate cognoscere.

¶ Primo inordinat hō cū qrit addisce
re ab illo a q nō dōz. sicut cū pgreret cog
noscere futura q sunt in dei volūtate. aut
aliqua occulta a demōib⁹ vel ab illis qui
demonū vtunt familiaritate atqz consor
tio. Qd phibet. xxvj. q. v. c. si qd. c. qui
diuina rōes. c. Nō liceat. De qd⁹ aptius
dicem⁹ ī sequētib⁹. ¶ S; hoc loco plerū
qz dubitāt vtz demōes possint docere ho
mines. Et arguit q nō. Primo qz inq
Ambro. in glo. sup illo vbo. j. ad Lho.
xij. c. Nemo pōt dicere dñs iesus nisi ī
spūscō. Dne vtz a qdāqz dicat a spū
tuscō est. S; demōes sunt sine spūscō
q nō possunt aliquā vitatē docere. Secū
do obijcit qz docere. ppiū est dei. Unde
Sap. j. c. dicit. Dis sapia a dño deo est.
Et viij. c. Ipe dedit mibi bonū q sūt sciaz
verā vt sciam dispositōem orbis terrarū
z virtutes elemētōz. Et. j. Regū. ij. c. De
us scientiar dñs est. Ergo nec demōes
nec hoies pnt aliquē docere. ¶ Ad pmo
mōder Lho. pma scōe. q. cix. Qd oē vtz
a spūscō est sicut ab ifundēte natura
le lumen z mouēre ad intelligendū. et lo
quēdū veritatē. Nō autē sicut in habitan
te p gram gratū faciētē vel sicut largien
te aliqd habituale donū nature supra. Idē